

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

MAGISTERSKÉ KOMBINOVANÉ STUDIUM

2014–2016

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Lucie Bryndová

Komiks jako specifický žánr literatury pro děti a mládež

Praha 2016

Vedoucí diplomové práce: PhDr. Hugo Schreiber

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

MASTER COMBINED (PART TIME) STUDIES

2014-2016

DIPLOMA THESIS

Lucie Bryndova

**Comics as a specific genre of literature for children and
youth**

Prague 2016

Diploma Thesis Work Supervisor: PhDr. Hugo Schreiber

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená diplomová práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne

Jméno autorky .....

Poděkování

Děkuji vedoucímu diplomové práce, PhDr. Hugovi Schreiberovi za ochotu mou práci vést, za aktivní spolupráci, cenné rady a zejména pak velice inspirativní a podnětné připomínky. Dále bych chtěla poděkovat Ing. et Ing. Martinovi Zikmundovi za cenné rady a konzultace. Dále pak Mgr. Janovi Broumovi, zaměstnanci Národní knihovny České republiky za pomoc při hledání vhodných pramenů pro mou práci a v neposlední řadě autorům knihy Dějiny československého komiksu 20. století, Mgr. Pavlovi Kořínkovi a Mgr. Michalovi Jarešovi za jejich vstřícnost a ochotu odpovědět mi na otázky týkající se praktické části této práce. Následně své sestře, Barboře Bryndové za ochotu mi pomoci s grafickým ztvárněním vlastního komiksu.

Anotace

Diplomová práce se ve své teoretické části zabývá pojmem komiks, pojmy s komiksem souvisejícími, jeho charakteristikou, stavbou, historií, dále pak prvními obrázkovými seriály, dětskými a mládežnickými časopisy, v nichž se komiksy objevovaly a objevují; vznikem komiksu ve světě, aktuální komiksové tvorbě a autorům obrázkových seriálů. Praktická část na základě řízených rozhovorů odpovídá na otázky: Jakým způsobem vznikla publikace „Dějiny československého komiksu 20. století“; Jaká je historie a současnost komiksu, Jak se vyvíjel komiks určený dětem a mládeži a jaká je jeho budoucnost.

Klíčová slova

Comics, comic book, comix, groteska, humor, karikatura, komedie, komično, komiks, komiksový strip, panel, satira.

Annotation

The theoretical part of this thesis deals with the concept of comics. It deals with concepts related to comics, its characteristic, structure, history, early cartoons, children's and youth magazines containing comics, world comics strip development, current art of comics and cartoons authors. Based on directed interviews the „Czechoslovak comics of the 20th century” has been created; What is the history and present of comics. Development of children's and youth comics and his future.

Keywords

Cartoon, comedy, comics, comic book, comics strip, comix, humour, humorousness, panel, sendup, slapstick, strip.

OBSAH

ÚVOD	10
TEORETICKÁ ČÁST	12
1 KOMIKS, ZÁKLADNÍ POJMY A CHARAKTERISTIKA	12
1.1 Základní pojmy	12
1.2 Charakteristika pojmu komiks	13
1.3 Dělení komiksu	17
1.4 Komiks pro děti, mládež a dospělé	18
1.5 Stavba komiksu	19
1.5.1 Sémantická výstavba komiksu	20
1.6 Komiksoví tvůrci.....	21
1.7 Témata komiksů	22
2 POČÁTKY ČESKÉHO KRESLENÉHO SERIÁLU	24
2.1 První český obrázkový seriál	27
3 KOMIKSOVÉ ČASOPISY PRO DĚTI A MLÁDEŽ	29
3.1.1 Malý čtenář (1882 – 1941).....	30
3.1.2 Skaut-Junák/Junák (1915 – 1940; 1968 – 1970).....	30
3.1.3 Kulíšek (1925 – 1943) a Cvrček (1925).....	31
3.1.4 Koule (1926 – 1927)	32
3.1.5 Punt'a (1935 – 1942)	33
3.1.6 Mateřídouška (1945 – současnost).....	33
3.1.7 Dikobraz (1945 – 2005)	35
3.1.8 Ohníček (1950 – 1985).....	36
3.1.9 ABC mladých techniků a přírodovědců (1957 – 1985).....	37

3.1.10 Sluníčko (1967 – současnost).....	39
3.1.11 Sedmička/Sedmička pionýrů (1968 – 1985).....	40
3.1.12 Rychlé šípy, seriál i samostatný časopis (1968 – 1971).....	41
3.1.13 Čtyřlístek (1969 – současnost).....	43
3.1.14 Pionýrská stezka (1971 – 1985).....	44
3.1.15 Kometa (1989 – 1992).....	45
3.1.16 CREW, CREW ² Světové komiksy česky (1997 – současnost).....	46
3.1.17 AARGH! (2000 – současnost).....	47
3.1.18 BUBLIFUK, komiksová revue pro holky a kluky (2015 – současnost).....	48
3.2 Dechberoucí zázrak (2015 – současnost).....	49
4 KOMIKS VE SVĚTĚ.....	50
4.1 USA.....	51
4.2 Spojené království.....	54
4.3 Francie.....	56
4.4 Německo.....	58
4.5 Itálie.....	59
5 PROPAGACE A REKLAMA V KOMIKSU.....	61
6 PROMĚNY KOMIKSU V ČASE.....	63
6.1 60. léta a Kája Saudek.....	63
6.2 Underground a komiks.....	64
6.3 Po roce 1989.....	67
6.4 Dnešní podoba českých komiksů.....	68
6.5 Současní autoři.....	68
6.6 Squaterství a komiks.....	70
6.6.1 Jak souvisí squaterství s komiksem?.....	71

6.6.2 Moje kniha Vinnetou.....	71
PRAKTICKÁ ČÁST.....	72
7 PŘEDMĚT PRAKTICKÉ ČÁSTI	72
7.1 Cíle praktické části	72
8 KVALITATIVNÍ VÝZKUM.....	73
8.1 Výzkumný vzorek	73
8.2 Výzkumná metodika	74
8.3 Výzkumné otázky.....	74
8.4 Analýza řízených rozhovorů	75
9 TVORBA SCÉNÁŘE VLASTNÍHO KOMIKSU	82
ZÁVĚR.....	86
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	89
SEZNAM ZKRATEK.....	95
SEZNAM VYBRANÝCH KOMIKSOVÝCH AUTORŮ	96
SEZNAM VYBRANÝCH KOMIKSOVÝCH HRDINŮ	100
SEZNAM OBRÁZKŮ, TABULEK A GRAFŮ.....	103
SEZNAM OBRÁZKŮ	103
SEZNAM PŘÍLOH.....	116

ÚVOD

Tématem diplomové práce je český komiks pro děti a mládež. Komiks, coby intersémiotický žánr se během 20. století rozvinul do plnohodnotné formy umělecké literatury, který se stal esteticky, didakticky i eticky aktuální pro čtenáře v rozpětí od tří do patnácti let. Na komiks lze nahlížet jako na samostatný jazyk. Dle Thierryho Groentsteena, jednoho ze zakladatelů teorie komiksu, komiks za dobu své existence významně přispívá k formování moderní imaginace. V posledních několika dekádách začíná československý komiks hrát důležitou roli v politice, reklamě i celospolečenské diskusi. Komiks se v průběhu doby podobně jako umění, hudba či literatura značně změnil. Od jednotlivých obrázkových pásem se přes drobné přílohy v denním tisku a komiksové časopisy vyvinul až do několikaset stránkových knih. V Československu 50. let začal Československý svaz mládeže vydávat komiksový čtrnáctideník Ohníček, který byl určen zejména dětem prvního stupně základní školy, na které měl ideologicky působit. Po roce 1989 došlo k zajímavému úkazu, kdy se zformovala silná vrstva umělců využívající komiksové prvky ve své tvorbě nebo tvořící komiks coby své umělecké sdělení. Po roce 2000 začala česká komiksová tvorba určená dětem a mládeži ustupovat do pozadí a začala ji nahrazovat nová média.

Tématem komiksu jako specifického žánru literatury pro děti a mládež se autorka této diplomové práce rozhodla zabývat z toho důvodu, že komiks považuje za integrální součást literatury, jejíž celospolečenská role zejména v posledních několika letech, kdy se komiks stává důvodem masivních protestů i teroristických útoků, rapidně narůstá. Mnoho událostí, jež se dotýkají celé společnosti, je velice často, téměř záhy vyobrazováno v různých karikaturách či komiksových podobách, protože komiksem lze stručnou formou vyobrazit názor jedince či postoj dané společnosti k nějakému tématu či události. Tato komiksová ztvárnění se povětšinou objevují jako parodie šířené zejména prostřednictvím sociálních sítí.

Cílem diplomové práce je na základě detailní rešerše vytvořit ucelený pohled na vývoj českého komiksu ve vztahu k dětskému čtenáři, shrnout vývoj zahraničního komiksu ve vybraných zemích a analýzou hloubkových rozhovorů s odborníky na

československý komiks 20. století, charakterizovat možný budoucí vývoj komiksu pro děti a mládež v České republice.

Tato práce je prací teoreticko-empirickou a je rozdělena do dvou částí. První, obsáhlejší, část je teoretickým přehledem, na nějž navazuje vlastní výzkum realizovaný prostřednictvím hloubkových rozhovorů s autory knihy shrnující historii československého komiksu 20. století – Dějiny československého komiksu 20. století.

Na výsledky vlastního výzkumu, který je dán do kontextu s východisky teoretické části práce, navazuje tvorba vlastního scénáře didaktického komiksu pro mládež. Ten je tvořen dle všeobecných zásad stavby komiksu dle komiksového teoretika Thierryho Groensteena, které jsou adaptovány na charakteristickou podobu českého komiksu pro děti a mládež. Samotné grafické ztvárnění scénáře komiksu bylo svěřeno Barboře Bryndové, studentce estetické výchovy. Na grafickou realizaci dohlížel grafik a malíř PaedDr. Šimon Brejcha.

TEORETICKÁ ČÁST

1 KOMIKS, ZÁKLADNÍ POJMY A CHARAKTERISTIKA

Komiks, jakožto ústřední téma této práce, nemá, obdobně jako mnoho dalších pojmů, svou přesně vymezenou obecnou definici. Přesto s ním úzce souvisí mnoho ustálených literárních pojmů, o něž se tato práce opírá a které jsou předmětem této kapitoly. Jsou to groteska, humor, karikatura, komedie, komično a satira. Nejprve budou tyto pojmy vysvětleny, následně bude komiks blíže charakterizován.

1.1 Základní pojmy

Groteska (z it. grotta = jeskyně) je prvním označením pro různé umělecké žánry, jenž se vyznačují zejména zvláštním způsobem uměleckého ztvárnění skutečnosti. Jako obecně estetický fenomén vzniká groteska úzkým spojováním prvků navzájem výrazně heterogenních, a to jak reálných, tak i fantastických nebo až do absurdního paradoxu deformovaných.¹ Důležitou složkou většiny komiksů je humor (z lat. hūmor = vláha, vlhkost). Humor je jednou z forem komična, jejíž doménou je úsměvné a chápající hodnocení směšné situace nebo objektu na rozdíl od adresné a výsměšné satiry. Dominantní postavení humoru převládá zejména v humoresce, komedii a v humoristickém románu (v české literatuře Jan Neruda, Ignát Hermann, Jaroslav Hašek a Karel Poláček).² Pro komiks typická je tzv. karikatura (z it. caricare = přehánět, nadsazovat), což je kritické nebo satirické zobrazení osobnosti, sociálního jevu či společensky závažné skutečnosti s cílem odhalit stránky v oblasti sociální, morální nebo politické. Karikaturu lze také označit za vědomě deformovaný obraz zveličením nebo neúměrným zjednodušením podstatného, případně mírným nebo hrubším zdůrazněním negativních vlastností zobrazovaného. Karikatura vyvolává komický dojem, nejčastěji výsměšně satirický nebo kriticky zabarvený.³ Protože je z velké části komiks zábavným čtením pro děti a mládež, zaujímá v něm své důležité místo komedie (z řec. kómódiá = zpěv veselého původu). Komedie je základním dramatickým žánrem, v němž se

---

¹ VLAŠÍN, Š. ed. *Slovník literární teorie*. 2., rozš. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1984. s. 130

² Tamtéž, s. 40

³ Tamtéž, s. 167

konflikt, dramatický děj i postavy obvykle líčí s veseloherní nadsázkou, a to s cílem vyvolat tzv. komično. V komedii se hojně uplatňují prostředky společensky satirické a kritické.⁴ S komedií úzce souvisí již zmíněné komično (z řec. kómos = veselý původ, zábava), což je forma emocionálního hodnocení jevů, ať už se jedná o životní či estetické jevy projevující se zpravidla smíchem, jakožto fyziologickou reakcí subjektu. Stává se estetickou kategorií v případě, je-li součástí uměleckého obrazu. Komično je realizováno vždy na pozadí konfrontace dvou jevů, kdy jeden je předmětem emocionální kvality a druhý předkládá ideální obraz, s nímž je srovnáván komický jev. Zjištěné nedostatky jsou považovány za komické.⁵ Původně posměšná báseň, kritická ke společenským i osobním lidským nedostatkům – satira (z lat. satura, pozd. satira = plná ovocná mísa, směs, všeho chuť) – je dalším důležitým pojmem, který úzce souvisí s komiksem (převážně se vznikem prvních předchůdců komiksů). Jako satira bývá označováno každé literární dílo, které využívá humoru a estetického komična, s konkrétním společenským záměrem kritiky. Smyslem satiry je záporné hodnocení skutečnosti, jenž je viděné z výsměšného nadhledu, ale satira také předpokládá existenci mravního či společenského ideálu, prostřednictvím něhož jsou kritizované nedostatky poměřovány.⁶

1.2 Charakteristika pojmu komiks

Komiks neboli comics, (z anglického slova comic strips = žertovný komický sled obrázků) je dle Slovníku literární teorie (Š. Vlašín) definován jako série kreseb nebo také obrázkový seriál, kde je vyprávěn příběh obyčejně komického či dobrodružného obsahu s pomocí obrázkového znázornění, ale také s použitím textu promluv, které vycházejí jednajícími postavám (osobám, zvířatům, či nadpřirozeným bytostem) z úst – tzv. bublinky⁷; v některých případech bývá připojen objasňující text také pod obrázek.⁸

---

⁴ VLAŠÍN, Š. ed. *Slovník literární teorie*. 2., rozš. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1984. s. 176

⁵ Tamtéž s. 177

⁶ Tamtéž, s. 335

⁷ Bublínka je v komiksu konvencí, která nemá výhradně verbální ani pouze obrazový charakter. Je považována za základní prvek komiksové sémantiky a často za prvek definující samotný komiks. (DIESING, H. *Český komiks 1. polovina 20. století*. vyd. 1. Praha: Verzone, 2011. s. 11. ISBN 978-80-904546-8-2.)

⁸ VLAŠÍN, Š. ed. *Slovník literární teorie*. 2., rozš. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1984. s. 56

Teorii komiksu, jakožto samostatnou vědní disciplínou, se zabývá mnoho badatelů a dalších vědních oborů, stejně jako tvůrci komiksů samotní. Před rokem 1989 nebyl mezi českými autory a jejich čtenáři termín komiks oblíbený, často se užívalo jiného označení, například obrázkový či kreslený seriál. Dle francouzského komiksového teoretika a jednoho ze zakladatelů teorie komiksu, Thierryho Groensteena, jsou definice komiksu, které nalezneme ve slovnících nebo encyklopediích či odborných dílech, nedostačující. Dle něj je komiks narativním druhem s vizuální dominantou a „nevyhnutelně (svou konstitucí) sofistikovanou stavbou; aktualizuje pouze určité potenciality média na úkor ostatních, které jsou umenšeny či vyloučeny.“⁹ Musí se prezentovat jako sekvence oddělených obrázků; obraz v komiksu musí převládat nad textem; komiks musí být vytvořen se záměrem reprodukování a objevovat se na tištěném nosiči, a v neposlední řadě, jeho sekvence musí vyprávět příběh současně myšlený i aktuální.¹⁰ Řada studií současné západoevropské a americké literatury analyzuje komiks jako intersémiotický žánr. Čistě mediální, formální definici pojmu komiks, přináší autor knihy *Jak rozumět komiksu*, Scott McCloud, který definuje komiks jako médium bez jakékoli nutné vazby ke konkrétnímu žánru. McCloud vymezuje komiks jako sekvenční umění (vymezení zavedené Willem Eisnerem v knize *Comics and Sequential Art*) s důrazem na práci s juxtapozicí.¹¹ Komiks blíže definuje jako: „Záměrné juxtaponované sekvence kreslených a jiných obrazů, určené ke sdělování informací nebo vyvolání estetického prožitku.“¹² Tato definice vylučuje z komiksu kreslený vtip či karikaturu, ale připouští, že libovolné dva obrázky juxtaponované za sebou, mohou být označeny jako potenciální komiks.¹³

Komiks je označován také jako médium, které má výhodu současnosti textu a obrazu. Využívá techniky filmového záběru – rychlé změny akce a prolínání prostřihů. Právě spojitost mezi komiksem a televizním obrazem, ale také knižtiskem, popisuje ve své knize *Jak rozumět médiím*, světově proslulý kanadský literární a kulturní historik, filozof a kritik, představitel tzv. torontské školy Marshall McLuhan. Divák při sledování

---

⁹ GROENSTEEN, Thierry. 2005 *Stavba komiksu*, přel. Barbora Antonová (Brno: Host), s. 25

¹⁰ Tamtéž, s. 26

¹¹ prostorová přilehlost prvků vedle sebe (McCloud, S. *Jak rozumět komiksu*. 1. vyd. v českém jazyce. Praha: BB/art, 2008. s. 9. ISBN 978-80-7381-419-9.)

¹² Tamtéž

¹³ Tamtéž

televize ze tří milionů teček za sekundu ikonicky uchopí přibližně sedmdesát, z čehož si pak vytváří obraz. Tento obraz je dle McLuhana obdobný jako u komiksu. Knihtisk i komiks nabízí velmi málo vizuálních informací a příslušných podrobností, proto pomáhají při pochopení televizního obrazu. Komiks pak McLuhan definuje jako „nízkodefiniční a vysoce participační formu výrazu, která se dokonale hodí k mozaikové formě novin.“¹⁴ Díky tomu, že jednotlivá zpráva obsahuje malé množství informací a vyžaduje obdobně jako obraz či telefon dokončení či doplnění čtenářem, stala se televize silným konkurentem komiksu. Změnila vnímání (orientaci jejich zraku, sluchu, hmatu a chuti) a vkus diváků.¹⁵

Komiks nejčastěji čerpá náměty v groteskně exponovaných situacích všedního dne, ve zvířecích příbězích, v látkách dobrodružných i ve science fiction.¹⁶ Lze ho při značném zjednodušení charakterizovat těmito znaky:

- je dějový, převažuje v něm dramatičnost a lineární pohyb, kdy se děj rozvíjí postupně, dramatický základ je dán dramatickými situacemi, konflikty a dialogy
- má filmový charakter, který plyne zejména z jeho kompozice, jež je založena na záběrech, připomínajících práci kamery
- jeho princip je založen na spojení verbálně-ikonickém, přesto vyjadřuje pouze to, co lze výtvarně znázornit
- je realizován seriálově, často se objevuje na zadních stranách časopisů a novin, v přílohách nebo v sešitových provedeních
- má charakter zábavného čtení a slouží k rozptýlení¹⁷
- alespoň jeden z vystupujících charakterů je v příbězích stálým aktérem
- alespoň jedenkrát se v díle objeví promluvy umístěné uvnitř panelu v bublinách¹⁸

---

¹⁴ McLUHAN, M. *Jak rozumět médiím: extenze člověka*. Překlad Miloš Calda. 2., rev. vyd. Praha: Mladá fronta, 2011. Strategie. s. 178. ISBN 978-80-204-2409-9.

¹⁵ Tamtéž, s. 177-180

¹⁶ VLAŠÍN, Š. ed. *Slovník literární teorie*. 2., rozš. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1984. s. 56-57

¹⁷ URBANOVÁ, S., KOTRLA, P. *Comics*. Ostrava: Scholafourum, 1996. sv. *Tematický sešit. Český jazyk a literatura*. 2. díl. s. 3-6. ISBN 978-80-86058-50-6.

¹⁸ DIESING, H. *Český komiks 1. polovina 20. století*. Praha: Verzone, 2011. s. 12. ISBN 978-80-904546-8-2.

V komiksu jsou zastoupeny zejména složky výtvarné, dramatické a filmové. Komiks musí být vždy příběhem. Ten je zpravidla inspirovaný klasickou nebo populární tvorbou, čtenářsky ověřenou. Recipientem není jako u audiovizuálních médií divák, ale čtenář.¹⁹

Jak již bylo uvedeno, komiks je sérií kreseb doplněných o text promluv. Tedy část komiksu přináší slovo a část obraz. Proto je komiks někdy označován jako tzv. „obrazoslovní amalgám“, kde se amalgámem rozumí slitina dvou či více prvků, které jsou neodlučně spojeny; u komiksu je touto slitinou právě kombinace slova a obrazu. Na komiks lze nahlížet také jako na formu komunikace, kde se obrázky s textem vzájemně nedoplňují, ale kde se projevuje jejich organické sepětí, při kterém dochází k potlačování všech rozdílů, které obě kategorie oddělují.²⁰ Komiks se považuje za žánr populární literatury, a to i přesto, že je tematická škála komiksů velmi široká.²¹ Je nejen zábavným čtením pro děti, mládež a dospělé, ale také jazykem uměleckých projektů. Komiks slouží jako prostředník v komunikaci ve veřejném prostoru. Vyskytuje se jak v podobě masového čtení, tak i exkluzivních portfolií. Neobjevuje se pouze v tištěné podobě, ale i na internetu, v televizi a ve filmu.²² Kreslené seriály obvykle přesně a živě zrcadlí dobu, ve které vznikají. Často reprezentují věk výstižněji než práce, které jsou úmyslně vytvořeny tak, aby přetrvaly. Komiks ovlivňuje současnost stejně jako hudba, film nebo literatura.²³ Je pro něj ikonická bublina, která je částí komiksu, v níž se verbální část přímo stýká s částí obrazovou. Nebylo a není tomu tak ale vždy. Obrázkový seriál se snaží „odrážet nejen obsahovou stránku informací a dialogu, ale i stránku smyslovou, senzuální.“²⁴ Kreslený seriál je zvláštní zejména tím, že se v něm z písmen, která jsou v běžném verbálním textu pouhými konvenčními znaky fonetické

---

¹⁹ URBANOVÁ, S., KOTRLA, P. *Comics*. Ostrava: Scholafourum, 1996. sv. *Tematický sešit. Český jazyk a literatura*. 2. díl. s. 3-6. ISBN 978-80.86058-50-6.

²⁰ FORET, M., *Česká literatura – časopis pro literární vědu*, roč. 58, č. 5, listopad 2010. Ústav pro českou literaturu AV ČR. s. 597. ISSN 0009-0468, zn. MK ČR E 4249.

²¹ ČEŇKOVÁ, J. a kol. *Vývoj literatury pro mládež a její žánrové struktury*. Portál. Praha 2006. s. 149-151. ISBN 80-7367-095-X.

²² KOŘÍNEK, P., PROKŮPEK, T. *Signály z neznáma, Český komiks 1922-2012*. 1. vyd. Řevnice: Arbor vitae, 2012. ISBN 978-80-7467-012-1, s. 168

²³ BEZDĚKOVÁ, O. *Po stopách kreslených seriálů*, 1. díl. 1. vyd. Praha: VOLVOX GLOBATOR, 2012. s. 16. ISBN 978-80-7207-861-5.

²⁴ FORET, M., *Česká literatura – časopis pro literární vědu*, roč. 58, č. 5, listopad 2010. Ústav pro českou literaturu AV ČR. s. 581-600. ISSN 0009-0468, zn. MK ČR E 4249.

abecedy bez individuálních variant, vytváří individualizované grafické znaky, jejichž tvar, způsob zápisu apod., nese další obsah.²⁵ Mezi další rysy komiksového kódu patří užívání specifických vizuálních znaků, jako zvukových efektů – způsob zaznamenávání zvuků pomocí onomatopoií citoslovcí (grr, ou, atp.). Dochází zde k vizualizaci charakteru, vlastností zobrazovaného zvuku. Od roku 1990 lze na komiks nahlížet i v užším slova smyslu – a to jako na komiks s dialogovými bublinami v periodickém tisku. Dietrich Grünewald²⁶ soudí, že komiks jako vypravěčský princip nelze zahrnout ani do výtvarného umění ani do literatury. Kreslený seriál má svou vymezenou historii, svůj obor, autory, příznivce, ale i odpůrce a zejména své čtenáře.²⁷

1.3 Dělení komiksu

Ve 30. letech 20. století se ustálilo rozčlenění komiksové produkce do šesti základních skupin. Dětilo se na komiksy humorné, dobrodružné, historické, detektivní, komiksy s postavami superhrdinů a sci-fi komiksy. Každá z uvedených skupin si utvářela svůj model, který byl odvozený od postavy hlavního hrdiny a celkového výtvarného provedení komiksu. Z literárního hlediska lze komiks rozdělit do tří skupin, a to na komiks vymezený historicky (např. avantgardní komiks), komiks určený obsahem (historický, detektivní) a komiks podle postoje autora ke skutečnosti (satirický, humorný). Komiks má i své tzv. „podžánry“, mezi něž se řadí zejména koláž, fotokomiks, stripy (pojem bude vysvětlen v podkapitole Stavba komiksu) nebo tzv. stripový switcheroo.²⁸ Ve čtenářské praxi se ustálilo rozdělení komiksu na Comic Journal²⁹ a Comic Book.³⁰ Komiks lze rozdělit také z výtvarného hlediska, a to podle způsobu provedení kresby (černobílý, částečně či plně barevný komiks). Liší se i malířská technika, kterou jsou komiksy nakresleny. Malíři komiksů užívají celou škálu

---

²⁵ FORET, M., *Česká literatura – časopis pro literární vědu*, roč. 58, č. 5, listopad 2010. Ústav pro českou literaturu AV ČR. s. 581-600. ISSN 0009-0468, zn. MK ČR E 4249.

²⁶ Autor západoněmecké publikace o comics

²⁷ BEZDĚKOVÁ, O. *Po stopách kreslených seriálů*, 1. díl. 1. vyd. Praha: VOLVOX GLOBATOR, 2012. s. 20. ISBN 978-80-7207-861-5.

²⁸ *Aprílový experiment*; v roce 1997 se rozhodlo 46 stripových tvůrců vystřelit si ze čtenářů novin a provedli tento experiment (v České republice se ho zúčastnily stripy Peanuts a Dilbert). Technika switcheroo se dodnes užívá v některých webkomiksech. (HOLEČEK, J. *Garfield se prožral k ironii a sarkasmu – 100 %*. [online]. © 2000-2016 Komiks.cz [cit. 2016-02-09]. Dostupné z: <http://www.komiks.cz/clanek.php?id=1943>)

²⁹ Menšinový magazín, ve kterém se objevuje ve formě seriálů více příběhů

³⁰ Americké označení pro komiksový sešit; příběh jednoho hrdiny na pokračování

malířských technik (plastická, realistická, hyperbolická či jednoduchá). Případně lze komiksy dělit dle některého z tematických prvků – hlavní postavy a typu hrdiny, či podle zachycení prostoru a dějové složky. Dále se rozlišují komiksy dle věkové specifikace, a to na komiksy pro děti, mládež a dospělé.³¹

1.4 Komiks pro děti, mládež a dospělé

Literatura pro děti a mládež (zkráceně dětská literatura) je „integrální součástí umělecké literatury, určená specifickou modifikací svých funkcí tak, aby byla esteticky, didakticky a eticky aktuální pro čtenáře v rozpětí od tří do patnácti let.“³² Posláním dětské literatury je zejména probouzení aktivního vztahu k jazyku, podněcování dětské fantazie, vyvolávání podnětů k poznávání nových reálií a nenásilné vytváření kritéria mravního a estetického hodnocení. Dětská literatura je rozlišena do tří hlavních kategorií – literatura pro věk předškolní (3 – 6let), literatura pro mladší školní věk (6 – 11 let) a literatura pro starší školní věk (11 – 15 let). Pro každý stupeň je charakteristická specifická žánrová skladba.³³ Literatura pro dospělé zahrnuje veškerou literární tvorbu určenou čtenářům od patnácti let. Ačkoli se v českém prostředí až do 90. let 20. století na komiks nahlíželo jako na specificky zaměřený žánr pro děti a mládež, komiksová tvorba byla po celou svou existenci rozdělena na tvorbu určenou dětem a mládeži a dospělým. Na rozdíl od komiksu určeného dospělým, si dětský komiks od svého počátku ponechává základní rysy populární literatury.³⁴ Podstatným rozdílem mezi komiksem pro děti a mládež a komiksem pro dospělé je zejména jeho funkce. U dětí by měl komiks plnit do co možná nejvyšší míry funkci vzdělávací a zábavnou. Komiks pro dospělé pouze doplňuje esteticky relevantní literaturu. Současně se v komiksu určeném dětskému čtenáři neobjevuje pornografický podtext, jako tomu bývá v některých případech u komiksové tvorby určené dospělému čtenáři. Mnoho autorů, a to zejména v počátcích komiksové tvorby, tvořilo komiksy určené výhradně

---

³¹ MIKUŠŤÁKOVÁ, A. *Comics*. Brno: CERM, 1995. 14 s. Tematická jednotka pro základní školy. LZ; 30. s. 6-7. ISBN 80-85867-44-3.

³² VLAŠÍN, Š. ed. *Slovník literární teorie*. 2., rozš. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1984. s. 208

³³ Tamtéž

³⁴ ČENKOVÁ, J. a kol. *Vývoj literatury pro mládež a její žánrové struktury*. Portál. Praha 2006. s. 151. ISBN 80-7367-095-X.

dětem a z nich později vznikala tvorba určená dospělým. Přechod byl poněkud plynulý a mnohdy byla tvorba učená jak dětem, tak i dospělým.

1.5 Stavba komiksu

Aby mohlo být dílo označeno za komiks, musí se skládat zejména z obrazu, panelu, horizontálního pásu, rámečku, strany, dvoustrany či bloku, může a nemusí obsahovat bubliny. Jakékoli dílo (nejen komiks), jež je vizuálně ztvárněno, musí obsahovat obraz, jakožto svůj základní prvek. Obrazem je zprostředkován děj, ale obraz jako samotný má pouze omezenou výpovědní hodnotu. Aby byla výpovědní hodnota co možná nejvyšší, uplatňuje se tzv. sled obrazů. V komiksu má obraz v mnoha ohledech obdobnou funkci jako věta či souvětí v románu. Obraz komiksu, ať už se jedná o produkci nebo četbu, není dle jednoho ze zakladatelů teorie komiksu, již zmíněného – Thierryho Groensteena, obrazem malby.³⁵ Za základní jednotku komiksu považuje Groensteen takzvanou „vinětu“. Jedná se o prostorovou výseč izolovanou bílým místem, která je uzavřena rámečkem. Jeho funkcí je pak zajištění její celistvosti. V případě, že se promluva komiksu neobjevuje pouze v bublinách, jejichž funkce již v této kapitole byla popsána, může se vyskytovat právě v rámečku, což je prostor obdélníkového či čtvercového tvaru určený pro text vypravěče (upřesňuje čas, místo děje). Rámečky čtenáři pomáhají při četbě komiksu. Prostor vymezený pro obraz se v komiksu značí jako panel. Panely mají funkci oddělovací, přičemž oddělováním jednotlivých obrazů zdůrazňují jejich rozfázování, rytmizují vyprávění. Panely mohou být rozdílné velikosti, vzájemně se mohou částečně překrývat, případně se nacházet jeden ve druhém.³⁶ Sled panelů v jedné řadě (od levého okraje k pravému) bývá označován jako horizontální pás (strip). Jeho funkcí je přesně určovat základní rytmus děje. Mezi horizontálními pásy v komiksu platí podobný vztah jako mezi jednotlivými verši v básni. Záleží na jejich uspořádání (vedle sebe, pod sebou) a jejich prostorovém oddělení od ostatních. V denním tisku bývá komiks nejčastěji rozdělen na tři panely (úvod, zápleтка, závěr). Thierry Groensteen užívá termínu strip pro všechny horizontální pásy.³⁷ V případě, že

---

³⁵ ČEŇKOVÁ, J. a kol. *Vývoj literatury pro mládež a její žánrové struktury*. Portál. Praha 2006. s. 18. ISBN 80-7367-095-X.

³⁶ GROENSTEEN, Thierry. 2005 *Stavba komiksu*, přel. Barbora Antonová (Brno: Host). s. 196

³⁷ Tamtéž, s. 197-198

jsou v určité vzájemné souvislosti uspořádány horizontální pásy pod sebou, vytváří stránku. Komiks se může vyskytovat jak v podobě jednostrany, tak i po jednotlivých stránkách na pokračování. Největším souvislým segmentem komiksu, který může čtenář obsáhnout pohledem, je tzv. dvoustrana. Pro dvoustranu je podstatné zejména to, jakým způsobem sdružuje dvě stránky vedle sebe. V amerických comic books (komiksových sešitech) se často objevuje tzv. blok, což je nepřerušovaný sled několika stran za sebou.³⁸ V českém znění tento typ komiksu otiskuje časopis Crew² (o časopisu více v samostatné kapitole). Počet stran v bloku je neomezený, nejméně však musí být dvě.

1.5.1 Sémantická výstavba komiksu

Protože na komiks lze nahlížet také jako na samostatný jazyk, je nutno definovat jeho sémantickou výstavbu. První, ucelenou teoretickou práci o komiksu zabývající se zejména principy sémantické výstavby, a která vyšla v českém jazyce, vypracoval Thierry Groensteen. Dle Groensteena komiks za dobu své existence významně přispívá k formování moderní imaginace. Studium komiksu by nemělo spočívat v rozložení na základní konstitutivní jednotky – stejně jako tomu je u kteréhokoli jiného sémiotického systému, protože tato metoda nemůže odhalit u komiksového jazyka nic specifického. Stejně nesprávné je dle Groensteena nahlížení na komiks jako na směsici textu a obrazu. „V protikladu k této koncepci hodlám prokázat prvořadost obrazu a z ní plynoucí nutnost přisoudit teoretické přednostní právo tomu, co přirozeně zařadím pod obecný název „vizuální kódy“.“³⁹ Komiksový jazyk je specifický tím, že ho nelze zaměnit za žádný jiný. To, co dělá jazyk komiksovým, je na jedné straně tzv. simultánní mobilizace⁴⁰ množiny kódů a na straně druhé skutečnost, že tyto kódy, z nichž žádný mu bezvýhradně nenáleží, se specifikují v momentě, kdy jsou aplikovány na obraz.⁴¹ „Komiks je tedy originální kombinatorikou jedné substance výrazu a jakési množiny kódů.“⁴² Kódy se uvnitř obrázku sprádají specifickým způsobem, který spočívá v příslušnosti obrázku k narativnímu řetězci. Podstatnou součástí jazyka komiksu je i užívání slovní zásoby. Ta se liší dle toho, jaké cílové skupině je komiks určen. U dětské

---

³⁸ GROENSTEEN, Thierry. 2005 *Stavba komiksu*, přel. Barbora Antonová (Brno: Host). s. 197

³⁹ Tamtéž, s. 13

⁴⁰ Současně probíhající uvedení sil do pohybu

⁴¹ GROENSTEEN, Thierry. 2005 *Stavba komiksu*, přel. Barbora Antonová (Brno: Host). s. 17

⁴² Tamtéž, s.17

tvorby směřuje slovní zásoba k jednoduchosti, objevují se zde citová zbarvení slov, nejčastěji citoslovce. Právě citoslovce jazykově charakterizují postavy a jejich výpovědi.⁴³

1.6 Komiksoví tvůrci

Autorství komiksu bývá často přiřazováno jedné až dvěma osobám, a to výtvarníkovi (ilustrátorovi) a tvůrci textu (spisovateli). Mnohdy se jedná o tutéž osobu, kdy se výtvarník pohybuje na rozmezí karikatury a komiksu. V dobách vzniku prvních komiksů byla obvyklým modelem dvojice scénárista-kreslíř. Tento model je dnes nahrazován většími týmy, v nichž každý člen plní svou specifickou roli. U moderních amerických komiksů je například kresba obálky svěřována jinému kreslíři, než zpracovateli samotného komiksového příběhu. Obvykle se na tvorbě komiksu podílí tým složený z těchto osob:

1. scénárista – jeho úkolem je napsat příběh a rozvrhnout jednotlivé záběry
2. kreslíř – na základě scénáře rozkreslí příběh do jednotlivých vinět, obvykle na velký formát, díky kterému získá větší prostor pro tvorbu detailů kresby
3. maketista – přepracovává viněty do skutečného tiskového formátu a má na starosti doladění stránkové vazby
4. inker – v momentě, kdy je kopie originální kresby zmenšena, překresluje ve vinětě linie, čáry a obrysy tak, aby všechny detaily co nejvíce odpovídaly původnímu kreslířovu záměru
5. kolorista – na pokyn kreslíře vybarvuje jednotlivé barevné plochy ve vinětách a vytváří barevný styl komiksu
6. lettrážista (letter) – má za úkol zpracovat veškeré texty zakomponované do obrazu⁴⁴

---

⁴³ MIKUŠŤÁKOVÁ, A. *Comics*. Brno: CERM, 1995. Tematická jednotka pro základní školy. s. 3. LZ; 30. ISBN 80-85867-44-3.

⁴⁴ GROENSTEEN, Thierry. 2005 *Stavba komiksu*, přel. Barbora Antonová (Brno: Host), s. 199

1.7 Témata komiksů

Mezi vůbec nejoblíbenější náměty domácího komiksu patřili indiáni a marťani. Původně převládala u komiksu humoristická kresba, výraznější témata se objevovala až později. V roce 1926 vyšly sešity o Kulihráškovi, kterého lze považovat za tzv. praotce dobrodružného obrázkového seriálu. V roce 1929 se v něm, přesněji v sešitu Kulihrášek tulák, objevil první indián (zaměstnanec cirkusu). I v Rychlých šípech se ve 30. letech otiskovaly indiánské komiksy – tzv. příběhy z Divokého západu. Indiánská tematika je u čtenářů komiksů oblíbená dodnes. Je nástrojem iluzivního pochopení mnoha Čechů, pro mnohé romantickým snem o ideální přírodní minulosti a zároveň snem o cestě do Ameriky. Co se komiksových hrdinů týká, po celou komiksovou éru se jich objevovalo velké množství. Zatímco jednou převládala domácí tvorba zejména se zvířecími hrdiny, jindy to byli super-hrdinové, kteří se objevovali převážně v zahraničních časopisech nebo jejich prepisech. Asi nejznámějším komiksem z indiánského prostředí, je rudý gentleman Vinnetou Gustava Kruma, který se dočkal padesáti šesti pokračování v časopisu ministerstva národní obrany a Československé lidové armády s názvem Zápisník. Přesto domácí komiksovou tvorbu o indiánech nadlouho ovládala tvorba malíře a ilustrátora Zdeňka Buriana, který se již od svých šestnácti let živil ilustracemi dobrodružné a vědecko-fantastické literatury. Přestože sám téměř necestoval, ve svých ilustracích podnikal výpravy do vzdálených končin pravěku i budoucnosti. Na Zdeňka Buriana navazovali autoři jako Miloš Novák⁴⁵, Bohumil Konečný, již zmíněný Gustav Krum nebo Karel Toman, jejichž tvorba se té Burianově v některých případech natolik podobala, že nepozorný čtenář mnohdy považoval jejich kresby právě za Burianovy.⁴⁶

Dalšími velmi oblíbenými komiksovými postavami jsou zvířecí hrdinové, ti byli a jsou oblíbeni zejména u dětí a mládeže. Již od pravěku jsou zásadním tématem lidských zobrazivých snah. Zvíře se v komiksu objevuje především jako pomocník, ale i jako škůdce nebo antropomorfní odraz nás samých. Od 17. století jsou zvířecí hrdinové považováni za novodobý kulturní model dětství. Věnovaly se jim i první knižní či časopisecké produkce. Kromě psů, koček a myší se objevují i ježci, plži, ale i hroch a

---

⁴⁵ Více o autorovi v Seznamu vybraných komiksových autorů (1.)

⁴⁶ KOŘÍNEK, P., PROKÚPEK, T. *Signály z neznáma, Český komiks 1922-2012*. 1. vyd. Řevnice: Arbor vitae, 2012. s. 40-45. ISBN 978-80-7467-012-1.

tukan nebo dinosauři, skřítci, vodníci či šotci. První komiksové seriály na českém území se objevovaly v dílech Quida Mánese, Karla Václava Klíče a Vratislava Huga Brunnera. Ti hledali inspiraci u francouzských ilustrátorů a satiriků, zejména pak a u Jeana-Jacquesa Granvilleho a Thomase Starlinga Sullivanta (Týdeník Time – Aesop to Date, cyklus moderních bajek). První animační hvězdou na počátku 20. let byl Kocour Felix (Pat Sullivan + Otto Messmer). Z komiksů a pak i samostatných komiksových seriálů Václava Mírovského a kreslíře Ferdinanda Fialy ho znali všichni. Felix byl velice populární postavičkou a dokonce se prostřednictvím Felixe snažili prodejci vysavačů a hašlerek nalákat potenciální zákazníky. V roce 1926 vyšla v časopisu Koule první „felixovská“ epizoda Ladislava Vlodka. Další české obrázkové seriály o zvířatech byly inspirovány americkým krátkým animovaným filmem. O zmíněných časopisech a autorech více v následujících kapitolách.⁴⁷

Zcela unikátní pozici mezi hlavními komiksovými hrdiny zauímají chlapecké party. Asi nejznámějším obrázkovým seriálem, ve kterém se tyto party objevují, jsou Rychlé šípy spisovatele Jaroslava Foglara a kreslíře Jana Fischera (později Marka Čermáka). I přes opakující se zákazy vydávání tohoto seriálu, se Rychlé šípy staly legendou a předobrazem klubáckého komiksu, což jsou série příběhů menšího kolektivu dospívajících hrdinů, kteří zažívají každodenní dobrodružství především v městském prostředí nebo při výpravách za dobrodružstvím ven do přírody.

---

⁴⁷ KOŘÍNEK, P., PROKŮPEK, T. *Signály z neznáma, Český komiks 1922-2012*. 1. vyd. Řevnice: Arbor vitae, 2012. s. 72-75. ISBN 978-80-7467-012-1.

2 POČÁTKY ČESKÉHO KRESLENÉHO SERIÁLU

Spojené státy americké společně se Spojeným královstvím a Francií patřily v první polovině 19. století ke světovým velmocem v objemu vydávaného denního tisku. Vznik komiksu je často spojován se společensko-průmyslovým rozvojem USA, konkrétně pak s rokem 1845, kdy v Chicagu sestrojil Richard Hoe první rotačku, díky níž se z denního tisku stalo masové médium. V centra denního tisku se v USA vyvinula především města New York, Chicago a San Francisco. V roce 1869 došlo k dokončení železničního spojení přes americký kontinent a změny v poštovním v roce 1885 zapříčinily rychlé šíření tisku i mezi nemajetné vrstvy. Protože bylo v té době ve Spojených státech velké množství přistěhovalců z celého světa, jejichž mateřským jazykem nebyla angličtina a tisk se dostal i k nemajetným, nevzdělaným vrstvám společnosti, staly se obrázky v novinách velmi důležitým nosičem informací i zábavy. Společně s tím se zrodily také nové technologie. V roce 1873 se změnila původní tvorba obrázků, kdy se linka za linkou přenášela na tiskovou desku a začal se využívat zcela nový, fotochemický způsob. Tím se snížily nejen náklady tisku obrázků, ale došlo i k uvolnění cesty pro kreslíře, kteří tak mohli svá díla otiskovat ve velkém množství časopisů a novin. Po vzoru evropských (zejména britských) listů, vznikla v USA řada satirických a zábavných časopisů. V roce 1889 přišel americký vydavatel John Pulitzer (pole něhož je pojmenována prestižní americká novinářská cena) s nápadem přidávat k newyorskému listu Sunday World, jehož byl vydavatelem, zábavnou přílohu složenou z obrázků a kreslených vtipů. Do této nově vzniklé přílohy začal v roce 1894 přispívat svou tvorbou kreslíř Richard Felton Outcalt, jehož obrázky si záhy získaly velkou popularitu. O rok později vešel do praxe nový vynález – směs žluté tiskové barvy, jejíž výhodou bylo, že rychle zasychala a výborně se tak hodila pro novinový tisk. Poprvé byla tato technika použita právě na Outcaltově sérii, kterou tvořil převážně pro děti z ulice (Hoganův dvorek/Hoganova ulice), v níž se několikrát objevovala figurka s holou hlavou (uličnick Mickey Duhan), krátkýma nohama a ušima jako plachty v noční košili (původně modrá, fialová, zelená, oranžová nebo bílá), na které bylo v této sérii napsáno vše, co chtěl chlapec veřejnosti sdělit. 5. ledna 1896 se zbarvila jeho košile do

žluta. Žlutá košile takřka přes noc tuto postavičku proslavila a dala mu nové jméno – The Yellow Kid.⁴⁸

Postavička Žlutého chlapce byla tak zajímavým zbožím, že ji záhy koupil proslulý tiskový magnát Randolph Hearst pro svůj New York Journal, kde se The Yellow Kid poprvé objevil 25. října 1896.⁴⁹ Randolph Hearst posléze zahájil vydávání komiksových příloh v masovém měřítku.⁵⁰ Yellow Kid, často přezdívaný „Žluťásek“ se stal také jednou z prvních reklamních ikon. Jeho postava úspěšně prodávala širokou paletu zboží, objevoval se na billboardech, ale i na krabičkách zápalek.⁵¹

Iniciátorem žánru komiks je pravděpodobně německý malíř, karikaturista a básník Wilhelm Busch, autor obrázkového seriálu Max und Moritz (1865; v českém znění Vít a Věna – 1959). Seriálové příběhy se velice rychle rozšiřovaly do celého světa, kde vznikali noví hrdinové. V Itálii to byl Pan Bonaventura Sergia Tofana, v USA Kocour Felix Pata Sullivana, Mickey-Mouse Walta Disneye, Pepek námořník E. C. Segara nebo ve Francii Zig a Puce Alaina Saint-Ogana a mnoho dalších. Většina těchto postav představovala komické typy nebo klasické typy modelově kladných a záporných hrdinů, jako například Superman; případně satiricky vyhrocená figurka – Pixy M. Anderssona.⁵² Podrobněji se světovému komiksu věnuje kapitola 4 Komiks ve světě.

Stejně, jako tomu bylo ve světě, tak i u nás se podoba obrázkového seriálu jak ho známe dnes, zformovala především díky rozvoji periodického tisku a zdokonalování tiskových technologií v průběhu 19. století. Kořeny českého komiksu leží zejména v karikatuře, humoristických časopisech vznikajících v 19. století a v ilustraci téže doby. Počátky českého komiksu se pojí zejména s okruhem umělců sdružených kolem

---

⁴⁸ KRUML, M. *Comics: stručné dějiny*. 1. české vydání. Martin Trojan. Praha 2007. s.19-21. ISBN 80-86839-12-5.

⁴⁹ KOŘÍNEK, P., PROKŮPEK, T. *Signály z neznáma, Český komiks 1922-2012*. 1. vyd. Řevnice: Arbor vitae, 2012. s. 151-152. ISBN 978-80-7467-012-1.

⁵⁰ McLUHAN, M. *Jak rozumět médiím: extenze člověka*. Překlad Miloš Calda. 2., rev. vyd. Praha: Mladá fronta, 2011. Strategie. s. 178. ISBN 978-80-204-2409-9.

⁵¹ KRUML, M. *Comics: stručné dějiny*. 1. české vydání. Martin Trojan. Praha 2007. s. 23. ISBN 80-86839-12-5.

⁵² KOŘÍNEK, P., PROKŮPEK, T. *Signály z neznáma, Český komiks 1922-2012*. 1. vyd. Řevnice: Arbor vitae, 2012. s. 151-152. ISBN 978-80-7467-012-1.

tzv. Svatolukášské knihy. Tento spolek se scházel mezi lety 1853 – 1854 v Lorenzově kavárně a v jeho záznamech se v té době objevuje něco, co lze označit za obrázkový příběh modernějšího charakteru. Byly to příběhy Zimní zábavy na Vltavě a Quidonova cesta na zotavenou v X obrazech od Josefa Mánesa, které se vyznačovaly výstižnou, rychle načrtnutou linkou, výrazným šrafováním a škodolibě humorným postojem vůči hlavním aktérům, což bylo typické pro obrazovou satiru 19. století.

Mezi první periodikum, ve kterém se objevovaly zárodky dnešního komiksu, patřily *Humoristické listy*⁵³ vydávané od roku 1859 Josefem Vilímkem. V prvních letech se časopis zpolitizoval, ale již od čtvrtého ročníku se výrazněji prosadily téměř beztextové celostránkové karikatury. Od osmého ročníku se v *Humoristických listech* projevuje vliv mnichovského humoristického magazínu *Fliegender Blätter* (1845 – 1928), v němž vycházely zábavné kreslené příběhy, jejichž tvorbu razil Wilhelm Busch. O W. Buschovi více v kapitole 4 *Komiks ve světě, Německo*. Jednalo se o kreslené příběhy na způsob ilustrovaného divadelního libreta, nebo obrazové anekdoty. V *Humoristických listech* působili Mikoláš Aleš, Bedřich Havránek, Artuš Scheiner nebo Karel Ladislav Thuma, který zde přispíval svými populárními žertovnými cykly. V 70. a 80. letech 19. století docházelo k obrovskému rozmachu satirických časopisů. Jejich masovost vedla k velkému rozvoji formátů, jejich třibení i ustálení. V té době byla nejoblíbenější kreslená anekdota a humorná etuda vyprávěná v několika obrazech na celé stránce, a to až do 40. let 20. století. Rozvíjela se nová forma komiksu, vznikaly humoristické časopisy. Čeští umělci byli velmi ovlivněni tvorbou zmíněného německého autora W. Busche, žánr komiks se přibližoval dětskému čtenáři. V této době nebyla pomyslná, dělící čára mezi humorem pro děti a pro dospělé nijak výrazná. Řada kreslířů působila v obou oblastech.⁵⁴

V předválečných letech se dětské kreslené příběhy blížily svými námětovými okruhy více tvorbě pro dospělé, ale i přesto nepostrádaly svá specifika. Hlavními hrdiny byli zejména malí chlapci, děvčata se objevovala zřídka. Autoři často navazovali na německou tradici Wilhelma Busche. České seriály určené dětem na počátku 20. století

---

⁵⁴ DIESING, H. *Český komiks 1. poloviny 20. století*. 1. vyd. Praha: Verzone, 2011. s. 16. ISBN 978-80-904546-8-2.

pravidelně zachycovaly dětské hrdiny a jejich vzájemné naschvály, které zpravidla vyústily v příkladné vytrestání strůjců škodolibostí. Dalším oblíbeným tématem tohoto období byly příběhy o afrických zvířatech. Nad kreslenými seriály s textem, případně s textovými bublinami, výrazně převyšovala beztextová díla, která tak byla srozumitelnější i pro ty, kdo ještě neuměli číst. V předválečném období to byl zejména časopis Malý čtenář, který přinášel obrázkové seriály určené výhradně dětem. Malý čtenář vycházel po celý školní rok dvakrát měsíčně. Většina obrázkových seriálů vycházela anonymně, ale svého populárního autora Malý čtenář měl. Byl jím zmíněný Karel Ladislav Thuma.⁵⁵

Od první republiky se na pozadí několika titulů z celé palety dětských časopisů objevují na našem území v hojném počtu kreslené seriály (původně obrázková pásma). Za okupace ale došlo k jejich postupnému zániku, a to z důvodu úředního zastavení mnoha časopisů, údajně pro nedostatek papíru. Ke vzkříšení některých původních titulů došlo až v letech poválečných a vznikla celá řada nových časopisů, z nichž pouze některé navázaly na svou předválečnou minulost. Do roku 1936 jich vzniklo až na devadesát, navíc většina deníků měla nedělní přílohy věnované dětem.

2.1 První český obrázkový seriál

Prvního českého moderního seriálu s navracejícími se hrdiny se čtenáři dočkali roku 1922. Byl to malíř Josef Lada⁵⁶, kdo publikoval v nedělním Českém slově cyklus Šprýmové kousky Frantíka Vovíska a kozla Bobeše (viz Obrázek 1).⁵⁷ Jednalo se o příběhy malého chlapce v námořnickém oblečku a jeho rohatého kamaráda. Ladovy postavičky v tomto seriálu připomínají tradiční loutkové divadlo.⁵⁸ Další dvě pokračování příhod Frantíka Vovíska a kozla Bobeše se objevily již s dialogovými bublinami. Šprýmové kousky se staly jedním z klíčových děl historie českého komiksu.

---

⁵⁵ PROKŮPEK, T., KOŘÍNEK, P., FORET, M., JAREŠ, M., *Dějiny československého komiksu 20. století*. 1. vyd. Praha: Kosmas, 2014. s. 40-41. ISBN 978-80-7470-061-3.

⁵⁶ Více o autorovi v Seznamu vybraných komiksových autorů (2.)

⁵⁷ KOŘÍNEK, P., PROKŮPEK, T. *Signály z neznáma, Český komiks 1922-2012*. 1. vyd. Řevnice: Arbor vitae, 2012. str. 8. ISBN 978-80-7467-012-1.

⁵⁸ BEZDĚKOVÁ, O. *Po stopách kreslených seriálů*, 1. díl. 1. vyd. Praha: VOLVOX GLOBATOR, 2012. s. 82 – 85. ISBN 978-80-7207-861-5.

V roce 1930 došlo k jejich překladu do chorvatštiny a slovinštiny a staly se tak zřejmě prvním českým obrázkovým seriálem publikovaným v knižní podobě v zahraničí.⁵⁹

I přes to je Ladovou pravděpodobně nejznámější postavou Dobrý voják Švejk. V roce 1912 vzniklo první vizuální ztvárnění Švejka (tehdy se jednalo o povídkový předobraz budoucího románu, který doprovodil ilustracemi Karel Stroff). O devět let později, v roce 1921, to byl ale malíř Josef Lada, kdo vytvořil na objednávku spisovatele Jaroslava Haška první tematickou kresbu Švejka. Hašek si u něj objednal barevnou obálku pro sešitové vydání. Švejk, jak ho známe dnes, se zrodil ale až v obrázkovém seriálu, který Lada připravoval v letech 1923 – 1925 pro Nedělní obrazovou a zábavnou přílohu deníku *České slovo*; o komiksu zde hovořit ještě ale nelze. Jednalo se o takzvaný „protokomiks“ (tak označují komiksoví historici a teoretici takové texty, které lze považovat za přímé předchůdce moderně chápaných komiksů).⁶⁰

Mezi první seriály v Československu patřily od poloviny 20. století i zmíněné obrázkové cykly o Kulihráškovi známého ilustrátora českých a německých časopisů Artuše Scheinera (1863 – 1938). Postavička trpaslíka Kulihráška seznamovala dětské čtenáře s cizími zeměmi během jeho putování k severnímu pólu a do hlubin oceánů. Slovní text autorky Marty Voleské byl umístěn pod výtvarnou sekvenci v podobě vtipných čtyřverší.⁶¹

---

⁵⁹ LADA, J., PROKŮPEK, T., ed. *Nezbedné komiksy: obrázkové seriály z Humoristických listů 1908-1916*. 1. vyd. v knižní podobě. Praha: Plus, 2012. s. 10. ISBN 978-80-259-0122-9.

⁶⁰ FORET, M., *Česká literatura – časopis pro literární vědu*, roč. 58, č. 5, listopad 2010. Ústav pro českou literaturu AV ČR. s. 607. ISSN 0009-0468, zn. MK ČR E 4249.

⁶¹ MIKUŠŤÁKOVÁ, A. *Comics*. Brno: CERM, 1995. 14 s. Tematická jednotka pro základní školy. LZ; 30. s. 11. ISBN 80-85867-44-3.

3 KOMIKSOVÉ ČASOPISY PRO DĚTI A MLÁDEŽ

Již od svého počátku byla komiksová tvorba věnována zejména dětskému čtenáři. Proto i první časopisy byly ryze dětského charakteru. Postupem času, a to zejména díky vlivům zahraniční tvorby, vznikaly i komiksové časopisy určené dospělým. Ačkoli mnoho z prvních časopisů nepřežilo ani jeden rok své existence, a to vzhledem ke kulturnímu a politickému kontextu 20. let 20. století, do historie se zapsaly převážně díky svým jedinečným komiksům (původně obrázkovým pásmům). Tematická škála komiksových časopisů věnovaných dětem a mládeži, byla velice pestrá. V časopisech se objevovaly vědecko-fantastické dobrodružné seriály, historicky zaměřené komiksy, detektivní a realistické příběhy a mnohé další. Zatímco jeden časopis přinášel svým čtenářům zejména zábavu v podobě humoristických příhod, další se snažil o usměrňování jejich zájmů. Vznikaly ale i esteticko-výchovné časopisy věnované nejmenším dětem, které ještě neumějí číst. Nelze opomenout značné množství časopisů, které vydávaly skautské organizace a hnutí, jež se významnou měrou podílely na výchově a kultivaci mladých chlapců. Mezi nejznámější časopisy tohoto charakteru patřily Sedmička/Sedmička pionýrů, Skaut-Junák/Junák, Pionýrská stezka a především Rychlé šípy. Byl to zejména spisovatel, skautský vůdce a redaktor několika dětských časopisů Jaroslav Foglar (zvaný Jestřáb), který se zasloužil o ukotvení tradice českého skautingu. Po značnou část svého života vedl skautský oddíl Pražská dvojka. Jeho počínání a dílo (příběhy chlapeckého klubu Rychlé šípy) významně ovlivnilo a inspirovalo část populace tehdejšího Československa.

Mnoho dalších časopisů otiskovalo přepisy zahraničních komiksů, ve velké míře se jednalo o Disneyho seriály, ale také o seriály ze současnosti, zábavné, dobrodružné, historické, vědecko-fantastické, historické i chlapecké seriály z celého světa. Vycházely zde také adaptace literárních předloh. Tato kapitola je věnována nejhodnotnějším časopisům určeným dětem a mládeži, nejvýznamnějším komiksům a jejich neplodnějším autorům.

3.1.1 Malý čtenář (1882 – 1941)

Šprýmové kousky Frantíka Vovíska a kozla Bobeše byly, jak již bylo zmíněno, prvním českým moderním seriálem s navracejícími se hrdiny. V oblasti tvorby pro děti a mládež předcházely tomuto seriálu v proslulém dětském časopisu Malý čtenář (1882 – 1941), konkrétně ve 34. ročníku (1915), černobílé obrázky beze slov na tzv. Žertovných stránkách, kreslené Karlem Ladislavem Thumou⁶² s názvem vystihujícím pointu příběhů. Jednalo se o víceobrázkové kreslené vtipy. O rok později se k Thumovi připojili i další kreslíři. Jedno pásmo obrázků již doplnili čtyřmi větami umístěnými pod obrázky. Často to byla ale těžkopádná dvouverší. Těmto obrázkovým pásmům se říkalo humoristické příhody, taškařiny nebo humoresky. Do Malého čtenáře svými kresbami obrázkových pásem přispívalo mnoho kreslířů, mezi nejvýznamnější patřili Helena Tearlová (Jenda rybářem, Strach má velké oči), René Klapač se zde představil s obrázky Chundeláček, které byly již doprovázeny bublinkami i veršovaným textem. Do ilustrátorského okruhu Malého čtenáře patřili také Artuš Scheiner, který působil v Humoristických listech nebo Karrel Stroff, kterým se mnohdy inspiroval Josef Lada.⁶³

3.1.2 Skaut-Junák/Junák (1915 – 1940; 1968 – 1970)

Jak již tomu název napovídá, časopis Junák (viz Obrázek 3) vydávala pro své členy od roku 1915 junácká organizace. V tomto časopise se objevovala obrázková pásma pouze občasně (a to jak se slovy, tak i beze slov pro doplnění čtenáři). V 1. čísle 24. ročníku zde proběhl pokus o pásmo obrázků s textem v bublinách s názvem „Jak se žlutý Zub ubránil nepříteli“. Od roku 1940 zde ale nevycházel žádný kreslený seriál, protože bylo vydávání časopisu zastaveno nacisty.⁶⁴

Po válce obnovený časopis Junák byl pokračovatelem Mladého hlasatele, časopisu Vpřed a Junák. Již od prvního čísla sliboval přinášet různé zajímavosti a kreslený seriál. Časopis Skaut/Junák vydávala pod vedením šéfredaktora Jana Šimáně Mladá fronta.

⁶² Více o autorovi v Seznamu vybraných komiksových autorů (3.)

⁶³ BEZDĚKOVÁ, O. *Po stopách kreslených seriálů*, 1. díl. 1. vyd. Praha: VOLVOX GLOBATOR, 2012. s. 23 – 25. ISBN 978-80-7207-861-5.

⁶⁴ Tamtéž, s. 25, 26.

V redakční radě působil také Jaroslav Foglar, který přispěl již na zadní stránku prvního čísla jednou ze svých starších zábavných příhod proslulých Rychlých šípů. Seriálovou základnu Skauta/Junáka tvořily seriály chlapecké, zábavné, historické a dobrodružné. Časopis vycházel původně po dvoučíslech jednou za měsíc, později dvakrát do měsíce po 24 stranách. Časopis byl úspěšný zejména pro svou chlapeckou tematiku, pestrou náplň a seriózní kolektiv redakční rady. Kromě Jaroslava Foglara ve spolupráci s kreslíři Janem Fischerem a Markem Čermákem, působili v časopisu spisovatel Jan Černý a kreslíř Petr Novotný. Ti společně vytvořili seriál Čtyřlístek Bobrů se živými dialogy v bublinkách, které zaujaly čtenáře nejen svou dynamikou, ale i napětím. Časopis nebyl určený pouze chlapcům, jak tomu jeho zaměření napovídá, ale i dívkám. Pro děvčata zde vycházel zábavný seriál se skautským námětem Skautka Bambulka, který kreslil na vlastní námět Jaroslav Mottl. Jednalo se o nepravidelně rozhozené obrázky, doprovázené verši, jež sledovaly hlavní hrdinku Bambulku v nejrůznějších okamžicích jejího skautského života (Skautka Bambulka jede na výlet, Bambulka vaří nudle, Bambulka má štěstí). S kreslenou příhodou ve svérázné karikaturistické stylizaci Baštil a jeho sestra Helenka přispíval do Junáka i malíř Adolf Born. Na námět z období 2. světové války, konkrétně atentát na zastupujícího říšského protektora R. Heydricha, doprovodila akademická malířka Zdena Landová cyklem šedesáti nebarevných ilustrací text k seriálu s názvem Operace Antropoid. Smyslem seriálu bylo upozornit mládež na jedinečný čin našich parašutistů, kteří byli vysláni exilovou vládou z Londýna. Mimo vzdělávací komiksovou tvorbu otiskoval časopis i populární figurky zahraničních kreslených seriálů, a to zejména díky vstupu odborníka na kreslený humor do redakčního kolektivu, Ivana Hanouska.⁶⁵

3.1.3 Kulíšek (1925 – 1943) a Cvrček (1925)

Kulíšek, titul Moravského nakladatelství, vycházel od roku 1925 až do svého úředního zastavení. Sázel zejména na přejeté seriály. Z domácích seriálů se na jeho stranách objevilo například Dobrodružství nerozlučných přátel Mimi a černochoa Bombo, které kreslil Karel Dostál. Byl silnějším hráčem v komiksovém mediálním segmentu než Koule. Obdobně úspěšným brněnským časopisem byl i Cvrček, jenž

---

⁶⁵ BEZDĚKOVÁ, O. *Po stopách kreslených seriálů*, 2. díl. 1. vyd. Praha: VOLVOX GLOBATOR, 2012. s. 68-76. ISBN 978-80-7207-862-2.

taktéž představoval variantu levnějšího periodika pro starší děti. Působili zde Bohdan Chlad a Karel Pražák. Nejúspěšnějším a nejpovedenějším kresleným seriálem časopisu Cvrček byly Veselé příhody z cirkusu Birnum, který paradoxně nebyl z dílny ani jednoho ze zmíněných autorů. Připomínal standardní americkou produkci a není zřejmé, kdo přesně je jejich autorem. Ačkoli oba tyto časopisy obsahovaly velké množství kreslených seriálů, žádný z nich nevycházel pravidelně ani jeden rok.⁶⁶

3.1.4 Koule (1926 – 1927)

Ve druhé polovině 20. let se začal v Praze vydávat titul s názvem Koule – Obrázkové noviny pro mladé věkem i duchem (viz Obrázek 4). Obsahoval kreslené seriály, a to jak na obálce, ta i na zadní straně.⁶⁷ Tento čtrnáctideník byl nejranějším a zároveň nadlouho nejvýraznějším pokusem o „komiksovější“ časopis. Vycházel po dobu dvou let a cílil na dětského čtenáře. Na rozdíl od časopisu Junák, který vycházel pouze v černobílé podobě, se v Kouli objevovaly barevné osmiobrázkové příběhy s veršem pod obrázky, někdy jen s textem. Většina kreslených příběhů ale stále formálně odpovídala typu komentovaného seriálu (rýmovaná dvouverší až čtyřverší). Stejně, jako u ostatních časopisů i v Kouli nejsou u mnoha veršů a textů známi autoři. Kreslíři jsou často označováni nezřetelným podpisem nebo šifrou. Přes veškerou snahu zde ale jednoznačně vítězí kvalita obrázků nad kvalitou veršů, ty výrazně pokulhávaly. V 7. čísle seriálu začal vycházet pohádkově dobrodružný příběh s dlouhým textem a občasnými dialogovými bublinami – Luzínek v černé Africe. Mezi další příběhy patřil Škulifunda od Antonína Burky, Kocour Felix Otto Messmera nebo Adolf od jednoho z prvních komiksových tvůrců na našem území, Ladislava Vlodka^{68, 69}.

---

⁶⁶ DIESING, H. *Český komiks 1. poloviny 20. století*. 1. vyd. Praha: Verzone, 2011. s. 193-194. ISBN 978-80-904546-8-2.

⁶⁷ BEZDĚKOVÁ, O. *Po stopách kreslených seriálů*, 1. díl. 1. vyd. Praha: VOLVOX GLOBATOR, 2012. s. 26. ISBN 978-80-7207-861-5.

⁶⁸ více o autorovi v Seznamu vybraných komiksových autorů (4.)

⁶⁹ BEZDĚKOVÁ, O. *Po stopách kreslených seriálů*, 1. díl. 1. vyd. Praha: VOLVOX GLOBATOR, 2012. s. 26-30. ISBN 978-80-7207-861-5.

3.1.5 Punt'a (1935 – 1942)

Jedním z nejúspěšnějších a nejambicióznějších projektů českého komentovaného seriálu první poloviny 20. století, byl zábavný seriál Punt'a (viz Obrázek 2) – původně měsíčník, později čtrnáctideník. Postavičku hlavního hrdiny psíka Puntí a jeho družky Kiki nakreslil kreslíř René Klapač, který byl velmi ovlivněn uměním Walta Disneye. Jeho snahou bylo oživit kreslené postavičky, které by byly blízké českým dětem. A tak se Punt'ovy příhody objevily poprvé v roce 1934 v dětské příloze časopisu List paní a dívek (Rodina, nakladatelská a. s.).⁷⁰ O rok později vznikl samostatný časopis Punt'a, který kromě dobrodružných příběhů psíka Puntí uváděl i Disneyho seriály (Sněhurka a sedm trpaslíků, Tři malá prasátka a Pinnocchio) a krátké zábavné seriály, jako byly například Dobrodružství kocoura čertíka, Pepíkova taškařina nebo Jaroušek malířem. Do roku 1942, kdy byl časopis násilně ukončen nacistickým zákazem, bylo publikováno na 140 čísel Puntí a přes 330 vydání letákových Punt'ových příhod. V časopisu působila mimo jiné přední česká režisérka kreslených dětských filmů, Helena Tearlová (Týrlová), která kreslila seriály i pro Malého čtenáře. Z její dílny byl také vůbec první český animovaný film Ferda Mravenec (1942).⁷¹

3.1.6 Mateřídouška (1945 – současnost)

Po druhé světové válce (1945) vznikl nový časopis pro mladší děti, (které ale už umí číst) v němž působilo mnoho známých spisovatelů, výtvarníků a básníků. Dostal název Mateřídouška a z počátku byl nerozlučně spjatý s barevnými kresbami seriálu Ondřeje Sekory⁷² Kousky mládence Ferdy Mravence⁷³ (viz Obrázek 5). Ondřej Sekora přišel s úplně novým pojetím komiksového hrdiny, a to ze života hmyzu. Jednalo se o zbrusu nové příběhy Ferdy Mravence, které byly velice populární, a to nejen u dětských čtenářů. Tyto příběhy se objevovaly pravidelně na zadní straně obálky již od prvního čísla. Vždy to bylo šest stejně velkých barevných obrázků, pod nimiž byly umístěny verše. Později se staly součástí seriálu i bublinky s textem, které sloužily ale pouze jako

---

⁷⁰ BEZDĚKOVÁ, O. *Po stopách kreslených seriálů*, 1. díl. 1. vyd. Praha: VOLVOX GLOBATOR, 2012. s. 91-95. ISBN 978-80-7207-861-5.

⁷¹ Tamtéž, s. 30 - 33

⁷² Více o autorovi v Seznamu vybraných komiksových autorů (5.)

⁷³ Více o Ferdovi Mravencovi v Seznamu vybraných komiksových hrdinů (1.)

doplněk textu pod obrázky.⁷⁴ Do *Mateřidoušky* přispívali i další autoři, mezi něž se řadí například Jiří Trnka, Hana Zmatlíková, František Nepil, Václav Čtvrtek, Miloš Nesvadba, Kamil Lhoták nebo Jiří Kalousek a celá řada dalších. Kromě Kousků mládence Ferdy Mravence se v *Mateřidoušce* proslavil i seriál z české historie – *Obrázková kronika českých dějin* (J. Kalousek, Z. Adla), který začal vycházet začátkem 70. let.⁷⁵

Časopis se dlouhodobě snažil podporovat dětskou fantazii a rozvoj mluveného projevu dětí, proto v něm mohli čtenáři pravidelně nalézt dvě strany s názvem *Povídejte pohádku*, kdy na jedné straně byla napsaná pohádka s výzvou, aby podle obrázků na druhé straně děti převyprávěly pohádku samostatně. Texty psal Pavel Černý ve vyhrazeném sloupku a Jiří Kalousek na ně navazoval nestejně velkými barevnými obrázky.⁷⁶ Do *Mateřidoušky* přispívala také dvojice Dagmar Lhotová a Věra Faltová, které spolu tvořily veselé příběhy Kocoura Vavřince a jeho přátel. Po Ferdovi Mravencovi byl jediným seriálem, který se těšil obdobné popularitě. Po skončení éry Ferdy Mravence totiž v *Mateřidoušce* žádný kreslený seriál nevycházel, na zadní straně obálek se objevovaly pouze velké obrázky s doprovodnou básničkou. V *Mateřidoušce* vycházel Kocour Vavřinec po dlouhých deset ročníků. Poprvé se tento seriál objevil v letech 1966-1967, nejdříve v beztextové podobě a bez ohraničení obrázků rámečky. Text v tomto seriálu ale nehrál ani později hlavní roli, obrázky jsou povětšinou natolik názorné, že jim všechny děti rozumí. Seriál Kocour Vavřinec dosáhl velkého úspěchu, a to zejména díky tomu, že je jeho náplň vhodná pro děti, náměty nejsou příliš složité a to i přes to, že vyjadřují i složitější vztahy v reálném světě. Mezi lety 1985 – 1989 vycházel v *Mateřidoušce* vždy jeden kreslený seriál s bublinkami na posledních dvou stranách a na předposledních listech jedno obrázkové vyprávění bez bublinek. Právě v tomto období v časopisu vycházela *Tři prasátka* scénáristy Jaroslava Pacovského a kresliře Jaroslava Maláka. Hlavními hrdiny byla prasátka Centík, Kvída a Funík, která spolu s divokým prasátkem Hubertem svádí nespočet bojů.⁷⁷

---

⁷⁴ BEZDĚKOVÁ, O. *Po stopách kreslených seriálů*, 1. díl. 1. vyd. Praha: VOLVOX GLOBATOR, 2012. s. 95-106. ISBN 978-80-7207-861-5.

⁷⁵ Tamtéž, s. 145-147.

⁷⁶ Tamtéž, s. 155.

⁷⁷ BEZDĚKOVÁ, O. *Po stopách kreslených seriálů*, 2. díl. 1. vyd. Praha: VOLVOX GLOBATOR, 2012. s. 140. ISBN 978-80-7207-862-2.

V loňském roce (2015) oslavila Mateřídouška, jakožto tradiční značka na trhu českých časopisů, své 70. narozeniny. Objevují se v ní původní autorské ilustrace, zábavné a naučené články a hravé komiksy či čtení na pokračování. Čtenáři si mohou luštit velké množství rébusů, křížovek, vystřihovat různé vystřihovánky a hrát hry. V pravidelných rubrikách se setkávají s Virem a Bitem, což jsou dva veselí průvodci světem internetu a moderních technologií. Mateřídouška dnes slouží dětem také jako rádce a nabízí tipy na dobré knihy a filmy.⁷⁸

3.1.7 Dikobraz (1945 – 2005)

Satirický a humoristický týdeník Dikobraz začal vycházet v odborářském nakladatelství Práce. Od srpna roku 1957 ho vydávalo vydavatelství ÚV KSČ Rudé právo. Na konci roku 1989 z politických důvodů vydavatelství správu orgánů KSČ opustilo, od roku 1990 list uváděl pouze copyright a deklaroval se jako nezávislý týdeník. Jako redaktor se příprav časopisu účastnil spisovatel Jaroslav Seifert. Ve 40. letech byla tematika časopisu zaměřena na satirickou reflexi války, fašistickou okupaci, osvobození, objevovala se tematika kolaborace, osidlování Sudet, rozkrádání majetku národními správci, oslava slovanské vzájemnosti, vítězství Rudé armády a mnoho dalšího. Během 50. let se stal časopis nástrojem satiry usměrněné v duchu dobových ideologických schémat. Časopis přetiskoval texty a kresby ze sovětských zdrojů (odtud patrná příslušnost ke stalinskému bloku). Objevovaly se karikatury Marshallova plánu, politiků i generálů spojených s válkou v Koreji. Šéfredaktorem byl v té době spisovatel Pavel Kohout, díky kterému se v Dikobrazu objevovaly i vážnější literární žánry a texty písni doprovázené notovým záznamem. Časopis propagoval čtenářský odznak Julia Fučíka a připomínal výročí literárních celebrit. Dvojice Jelínek-Born ve druhé polovině 50. let parodovaly americké seriály o Supermanovi. V 60. letech se nově objevovaly aforismy i epigramy, oblíbená byla cestopisná publicistika a více prostoru dostali zahraniční satirici a humoristé.⁷⁹ Nejplodnějším malířem, karikaturistou a ilustrátorem, který se se svými 35 tisíci kreslenými vtipy zapsal do Guinnessovy knihy rekordů, Jiří Winter Neprakta, společně s Miroslavem Švandrlíkem, představoval hlavní osobnost

⁷⁸ *Mateřídouška*. [online] © 2007-2016 [cit. 2016-02-10]. Dostupné z: www.mf.cz/produkty/materidouska

⁷⁹ *Dikobraz – vtipný pohled do minulého tisíciletí*. [online]. dikobraz.mikroforum.cz © 2000-2016 [cit. 2016-02-01]. Dostupné z: <http://dikobraz.mikroforum.cz/>

časopisu Dikobraz. V 60. letech se stal členem hnutí Polyegran, které se formovalo kolem magazínu Mladý svět. V Ohníčku vycházel jeho nejvýznamnější komiks Sek a Zula, na kterém spolupracoval se zmíněným M. Švandrlíkem.⁸⁰

V období tzv. normalizace zrcadlil Dikobraz atmosféru doby, projevovala se zde značná komunální satira (nešvary v obchodě a službách), řada autorů se zapojila do politických kampaní režimu. Volným pokračovatelem Dikobrazu se stal v roce 1990 Nový Dikobraz (Studio dobré nálady, Kredit) na nějž bezprostředně v roce 1993 navázal list Dikobraz (Euromedia). Ten po dvou letech přestal vycházet a po delší odmlce ho začalo vydávat pražské nakladatelství Star production, ale s úspěchem se nový časopis neseťkal, po necelém roce bylo vydávání ukončeno.⁸¹

3.1.8 Ohníček (1950 – 1985)

Časopis Ohníček (viz Obrázek 6) určený československým dětem začal vycházet v roce 1950 a vycházel až do roku 1985. Nejprve se objevil jako čtrnáctideník, později jako měsíčník. Vydával ho Československý svaz mládeže (později PO SSM) a byl určen zejména dětem prvního stupně základní školy. V průběhu doby své existence se opakovaně měnil jeho formát i rozsah stran. V prvních dvou ročnících se žádný kreslený seriál neobjevoval, ale ve čtvrtém ročníku začal s časopisem spolupracovat Miloš Nesvadba a přispíval do něj několika zábavnými obrázkovými pásmy. V pátém ročníku se zde objevila první bublina s textem v barevném pásmu M. Nesvadby. Ústřední postavička tohoto seriálu jménem Uhlík se ale ujala a začala se zde opakovaně vyskytovat. Po Uhlíkovi začaly v Ohníčku vycházet skutečné obrázkové seriály s textem pod obrázky. Mezi prvními to byl Čmelák Bzum Ondřeje Sekory a Ferda Mravenec. Stejně jako v Mateřídoušce i zde vycházel seriál Lovec Animuk původně převzatý z předválečného časopisu Pestrý týden. V Ohníčku se mimo Sekorovu tvorbu objevil i vzdělávací seriál Jakými přístroji se dříve měřil čas nebo například seriál Prázdniny roku 2000 Vladimíra Babuli a Miroslava Lidáka. Mimo dlouhodobě otiskované kreslené seriály se v Ohníčku otiskovaly i jednorázové příběhy od českých i

⁸⁰ Český komiks: *retrospektiva od 20. let 20. století do současnosti: katalog k výstavě*. 1. vyd. Břeclav: Městské muzeum a galerie Břeclav, 2015. s. 11. ISBN 978-80-906071-0-1.

⁸¹ *Dikobraz – vtipný pohled do minulého tisíciletí*. [online]. dikobraz.mikroforum.cz © 2000-2016 [cit. 2016-02-01]. Dostupné z: <http://dikobraz.mikroforum.cz/>

zahraničních autorů. V roce 1963 zde vycházel fantastický obrázkový seriál pod názvem *Marťan*, který zpracoval Vlastislav Toman s kreslířem Miroslavem Lidákem. V dalších letech se v časopise objevily například seriály *Mabruka*, *sirotek z Alžíru J. Binka* nebo jeho epizoda *Nervy jako špagáty* (1964-1965), na obálce *Ohníčku* vyšly také bezeslovné kreslené ukázky z knížky *Vratislava Hlavatého Filípkovy lovy*. Dále časopis otiskl seriál *Zdeňka Milera Robot Miki* a seriál *Karla Franty Malý Vinnetou*. Karel Franta přispěl do *Ohníčku* také seriálem *Zlatý brouk*. Významného úspěchu dosáhl seriál *Sek a Zula* od Miroslava Švandrlíka a Jiřího Wintera *Neprakty*. *Nepraktovy* kresby jsou zde doprovázeny nejen bublinkami s dialogy, ale i textem pod obrázky, který zde neplní nijak zvláštní funkci, je zde spíše nadbytečný. Seriál *Sek a Zula* na stránkách *Ohníčku* vycházel po dobu tří let.⁸²

3.1.9 ABC mladých techniků a přírodovědců (1957 – 1985)

Časopis *ABC* se objevil v době, kdy se citelně projevoval nedostatek výrazného časopisu pro mládež ve věku 10 – 14 let. Díky tomu, že chtěl časopis podávat svým čtenářům přírodovědeckou a technickou tematiku co možná nejpřitažlivějším způsobem, prošel v průběhu let velice bouřlivým vývojem. Již od prvního ročníku (1957) se zde objevovaly kreslené seriály, do jejichž námětu se promítalo tematické zaměření časopisu. *ABC* uveřejňoval původní kreslené seriály v návaznosti na nejlepší předválečné a poválečné časopisy. Na námětech seriálů se od roku 1959 také významně podílel Vlastislav Toman, dlouhodobý šéfredaktor časopisu (v *ABC* působil mezi lety 1959 – 1992). V roce 1969 vydal speciál, ve kterém obrázkové seriály zaujímaly značný prostor. V 17. ročníku, mezi lety 1972 – 1973, došlo k přelomu ve vývoji časopisu, rozšířil se totiž o polytechnickou přílohu, tzv. „děčko“. Vedle tematicky vystřihovacích kompletů obsahovala i modely figurek a rekvizit z kreslených seriálů; docházelo tak ke vzájemnému působení seriálu na časopis a časopisu na seriál. V *ABC* se vystřídalo mnoho postaviček, mezi ty nejznámější patří trpaslík *Píďa*, *Hadří* a *Honza Drábek*, robot *Emil*, *Míša Kulich*, *Pifík* a *Pif*, *Herkul*, *Bruto*, *Tiki Tom* nebo *Bob Puškvorec*. Prvním kresleným seriálem časopisu byl barevný dobrodružný příběh *Za tajemstvím hlubin* (1957), jehož děj se odehrával v Sovětském svazu, kam přijeli na pozvání

---

⁸² BEZDĚKOVÁ, O. *Po stopách kreslených seriálů*, 1. díl. 1. vyd. Praha: VOLVOX GLOBATOR, 2012. s. 157-165. ISBN 978-80-7207-861-5.

geologů pionýři z českého geologického svazu. Ještě v témže roce se na zadní straně obálky začal otiskovat kreslený seriál Šestka z Hradební, jehož pokračování se ještě několikrát objevilo v následujících dvou ročnících. Ve třetím ročníku časopisu vycházela parodie Nováček Josef, zvaný Mstitel texasu, série obrázků od kreslířů Adolfa Borna a Oldřicha Jelínka. V ABC se mimo zmíněných postaviček objevily i příběhy s názvem Dobrodružství Johna Cartera, které napsal Vlastislav Toman podle předlohy románové ságy o Johnu Carterovi autora Tarzana – Edgara Rice Bourroughse a nakreslil Jiří Veškna. Hlavní hrdina John Carter byl zlatokop a veterán občanské války, který se pomocí záhadné síly na útěku před indiány přenesl na Mars. V tomto komiksu se snoubí jak prvky naturalisticky zobrazovaného násilí, dobrodružných indiánských komiksů, tak i tematika mimozemšťanů, ale i předobraz komiksového superhrdiny.

Postavička již zmíněného trpaslíka Pídi se objevovala v seriálu Pídi's dobrodružství na vyhrazené jedné stránce nebo dvoustránce mezi lety 1957 – 1960. Mimo jiné to byla postavička, která prožívala vlastní příhody a zároveň byla komentátorem i jiných částí časopisu, zejména článků, kdy měla za úkol zpřístupnit tematiku článků. Kreslené seriály byly také často výsledkem úprav literárních předloh, jako tomu bylo například u seriálu Pevnost pod ledem, jehož stejnojmenný román napsal Grigorij Grebněv (1940). V prvních ročnících časopisu se objevovaly zejména dobrodružné seriály s chlapeckou, zábavnou a vědecko-fantastickou tematickou. V dalších letech se zde otiskovaly také příběhy, které těžily ze zahraničních překladů.

První dlouhodobější seriál – Kulišáci - začal vycházet v 7. ročníku a jeho autorem byl Jaroslav Foglar. Kulišáci navazovaly na Foglarovy Rychlé šípy a mnoho námětů, které měl autor původně připravené pro Rychlé šípy, vyšlo nakonec právě v seriálu Kulišáci. Po dobu existence časopisu vycházela i různá speciální čísla, která byla na kreslené seriály ještě bohatší. Speciály přinášely například ukázky z tvorby W. Disneyho, jako byly Mrzuté příhody Kačera Donalda. Více místa bylo věnováno zahraničnímu dobrodružně-vědecko-fantastickému seriálu Nová dobrodružství Jacquese

Fleshe. Mezi další seriály, které vycházely ve speciálu, patřily seriály s názvem Pod paprsky zářícího, které vyšly včetně vystřihovacích modelů.⁸³

3.1.10 Sluníčko (1967 – současnost)

Nejmenším dětem, které ještě neumí číst nebo se čtením začínají (3 – 7 let), je věnovaný tzv. „pestrý esteticko-výchovný a hravě didaktický měsíčník“ Sluníčko, jež v roce 1967 založil Zdeněk Adla. Díky svému zaměření se od svých počátků skládá převážně z obrázkových forem a drobných textů, písniček nebo skrývaček. Kromě toho se na jeho stránkách objevovaly básničky, pohádky a také kreslené seriály. Od prvního ročníku zde vycházel vtipný seriál Medvídek Hugo, který je velice ceněný zejména z didaktického hlediska, protože povzbuzoval fantazii dětí a podával informace o okolním světě prostřednictvím cestování hlavního hrdiny Huga. Dalším seriálem, který ale nebyl doplněn žádným textem, byl kreslený seriál Jiřího Janečka Hop a Bob. Mezi lety 1969 a 1970 vyhlásila redakce Sluníčka anketu „Hledáme hrdiny Sluníčka“, která velice poznamenala následující vývoj kresleného seriálu tohoto časopisu. Anketa předkládala čtenářům ukázky z kreslených seriálů, z nichž si měly zvolit toho nejsympatičtějšího hrdinu. Ankety se zúčastnily čtyři tisíce respondentů a zvítězily figurky v pořadí: Strašidylko Kuk, Machalínek, Kocour Cour a Courek, Kleopatra, Kouzelník Homolka a mnozí další.

Jeden z nejúspěšnějších seriálů, který nakreslil Adolf Born, Kocour Cour a Courek, zkráceně Cour a Courek, vycházel s textem v bublinkách, které tvořily vyváženou složku k výtvarné stránce seriálu. Dalším seriálem s textem v bublinách, byl Háček a Čárka, kreslený Jaroslavem Malákem.⁸⁴ Časopis Sluníčko vychází dodnes. Jeho podoba je ale přizpůsobena dnešním dětem, proto obsahuje kromě zábavných příběhů i velké množství hádanek, doplňovaček, hlavolamů, omalovánek, vystřihovánek a každý měsíc vychází časopis s pohádkovým DVD.

---

⁸³ BEZDĚKOVÁ, O. *Po stopách kreslených seriálů*, 2. díl. 1. vyd. Praha: VOLVOX GLOBATOR, 2012. s. 13-41. ISBN 978-80-7207-862-2.

⁸⁴ Tamtéž, s. 42

3.1.11 Sedmička/Sedmička pionýrů (1968 – 1985)

Na pro svou koncepci a formát ne příliš oblíbené Pionýrské noviny navazoval časopis Sedmička/Sedmička pionýrů, čtení pro chlapce a děvčata na 7 dní, jenž začal vydávat roku 1968 Československý svaz mládeže (později PO SSM) a již od prvního čísla otiskoval na zadní straně obálky kreslené seriály. Z počátku se v něm objevovaly Disneyho dobrodružné příběhy (Robin Hood, David Crockett, Věrný syn), později série kubánských dobrodružných seriálů s historicko-politickým podtextem (Vzpomínky kubánského chlapce Chamaco Fidela Morala a Roberta Alfonse Cruze) nebo maďarské adaptace Tibora Cs. Horvátha. Ze zahraničních seriálů zde vycházely také příběhy o světoznámém Kocourovi Felixovi, a to na zadní straně obálky.

Po kubánských seriálech se v Sedmičce vystřídal žánr a ten s sebou přinesl v 5. ročníku vědecko-fantastický příběh Stanice G-7 z prostředí vesmíru. Na motivy románu sovětského spisovatele Vladimira Afanasjeviče Obručeva vznikl ve stejném žánru jako Stanice G-7 dobrodružný seriál Cesta do Plutonie, jenž byl výjimečný zejména svým výtvarným zpracováním (Imrich Sebök) – realistické kresby zasazené do rámečku, kolem něhož se v pokračováních seriálu střídala barva, působily na své čtenáře přitažlivým dojmem. Časopis také dlouhodobě otiskoval proslulý francouzský zábavný pseudohistorický seriál Astérix (napsal René Goscinny, kreslil Albert Uderzo), jemuž se více věnuje kapitola 4 Komiks ve světě, Francie. Náplň časopisu zpestřovaly populární figurky francouzského psíka Pifa, jeho kamaráda Herkula a Leona, které vycházely na stránkách uvnitř časopisu. Z původních seriálů českého původu otiskoval časopis seriály Ríša s spol., Záhada staré cihelny, Třináctka ze Staré čtvrti a Mimozemšťané. Sedmička rovněž zaznamenala prvenství se seriálem Septimovy příhody, což jsou humorné příběhy o krokodýlovi Septimovi. V Sedmičce vycházel také seriál Čtyři a pes (J. R. Kutý a J. Kalousek), což byl seriál o partě chlapců, kteří si vymýšlejí všemožná dobrodružství, do kterých zásadně nechtějí přizvat malého bratra jednoho z nich, a to z toho důvodu, že je vyhlášeným smolařem.⁸⁵

---

⁸⁵ BEZDĚKOVÁ, O. *Po stopách kreslených seriálů*, 2. díl. 1. vyd. Praha: VOLVOX GLOBATOR, 2012. s. 48-61. ISBN 978-80-7207-862-2.

3.1.12 Rychlé šípy, seriál i samostatný časopis (1968 – 1971)

Mezi tzv. komiksovou špičku patří hit Jaroslava Foglara⁸⁶ konce 30. a 40. let – Rychlé šípy (viz Obrázek 7). Příběhy pěti kamarádů se ale dočkaly samostatného periodika až téměř 30 let po svém prvním vystoupení na stránkách Mladého hlasatele. Kromě tištěné formy pronikl tento komiks i do jiných žánrů a to zejména do světa filmu (Záhada hlavolamu). Dílo spisovatele Jaroslava Foglara a kreslíře Jana Fischera⁸⁷ dodnes nese statut legendy. Byly to právě Rychlé šípy, které se staly předobrazem tzv. klubáckých komiksů a získaly si širokou oblibu dětských čtenářů a mládeže několika generací. Jednalo se o sérii příběhů menšího kolektivu dospívajících hrdinů, kteří zažívali nejrůznější dobrodružství v městském prostředí a při výletech do přírody. V příbězích Rychlých šípů vyzdvihoval Jaroslav Foglar chlapeckou veselost a romantiku, mravní hodnoty, které mohou mladé lidi inspirovat k ušlechtilým činům, ale také chyby, kterých se lze při snaze dostat pravdy a spravedlnosti dopustit. Příběhy skupiny chlapců motivoval čtenáře k následování příkladného chování a posílil tak tradici české chlapecké tematiky. Doposud nejdelší český komiksový seriál Rychlé šípy otiskoval časopis Mladý hlasatel.

V Mladém hlasateli zažily příběhy Rychlých šípů nevídaný úspěch. V roce 1941 ale došlo k zákazu vydávání tohoto časopisu a po skončení války pokračoval seriál Rychlé šípy v novém časopise Vpřed. Až do zastavení časopisu Mladý hlasatel, tvořil komiksovou podobu Rychlých šípů dle Foglarových scénářů již zmíněný Dr. Jan Fischer. Posledních osm dílů kreslil Václav Junek. Účelem Rychlých šípů bylo vychovávat své čtenáře; ze situací, které se v příbězích objevovaly, vycházelo vždy nějaké ponaučení. V naprosté většině případů se jednalo o minisérie, které se skládají povětšinou jen ze dvou, maximálně tří příhod.⁸⁸ Jako jediný český komiks „vystoupily“ Rychlé šípy i do reálného světa. Mnoho jejich čtenářů se ztotožňovalo s hlavními hrdiny, toužili poznat pravé šípy a jejich čtvrt'.⁸⁹ Tyto příběhy se dočkaly také své

---

⁸⁶ Více o autorovi v Seznamu vybraných komiksových autorů (6.)

⁸⁷ Více o autorovi v Seznamu vybraných komiksových autorů (7.)

⁸⁸ DIESING, H. *Český komiks 1. poloviny 20. století*. 1. vyd. Praha: Verzone, 2011. s. 230-241. ISBN 978-80-904546-8-2.

⁸⁹ Český komiks (?) a výtvarné umění: České muzeum výtvarných umění, Praha od 18.12.2002 do 2. 2. 2003. Praha: České muzeum výtvarných umění, ©2002. s. 17-20. ISBN 80-7056-111-4.

knižní podoby – a to pod názvem Stínadelská trilogie. Foglarovi se jako prvnímu podařilo prosadit formu komiksu s dialogovými bublinami. U Rychlých šípů byly bubliny standardem, avšak po únoru 1948 skončily nejen ony, ale i celý seriál.⁹⁰

Mezi lety 1968 – 1971 se Rychlé šípy na krátkou dobu vrátily a i přesto sklidily opět obrovský úspěch. Vycházely v Ostravě jako samostatný časopis. Až od osmého čísla se na obálce objevil i podtitul Obrázkový časopis pro chlapce a děvčata, do té doby fungoval jako v sešitech publikované souborové vydání Foglarova a Fischerova seriálu.

Rychlé šípy si prošly za celou dobu své existence mnohými zvraty. Zejména pak jejich autor – Jaroslav Foglar. V období normalizace nastala nucená pauza, celé autorovo dílo bylo dáno do klatby a jeho knihy se vyřazovaly z katalogů a knihoven. Až po roce 1989 se dožily spolu s autorem obrození, oficiálního uznání a důstojného vydání všech příběhů v sešitových a knižních svazcích. V roce 1990 došlo k jednoletému obnovení časopisu Mladý hlasatel, kde od prvního až do posledního čísla vycházel na zadní straně obálky seriál Rychlé šípy – a to od počátečních příběhů až do založení klubu Rychlé šípy. O rok později se tento kreslený seriál objevil v novém časopisu Hlasatel, ale ten po sedmi číslech zanikl.⁹¹

V roce 1969 vyšly nové příběhy a ilustrace Rychlých šípů se po smrti Dr. Jana Fischera ujal Marko Čermák.⁹² V tomto období lze sledovat velký generační rozdíl mezi čtenáři Rychlých šípů. Zatímco staří obdivovali Fischerovo pojetí, noví čtenáři byli nadšeni z kreseb Čermáka. Ty se více blížily duchu doby, byly modernější a autor při jejich kresbě využíval ilustrátorských technik, které se blíží práci s kamerou (detail a polodetail, pohled a nadhled). Nedílnou součástí kvalitního komiksového (obrázkového) příběhu je rovnováha literární a malířské složky. Stejně jako se o udržení této rovnováhy snažil ve své tvorbě Dr. Jan Fischer, pokračoval v tomto duchu i jeho následovník Marko Čermák.⁹³

---

⁹⁰ KOŘÍNEK, P., PROKŮPEK, T. *Signály z neznáma, Český komiks 1922-2012*. 1. vyd. Řevnice: Arbor vitae, 2012. s. 101-115. ISBN 978-80-7467-012-1.

⁹¹ BEZDĚKOVÁ, O. *Po stopách kreslených seriálů*, 1. díl. 1. vyd. Praha: VOLVOX GLOBATOR, 2012. s. 109-128. ISBN 978-80-7207-861-5.

⁹² Více o autorovi v Seznamu vybraných komiksových autorů (8.)

⁹³ BEZDĚKOVÁ, O. *Po stopách kreslených seriálů*, 1. díl. 1. vyd. Praha: VOLVOX GLOBATOR, 2012. s. 109. ISBN 978-80-7207-861-5.

3.1.13 Čtyřlístek (1969 – současnost)

Čtyřlístek (viz Obrázek 8) je jediný skutečně komiksový časopis věnovaný dětem školního věku, který vychází od roku 1969 až dodnes. Titulní komiks vytvořili kreslíř Jaroslav Němeček⁹⁴ a spisovatelka Ljuba Štíplová. Zacílení časopisu kolísalo v rozmezí věku 6-13 let. Ústřední seriál sešitu je věnován příhodám čtyřlístku hlavních zvířecích hrdinů, kterými jsou Kocour Myšpulín, zajíc Pind'a, prase Bobík a fenka Fifinka. Ve Čtyřlístku se kromě toho objevovaly i další komiksové seriály, například Polda a Olda od Jaroslava Maláka, Vynálezy Pana Sementařuka od Adolfa Borna nebo Anča a Pepík od Lucie Lomové. Co se provedení týče, celý seriál je dynamický, tzv. v pohybu; příběhy jsou rozfázované do jednotlivých „pohyblivých obrázků“, což přesně odpovídá zálibě dětí v pohybu. Ačkoli Čtyřlístek zůstal po celou dobu své existence apolitický, vždy se snažil jít s dobou. Po roce 1989 dokonce vyšla učebnice angličtiny pro malé a velké děti „Anglicky se Čtyřlístkem“, která veselou a hravou formou učí děti nejdůležitější slova a fráze. O jeho oblíbenosti svědčí i fakt, že se v posledních letech stalo mezi sběrateli módním trendem sbírání Čtyřlístků. První čísla dosahují na jednom z aukčních portálů i několikatisícových částek.⁹⁵

Dětský komiksový časopis Čtyřlístek se 2. ledna 2016 zapsal do historie jakožto časopis určený dětem unikátní kuriozitou. Novinář a autor zabývající se dětskou tvorbou, Martin Šinkovský, odstartoval povyk nad domnělou souloží na stránkách Čtyřlístku. Na svém facebookovém profilu publikoval printscreen⁹⁶ (viz Obrázek 9) scény z příběhu Binky s komentářem: „Tak si listuju Čtyřlístkem (dvojčíslo 589-590) z letošního roku...Vidím to jen já, nebo i někdo další?“⁹⁷ Na obrázku zakroužkoval detail muže a ženy jedoucí na zadním sedadle auta (obrázek podle M. Šinkovského znázorňuje felaci) a starší ženu vyklánějící se z okna (obrázek podle M. Šinkovského znázorňuje pohlavní styk). Při důkladném prozkoumání obrázku si lze kresby vysvětlit i jinak, ale to, že se pravděpodobně skutečně jedná kresby zachycující sexuální akt,

⁹⁴ Více o autorovi v Seznamu vybraných komiksových autorů (9.)

⁹⁵ BEZDĚKOVÁ, O. *Po stopách kreslených seriálů*, 2. díl. 1. vyd. Praha: VOLVOX GLOBATOR, 2012. s. 132-136. ISBN 978-80-7207-862-2.

⁹⁶ Snímek obrazovky

⁹⁷ MICHAL, P. *PR skandál Aneb domnělá soulož ve Čtyřlístku a její důsledky*. [online]. © 2004-2013 [cit. 2016-01-25]. Dostupné z: http://www.m-journal.cz/cs/aktuality/pr-skandal-aneb-domnela-souloz-ve-ctyrlistku-a-jeji-dusledky__s288x11796.html

potvrzovala řada dalších osob, které M. Šinkovskému jeho příspěvek komentovaly. Prý se nejedná o první „sprost'árničky“ v tomto časopisu. Obhájci tzv. „easter eggs“ (z angl.; velikonoční vajíčka, do českého jazyka interpretováno jako schované legrácky) říkají, že se jedná o nevinnou zábavu, kterou děti v komiksu vůbec nepoznají. Tento postoj obhájuje i známý grafik Petr Staníček, který pod příspěvek Martina Šinkovského napsal: „Vždyť je to vlastně milé a zábavné. Taková hra: vtip pro dospělé, který děti zaručeně neodhalí. Mně to baví a tohle bych kupoval i svým dcerám v „kritickém věku“ – protože to považuju jen za zábavné a nijak nebezpečné.“⁹⁸ Humorné to ale nepřipadalo nakladatelství Čtyřlístek, které oznámilo, že rozvázalo pracovní poměr se svým kreslířem a scénáristou Bohumilem Fenclem – autorem inkriminovaného komiksu.⁹⁹ Tato reakce nakladatelství rozpoutala další vlnu diskusí, ve které část diskutujících obhájuje postoj Čtyřlístku a část nesouhlasí s takto unáhleným jednáním.

3.1.14 Pionýrská stezka (1971 – 1985)

Časopis pro turistiku a sport začal stejně jako Sedmička již od prvního čísla (1971) otiskovat barevný kreslený seriál na zadní straně obálky a rovněž vycházel v Mladé frontě. Časopis byl zaměřený mimo turistiku a sport také na dobrodružství a brannost. Modrá pětka byl jediný seriál, který vycházel v tomto časopise nepřetržitě, a po celou dobu své existence naplnily jeho příběhy téměř 300 stran. Zajímavostí je, že stránky časopisu obsahovaly tzv. Galerii, která byla umístěna při jejich dolním okraji a přinášela čtenářům v jednotlivých epizodách setkání s Kačerem Donaldem a později i s dalšími kreslenými postavičkami Walta Disneyho. V Galerii se objevil také Kocour Felix (P. Sullivan), Pif (Cabrero Arnal, N. Yannick), Snoopy (W. Disney), Pan Buřinka a mnoho dalších. V Pionýrské stezce vycházel i tzv. ilustrovaný román; prvním takovýmto počinem byl román Tři muži ve člunu od Jeroma Klapky Jeroma, který převedl do stejnojmenného seriálu Jiří Lacina a kreslíř Stanislav Holý; další následovala Pověst o duchu Fértlejovi, kterou na námět Jaroslava Žáka a Vlastimila Rady psal Ivan Hanousek a ilustroval taktéž Stanislav Holý. Třetím ilustrovaným románem byl Doktor Málodělal (opíral se o předlohu „Doctor Dolittle), kterou upravil Ivan Krofta a nakreslil

---

⁹⁸ MICHAL, P. *PR skandál Aneb domnělá soulož ve Čtyřlístku a její důsledky*. [online]. © 2004-2013 [cit. 2016-01-25]. Dostupné z: http://www.m-journal.cz/cs/aktuality/pr-skandal-aneb-domnela-souloz-ve-ctyrlistku-a-jeji-dusledky__s288x11796.html

⁹⁹ Tamtéž

Vladimír Hlavatý. Podle předlohy spisovatele Karla Poláčka vytvořil Vladimír Renčín kreslený román *Bylo nás pět*. V Pionýrské stezce a v mnoha dalších časopisech se zřídka otiskovaly i reklamní seriály (např. ABC – Spořinec ve spojení se Čs. státní pojišťovnou nebo v *Sedmičce pionýrů* - 7x o vaření ve spojení s Pražskými konzervárnami a lihovary). Působil zde i nejslavnější český tvůrce komiksů Kája Saudek¹⁰⁰, a to jako ilustrátor povídek a jiných textů (např. *Lup*, *Up* a *Ina* nebo *Příběhy majora Zemana*).¹⁰¹

3.1.15 Kometa (1989 – 1992)

V revolučním roce 1989 se na poli českého komiksu objevil nový komiksový časopis s názvem *Kometa*. Vydávalo jej nakladatelství Svěpomoc Praha a časopis se nedalo předplatit. Původně se jednalo se o neperiodickou, nepravidelně vycházející tiskovinu. Od ostatní produkce té doby se časopis odlišoval dynamickou obálkou Káji Saudka, která ohlašovala Obrázkové seriály pro chlapce a děvčata a současně sloužila jako obsah. Celý obsah časopisu byl vyplněn původními seriály. Jednalo se o vůbec první časopis zaměřený výhradně na komiksy. Na rozdíl od *Čtyřlístku* cílil na staršího čtenáře, proto se zde objevovaly zejména napínavé a dobrodružné seriály modernějšího střihu. *Kometa*, jak již bylo zmíněno, nebyla původně periodikem, ale již o rok později se dočkala pod novým vydavatelem časopiseckého formátu. Po prvotním nadšení, a to zejména díky otištění *Foglarovy Chaty* v Jezerní kotlině a *Saudkova Tajemství Zlatého koně* v barevném vydání (do té doby tyto příběhy vycházely pouze černobíle), přišlo ale mnoho problémů spojených se samotnou realizací časopisu, jako byla finanční náročnost projektu, špatný odhad poptávky, potíže se sháněním nových komiksových materiálů a tak časopis v roce 1992 zanikl. Po časopisu zde ale zůstalo více než tisíc stran původních českých dobrodružných komiksů a ty sehrály klíčovou roli v ustavování nové generace českých komiksových tvůrců. Zároveň *Kometa* pomohla nejmladší generaci znovuobjevit *Foglarovu* a *Saudkovu* (starší, běžnému čtenáři nedostupnou tvorbu) tvorbu a přinesla řadu nových, úspěšných seriálů. Vyšla zde také zdařilá adaptace vědecko-fantastického románu Jevgenije Guljakovského *Tajemství*

---

¹⁰⁰ Více o autorovi v Seznamu vybraných komiksových autorů (10.)

¹⁰¹ BEZDĚKOVÁ, O. *Po stopách kreslených seriálů*, 2. díl. 1. vyd. Praha: VOLVOX GLOBATOR, 2012. s. 80-87. ISBN 978-80-7207-862-2.

Enny Jana Patrika Krásného, Marko Čermák zde zveřejňoval své variace na klubácké komiksy, z nových autorů zde působil Jan Štěpánek, který sem přispíval svými adaptacemi literárních textů, jako byly například: Válka s mloky, Bezhlavý jezdec nebo Strašidlo Cantervillské.¹⁰²

3.1.16 CREW, CREW² Světové komiksy česky (1997 – současnost)

Jak už název napovídá, časopis Crew přináší českým čtenářům světové komiksy v českém znění (zejména z nakladatelství DC, Marvel, Image, Dark Horse a dalších). A to již od roku 1997. Tehdy ale začal vycházet předchůdce dnešní Crwe², klasická Crew. Vycházela méně pravidelně (celkem 21 čísel), ale stála u zrodu veškerého komiksu v České republice. Za šest let své existence přinesla svým čtenářům 1398 stran komiksů a článků jim věnovaných. Poprvé se zde mohli čtenáři seznámit nejen s postavami a komiksy, jako byly: Batman, Lobo, Sin City, Hellboy nebo například Hitman, ale také s jejich tvůrci (kreslíři a scénáristy) – Simonem Bisleyem, Mikem Mignolem, Frankem Millerem, Alanem Moorem nebo Jiřím Grusem. Na Crew navazovala již zmíněná Crew², která začala vycházet v roce 2003. Až do 50. ročníku (prosinec 2015) zde vyšlo 3782 stran věnovaných světovým komiksům a článkům. Do Crwe se navrátila nejen oblíbená klasická tvorba, ale také se zde začala objevovat nejnovější vlna komiksů, jako jsou například: Transmetropolitan, 100 nábojů, Hellblazer či Usagi Yojimbo. V Crwi vychází tvorba novodobých tvůrců, mezi které patří Warren Ellis, Jim Lee, Ed Brubaker, Siku, Jason Aaron či scénárista nového Batmana Bill Willingham, kterého znají čtenáři Crwe z komiksu Mýty.¹⁰³

Mezi zakladatele časopisu patří Vladimír Veverka, Petr Litoš, Štěpán Kopřiva, Jiří Pavlovský a Karel Stibral. Vladimír Veverka vlastnil první sci-fi a fantasy specializovaný obchod v Československu. Před založením Crwe začal vydávat magazín Comics Aréna a na něj v dalším ročníku navázal již právě Crwi. Vladimír Veverka je zakladatelem pionýrského klubu Spectra, jehož členové jsou dalšími ze zakladatelů Crwe. Vůdčím členem Specter byl Petr Litoš. Ten společně s dalším zakladatelem

¹⁰² KOŘÍNEK, P., PROKÚPEK, T. *Signály z neznáma, Český komiks 1922-2012*. 1. vyd. Řevnice: Arbor vitae, 2012. s. 29-31. ISBN 978-80-7467-012-1.

¹⁰³ Komiksový magazín Crew², č. 50, roč. X (2015), Nakladatelství CREW s.r.o., Praha 2015. s. 4. ISSN 1802-2219.

časopisu Karlem Stibralem provozoval na začátku 90. let nakladatelství Gryf, v němž vydávali spisy Aristotela, E. A. Poea nebo Friedricha Nietzscheho. Odtud pramenila touha založit komiksově nakladatelství.¹⁰⁴ Více o začátcích časopisu a jeho vývoji v rozhovorech z 50. čísla Crew² v příloze A.

3.1.17 AARGH! (2000 – současnost)

Brněnský komiksový sborník (fanzine)¹⁰⁵ začali v roce 2000 vydávat dva brněnští studenti fakulty architektury, Tomáš Kučerovský a Tomáš Prokůpek. Tomáš Kučerovský je držitelem komiksově ceny Muriel za příběh Ptačí perspektiva a Tomáš Prokůpek se žíví jako redaktor architektonického časopisu Era 21 a je scénáristou. Více prostoru je věnováno T. Prokůpkovi v následující podkapitole Bublifuk. Časopis Aargh! vychází s roční periodicitou a orientuje se na nemainstreamový komiks. Věnuje se zejména evropskému komiksu a každé číslo má své zastřešující téma. Po dobu své existence se věnoval ruskému, polskému komiksu, který je s českým silně provázán, také slovinským autorům a mnohým dalším.¹⁰⁶ Aargh! v roce 2016 oslavil 15. výročí své existence a jubilejní číslo při zachování stejné ceny přineslo nově na kvalitnějším papíru 180 stran věnovaných komiksům. Více než jednu třetinu čísla zabírá šedesátistránkový hororový komiks s názvem Páteř z domu od mladé české autorky Lenky Šimečkové, který napsala a nakreslila jako svou bakalářskou práci na Fakultě designu a umění Ladislava Sutnara ZČU v Plzni a jejíž tvorba se začíná prosazovat i v zahraničí. Z domácího komiksu se zde objevily také komiksy od Dana Černého, Kateřiny a Zuzany Čupových, Jiřího Gruse, Tomáše Kučerovského a mnohých dalších. Publicistická část je věnována rozhovoru s Lenkou Šimečkovou a také rozloučení s komiksovou legendou Kájou Saudkem. Zahraniční produkce je reprezentována Bulharskem, konkrétně dvaadvacetistránkovým komiksem komiksu La Bete Noire od chorvatsko-srbského dua Darka Macana a Milana Jovanoviče. Do distribuce vstoupil Aargh! v polovině ledna 2016.¹⁰⁷

¹⁰⁴ Komiksový magazín Crew², č. 50, roč. X (2015), Nakladatelství CREW s.r.o., Praha 2015. s. 27. ISSN 1802-2219.

¹⁰⁵ Magazín vydávaný komiksovými fanoušky (M. Kruml, s. 274)

¹⁰⁶ HEČKOVÁ, M. *Vyšlo nové číslo komiksového časopisu Aargh!* [online]. © 2016 [cit. 2016-01-25]. Dostupné z: <http://denikreferendum.cz/clanek/1587-vyslo-nove-cislo-komiksoveho-casopisu-aargh>

¹⁰⁷ PŘIBYL, M. *AARGH! 15 už je v tiskárně.* [online]. [cit. 2016-01-25]. Dostupné z: <http://www.komiksarium.cz/index.php/2016/01/aargh-15-uz-je-v-tiskarne/#more-35333>

3.1.18 BUBLIFUK, komiksová revue pro holky a kluky (2015 – současnost)

Novinkou na komiksovém trhu je komiksová revue BUBLIFUK určená chlapcům a děvčatům, ve které se nachází deset původních českých komiksů, vzdělávací rubrika zvaná Prakomiksy, kreslené vtipy a mnoho bublin. První číslo Bublifuku vyšlo v polovině listopadu 2015 v nakladatelství Triton a slibuje čtvrtletní periodicitu. Obsahuje titulní stranu, která upoutává na tři seriály a dalších sedm komiksů, na které se mohou čtenáři těšit. Do časopisu přispívá svou tvorbou výtvarnice, ilustrátorka a grafička Barbora Buchalová, která mimo jiné spolupracuje s Českým rozhlasem, ilustruje dětské knihy, tvoří webové ilustrace a připravuje vlastní knihy. Pro Bublifuk vytváří rubriku s názvem Dikobraz, která obsahuje kreslený humor a kreslí komiksový seriál Knihomol Bubu. Další autorkou, která zde působí, je Kateřina Čupová, studentka animace, jež do Bublifuku přispívá seriálem Trampoty principála Piškoty o putování cirkusové společnosti. Podle scénáře Kláry Smolíkové kreslí do časopisu seriál Piráti na suchu komiksový autor a ilustrátor Lukáš Fibrich, který je již 25 let kmenovým výtvarníkem časopisu ABC. Dalším úspěšným autorem je držitel první ceny v kategorii profesionálů na Mezinárodním festivalu komiksu v Lodži, Polsko 2008 za komiks „Sbohem lásko“ (scénář Tomáš Prokůpek), Karel Jerie. Získal také cenu Muriel 2014 za nejlepší kresbu a nejlepší lettering za komiks Candide: Král Bulharů. Do Bublifuku kreslí komiks Zelený vlk. Autor již 16 komiksových knih, z nichž věhlas mu zajistila série komiksů Victoria Regina, která vychází v pěti zemích, Petr Kopl, působí taktéž v Bublifuku. Píše a kreslí zde seriál Tři mušketýři. Repertoár výtvarníků doplňuje také Tomáš Kučerovský, jež od roku 2000 společně s Tomášem Prokůpkem vydává časopis a komiksový sborník Aargh!. V současné době kreslí třetím rokem stripovou sérii Arnošti pro Nový prostor. Má rád žánr steampunk, který má příležitost využít právě v Bublifuku. Pro jeho druhé číslo nakreslil obálku. Zmíněný cyklus Prakomiksy připravuje pro časopis již několikrát zmíněný komiksový badatel Tomáš Prokůpek, jenž se podílel jako autor na monografiích Signály z neznáma a Dějiny československého komiksu 20. století. Jako editor připravil souborná vydání komiksů Ondřeje Sekory, Josefa Lady, Karla Franty a dalších. Rubrika Prakomiksy seznamuje čtenáře s historií komiksů, jejich počátky a autory. Zábavnou formou poučuje čtenáře o základních

informacích o prvních komiksech a zároveň je vzdělává.¹⁰⁸

3.2 Dechberoucí zázrak (2015 – současnost)

V České republice se v prosinci 2015 objevil zcela první sešitově vydávaný superhrdinský komiks. Jmenuje se Dechberoucí zázrak a vychází v edici Blesk Komiks v nakladatelství Czech News Center. Autorem scénáře nového 28 (občasně 32) stránkového měsíčníku je spisovatel a scénárista Petr Macek, autorem kreseb pak výtvarník Petr Kopl. První komiksová série slibuje 13 čísel. Prodává se v trafikách a kamenných knihkupectvích. Cílovou skupinou čtenářů tohoto sešitu by měli být milovníci dobrodružných a komiksových příběhů bez ohledu na věk. Každý díl časopisu nabídne uzavřenou epizodu s otevřeným koncem s formulací „pokračování příště“.¹⁰⁹ Příběh prvního českého superhrdiny se odehrává v Praze. Zvědavá reportérka Michaela právě vede rozhovor s českým politikem, a v tom se náhle objeví zpráva o přepadení zastavárny. Investigativní novinářka ihned vyráží na místo činu a doufá, že se objeví Zázrak – superhrdina vyznačující se svým rudo-zlatým oblečením s pláštěm a kápí. On se opravdu objeví. Recenze na nový komiksový sešit jsou prozatím kritické. „Plytký a neoriginální scénář by mohla zachránit kresba, ale vypadá to, jako by Petr Kopl, měl na splnění zakázky 14 dnů a doslova načmáral Zázrak na první dobrou. Reportérka Míša je v komiksu jen chvíli a přesto stihne nebýt si podobná.“¹¹⁰ Autorská dvojice Macek – Kopl, se snažili vytvořit komiks o českém superhrdinovi po vzoru amerických komiksů. Snažili se navázat na trend, který vznikl před více než půl stoletím, ale který v České republice nemá žádnou tradici. Jeho budoucnost je vzhledem k prozatímní kritice nejistá.¹¹¹

---

¹⁰⁸ *Bublifuk, komiksová revue pro holky a kluky*. [online]. [cit. 2016-01-25]. Dostupné z: <http://komiksblifuk.cz/>

¹⁰⁹ *Blesk Komiks – nový časopis na scéně*. [online]. [cit. 2016-02-10]. Dostupné z: <http://mediahub.cz/media-35808/blesk-komiks-novy-casopis-na-scene-998084>

¹¹⁰ HARTMAN, W. O., Dechberoucí Zázrak – bez jiskry a inovace. [online]. [cit. 2016-02-10]. Dostupné z: <http://geekcave.cz/comics/recenze/dechberouci-zazrak-bez-jiskry-a-inovace>

¹¹¹ Tamtéž

4 KOMIKS VE SVĚTĚ

Historie komiksové tvorby je v různých zemích odlišná. Zatímco americký komiks zaznamenal již od svých počátků ohromný boom, ve střeoevropských státech a v Rusku se o bouřlivém vývoji hovořit nedá. Ve Spojených státech se se vznikem obrázkových seriálů pojí zejména bouřlivý rozvoj denního tisku v rámci soupeření jednotlivých vydavatelů. Aby se stali konkurenceschopnými, museli přijít s něčím novým, neotřelým, čím by zaujali co možná nejširší okruh svých čtenářů. Jednou z možností, jak zvýšení zájmu čtenářů dosáhnout, bylo vydávání humorných kreslených příběhů, jež byly srozumitelné i těm, jejichž mateřským jazykem nebyla angličtina; to se týkalo zejména přistěhovalců. Prvním příběhem, který lze označit za skutečně komiksový, tedy příběh s navazující sekvencí obrázků a textovými bublinami, byl již zmíněný *The Yellow Kid*; příběh o irském holohlavém chlapci, který nosil zažloutlou noční košili. Ačkoli nebyl úplně prvním komiksovým příběhem, který vyšel v denním tisku, splňoval dvě důležitá kritéria; obsahoval navracející se hrdiny (postavy) a zaznamenal masový úspěch u čtenářů. Komiksové stripy se v prvních letech 20. století dostaly téměř do všech deníků a jejich nedělní vydání přinášela tzv. „Sunday pages“¹¹², což byly barevné celostrany naplněné humorně laděnými komiksy. Do Evropy se dostala zpočátku jen malá část z pestré americké komiksové tvorby. Evropské prostředí bylo velice rezervované, co se užívání textových bublin týče a v žádné zemi se do konce první světové války komiksová tvorba neprosadila.¹¹³ Nejvíce se komiksu v jeho počátcích dařilo na území Velké Británie a Francie. Více o jednotlivých zemích v následujících podkapitolách.

Naprosto odlišný vývoj komiksové tvorby zaznamenalo Rusko. Se vznikem komiksu zde úzce souvisí rozvoj fotografie ve 2. polovině 19. století a také móda čtení novin. V té době se dá hovořit o éře karikatury a ilustrace zvláště u senzacechtivých plátků určených méně vzdělaným vrstvám. Naopak tradiční ruský život zachycovali za

---

¹¹² Komiksové přílohy amerických nedělních novin (M. Kruml, 275)

¹¹³ PROKŮPEK, T., KOŘÍNEK, P., FORET, M., JAREŠ, M., *Dějiny československého komiksu 20. století*. 1. vyd. Praha: Kosmas, 2014. s. 25. ISBN 978-80-7470-061-3.

pomocí idealizovaných nostalgických obrázků talentovaní ilustrátoři. Již v období první světové války zde vzrostla velká vlna vlastenecké propagandy a hlavní roli v mediální oblasti hrála rádia. Oblíbenosti se těšila i kina a plakáty. Komiksová tvorba byla zanedbatelná. Ve 30. letech 20. století byl komiks jako symptom amerikanismu zakázán, kreslené seriály se staly nepřáteli lidu a mnoho umělců bylo pro svou tvorbu vězněno. Až liberální reformy M. S. Gorbačova umožnily vznik nových komiksových sdružení a komiks jako žánr začal znovu nacházet své místo v ruské literatuře. Další problém nastal po rozpadu SSSR (1991), kdy si dřevní tržní ekonomika přivlastnila téměř veškeré vydavatelské možnosti komiksu. Komiks v Rusku nikdy neměl takovou tradici, jako tomu bylo ve Spojených státech a proto se o něj lidé obecně málo zajímali. Tvůrci komiksů skončili buď jako zaměstnanci reklamních agentur nebo odešli tvořit do zahraničí.¹¹⁴ Z dalších zemí je nutné zmínit také Polsko, kde vznikly známé tituly jako Kapitán Kloss nebo Funky Koval a kam v posledních letech jezdí čeští tvůrci na komiksový festival v Lodži, či Japonsko a jeho manga, typický různým tvarem a velikostí bublin, častým používáním onomatopoií citoslovcí a tím, že je kreslen jedinou barvou.

4.1 USA

Spojené státy lze označit za kolébku komiksové tvorby. Právě zde se komiks těšil největší oblibě. Vzniklo zde největší množství komiksů na světě a komiks nebyl po celou svou éru pouhým doplňkem literatury, ale stal se velice populární součástí umění. Ve Spojených státech komiks vznikl a odtud se také dále šířil na ostatní kontinenty. Zrodily se zde největší hvězdy komiksů, jako byly Superman¹¹⁵, Batman¹¹⁶, Spiderman¹¹⁷, a mnoho dalších. První žertovné zvířátko s názvem Crazy Cat vycházelo v novinách The Family Upstairs. Náklad Chicago American zvýšilo vydávání oblíbeného komiksu Mutt a Jeff – a to zejména z toho důvodu, že vycházel tento komiks na pokračování a tak, aby si čtenáři mohli vystříhovat jednotlivé stripy a skládat si tak svůj vlastní komiks. V roce 1922 vznikl první specializovaný časopis Comic

---

¹¹⁴ Crew² 1, 2, 5

¹¹⁵ Více o Supermanovi v Seznamu vybraných komiksových hrdinů (2.)

¹¹⁶ Více o Batmanovi v Seznamu vybraných komiksových hrdinů (3.)

¹¹⁷ Více o Super-Manovi v Seznamu vybraných komiksových hrdinů (4.)

Monthly. Ve 30. letech se objevovaly kreslené příběhy Tarzana¹¹⁸, které kreslil výtvarník Hal Foster. USA jsou také kolébkou slavného Walta Disneye (1901-1906), jehož kreslené filmy obletly celý svět. Oblibě se těšily zejména jeho figurky, mezi něž patří myšák Mickey Mouse,¹¹⁹ kačer Donald¹²⁰, Sněhurka a sedm trpaslíků, Tři malá prasátka, Pinnochio a další. Srdce čtenářů si také získaly detektivní příběhy Dicky Tracyho¹²¹, které vycházely od roku 1931 v Chicago Tribune. První komiksový časopis moderního stylu (comic book) založili v roce 1933 zaměstnanci Eastern Color v New L. Wildernberg a Max C. Gaines v New Yorku. Další významnou osobností amerického komiksu byl jeden z největších komiksových scénáristů Alan Moore. Z jeho dílny vzešly například Watchmen, Batman: Kamenář nebo miniseriál Judgment Day.¹²²

Vydávání komiksu se ve Spojených státech věnují (z těch nejznámějších a nejdéle působících) vydavatelství Marvel Comics, DC Comics, B. B. Art a Dark Horse. Jednotlivá vydavatelství mezi sebou neustále vedla a dosud svádí boje o to, jaké komiksy bude kdo vydávat a kteří autoři budou pro jednotlivá vydavatelství tvořit. Příkladem tomu může být rubrika „aktuality“ českého časopisu Crew, jenž vydával a doposud pod názvem Crew² vydává zahraniční komiksy v českém jazyce. Jednotlivé souboje mezi americkými vydavateli tato rubrika pravidelně komentovala. Například v 7. čísle 2. ročníku z roku 1998 si mohli čtenáři přečíst článek o tom, že vydavatelství Marvel napodobuje vydavatelství DC nejen ve vytváření povídkových odnoží heroických sérií, ale také tím, že pro ně budou v avizovaném čtvrtletníku Shadow and Light skládat ze střípků života superhrdinů mozaiku hvězdy mezi tvůrci komiksů, jako jsou Bernie Wrightson, Brian Stelfeeze, Simon Sisley a hovořilo se i o návratu tvůrců Spider-Mana – Stana Leeho a Steva Ditka.¹²³

Zlatým věkem komiksu v USA jsou označována 40. a 50. léta 20. století. Na počátku této éry vznikl slavný Superman, na kterého navazovaly desítky až stovky více i méně úspěšných napodobitelů kategorie superhrdinů. Komiks se stal velmi úspěšným

---

¹¹⁸ Více o Tarzanovi v Seznamu vybraných komiksových hrdinů (5.)

¹¹⁹ Více o Mickey-Mousovi v Seznamu vybraných komiksových hrdinů (6.)

¹²⁰ Více o Kačerovi Donaldovi v Seznamu vybraných komiksových hrdinů (7.)

¹²¹ Více o Dickovi Traceym v Seznamu vybraných komiksových hrdinů (8-)

¹²² Magazín Crew, č. 3, roč. 1. 1997. Praha. ISSN 1211-6548. Crew s.r.o. s. 47

¹²³ Magazín Crew, č. 7, roč. 2, 1998. Praha. ISSN 1211-6548. Crew s.r.o. s. 36-37

produktem, tzv. novým odvětvím zábavního průmyslu. Z důvodu, že na kategorii superhrdiny neexistoval žádný patent, bylo velmi důležité bojovat o přízeň čtenářů, což se později začalo jevit jako problém. Úspěch komiksu je totiž závislý nejen na kladném hrdinovi daného příběhu, ale také na kvalitě jeho protivníků. Komiksy o superhrdinech se posléze začaly točit v tzv. bludném kruhu stereotypu „dobro vítězí“, s čímž se někteří čtenáři nebyli ochotni smířit. Právě z tohoto důvodu přišly na řadu seriály, v nichž často vítězili i ti zlí. Protože se nemohla celá komiksová scéna skládat pouze ze superhrdinských komiksů, začaly se objevovat i hororové cykly a sci-fi příběhy, které se právě díky své odlišnosti staly brzy populární. Tento odlišný přístup k tématům umožnil také nové autorské postupy a komiksovou produkci revitalizoval. Současně s tím se zvedla vlna nevole ze stran učitelů, církví, psychologů či ženských spolků, kteří dávali současný morální úpadek mládeže za vinu právě těmto druhům komiksů.

Situace dospěla tak daleko, že se novou hrozbou zvanou komiks začal zabývat i americký Senát, který započal vyslýchat řadu čelních představitelů a autorů tohoto žánru. Symbolem celé kampaně se stala osobnost dr. Frederica Werthama, newyorského psychiatra a autora knihy Svádění nevinných (*Seduction of the Innocent*, 1954). V této knize je komiks obviněn z významného vlivu na růst kriminality mládeže a názorně je zde na jednotlivých nejvíce agresivně laděných útržcích vytržených z kontextu popsán jeho negativní vliv.¹²⁴ Protože ve Spojených státech proti sobě stály dvě odnože komiksového průmyslu – na jedné straně novinové stripy a na straně druhé comic booky, začaly se mezi těmito stranami vytvářet boje. Komiksové novinové stripy se díky tomu, že se v roce 1966 komiks dočkal uznání jakožto samostatná a svébytná umělecká forma, vymanily ze spojování s původci násilí. Tomu se začali bránit vydavatelé comic booků a založili dozorčí orgán Comics Code Authority (dále jen CCA), který měl díky vlivu svých členů zabránit „závadným“ komiksům v přístupu do celostátní distribuce. Mnohdy až nesmyslné a detailní zásady, které CCA zformuloval, velkým způsobem ovlivnily následující komiksovou tvorbu. Přijetí a silové prosazení zásad mělo na vydavatele comic booků tvrdý dopad. Jakožto důsledek těchto pravidel v krátké době zanikla řada populárních titulů a mnoho autorů bylo nuceno stagnovat jak po výtvarné, tak tematické stránce. Počet vycházejících titulů sklesl více než o polovinu

---

¹²⁴ Magazín Crew, č. 9, roč. 2. 1998. Praha. ISSN 1211-6548. Crew s.r.o. s. 6,7

a zlatý věk komiksu v roce 1955 skončil. 60. a 70. léta by se dala označit jako věk nových hrdinů (X-Men a Spider – Man). 60. léta znamenala opět nárůst oblíbenosti komiksů. V kontrastu k mainstreamovým komiksům vypuklo právě v tomto období undergroundové komiksové hnutí, které vedl umělec Robert Crumb. Undergroundová tvorba dodnes tvoří protipól amerických superhrdinských komiksů. V USA v té době vzrůstal zájem o sci-fi literaturu, což se odrazilo také v komiksových příbězích. Právě v té době se dostala do finanční krize společnost Marvel Comics a musela nutně přijít na trh s něčím novým. Již zmíněný autor Stan Lee se společně s Jackem Kirbym tohoto těžkého úkolu chopili a vytvořili zcela nové netradiční postavy. V roce 1961 se poprvé objevil sešit Fantastic Four, který sklídl obrovský úspěch, kterému se těší dodnes. Vydavatelství tak bylo zachráněno a stejně tak jako Fantastic Four je úspěšné dodnes.

Již v 80. letech dochází v USA k rozmachu filmů a stoupá zájem o televizní vysílání. Objevily se mimo jiné i filmy, jež jsou právě na komiksech založeny. Komiksové postavy tak dostaly lidskou podobu a dostaly se tak i do povědomí lidí, kteří do té doby komiksovou tvorbu neobjevili. Svého filmového zpracování se dočkal Spider-Man, Sin City, Hellboy, Fantastic Four a mnoho dalších.

4.2 Spojené království

Předpokladem pro vznik komiksu jako takového, byla ve Spojeném království existence levného masově rozšířeného tisku. K masovému šíření tisku přispělo zejména zrušení tiskařských kolků v roce 1855; takzvané „daně ze znalosti“ a zrušení papírové spotřební daně v roce 1861. Vydavatelé tak byli schopni snížit náklady a tím následně cenu novin a ty se tak staly dostupné i dělnické třídě. Jedním z prvních časopisů, ve kterých se objevovaly komiksy, byl časopis Punch, jehož předobrazem byl francouzský Le Figaro a vycházel od roku 1841. Byl to satirický měsíčník, který obsahoval směsici karikatur na aktuální témata. Působili zde ilustrátoři, jako byli John Leech, Richard Doyle a John Teniel. Následovníky časopisu Punch byly například časopis Fun (1861), Comic News (1864) nebo Funny Folks (1874). Denis Gifford označil právě časopis Funny Folks za první publikaci, která splňovala kritéria komiksu. Aby bylo vůbec možné tisk distribuovat, bylo důležité rozšířit železniční tratě a vybudovat sítě novinových stánků (trafik). Novinové stánky na železničních stanicích byly zvláště

důležité pro prodej prvních komiksových časopisů. Komiksu se začalo přezdívat „železniční literatura“, a to zejména proto, že byl ideálním čtením na cesty vlakem.¹²⁵

Prvním britským superhrdinou byl Marvelman (Miracleman, 1954), který vycházel v nakladatelství Marvel Comics od roku 1954. Tvůrcem tohoto komiksu byl Mick Anglo. Marvelman představuje nesouměrnou kombinaci amerického a britského komiksu.¹²⁶ Předchůdcem Marvelmana byl Kapitán Marvel, ale kvůli sporu o podobnost se Supermanem, za něj musel britský vydavatel Fawcett najít náhradu. Tak si najal Micka Angla a ten mu vytvořil Marvelmana, švarného britského blondáka Mika Morana. Největšího úspěchu dosáhl Marvelman v roce 1982 v časopisu Warrior, pro nějž ho stvořil Alan Moore. Aby se vydavatel vyhnul dalším případným právním sporům, pro americké vydání přejmenoval Marvelmana na Miraclemana.¹²⁷ Na zakázku pro deník Daily Sketch vznikl komiks Poop (1921). Ten začal inzerovat, že shání nové výtvarníky s novými nápady a vítězem výběrového řízení se stal zkušený kreslíř John Millar Watt. Seriál Pup se odvíjel od chvástavé a osudem pronásledované titulní postavy, jeho ženy, dětí a jeho nejlepšího přítele. Zajímavostí je, že Millar Watt tvořil komiks s velkou elegancí a používal novátorskou techniku vyprávění pomocí souvislého pozadí rozděleného do čtyř políček. Od roku 1929 komiks otiskoval list New York Sun.¹²⁸ Nejen v USA, ale i ve Velké Británii se komiks setkal s cenzurou. V roce 1955 zde vešel v platnost zákon o prevenci šíření díla, sestávajícího ze zcela či převážně z příběhů vyprávěných obrázky (ať již s nebo bez přidání textové části), pokud tyto příběhy zobrazují: spáchání zločinu nebo násilné či kruté činy či události odporné nebo děsivé povahy takovým způsobem, že dílo jako celek může jevit tendence kazit děti či mladistvé, do jejichž rukou by se mohlo dostat. Stejně tak v tomto zákoně byla definována sankce, která bude člověku udělena v případě, že má jakékoli takové dílo ve svém držení za účelem prodeje či zapůjčení.¹²⁹

---

¹²⁵ CHAPMAN, James. *British comics: a cultural history*. 1st pub. London: Reaktion, 2011. s. 16-17. ISBN 978-1-86189-855-5.

¹²⁶ Tamtéž, s. 176-177

¹²⁷ GRAVETT, Paul, ed. *1001 comics books you must read before you die: [the ultimate guide to comic book, graphic novels, comic strips and manga]*. 1st pub. London: Cassell Illustrated, ©2011. s. 182. ISBN 978-1-84403-698-1.

¹²⁸ Tamtéž, s. 56

¹²⁹ Magazín Crew, č. 10, roč. 2. 1998. Praha. ISSN 1211-6548. Crew s.r.o. s. 12,13

4.3 Francie

Postupné úspěchy obrázkového seriálu lze sledovat zejména v zemích, které dnes patří ke „komiksovým velmocem“ (mají nejrozvinutější komiksovou kulturu). Mezi takové země lze zařadit i Francii, ve které to byli zejména bratři Offenstadtovi, kteří v roce 1908 vstoupili na francouzský trh s časopisem *L’Epatant*. Zde vycházel mimo jiné i cyklus s názvem *Pieds-Nickelés* o trojici podvodníků, který se těší popularitě dodnes. Vzniku komiksových periodik v Evropě napomohl zejména Časopis *Le Journal de Mickey* a odstartoval tak zcela novou éru komiksů. Na pultech se objevil v roce 1934 a otiskoval komiksy s bublinami již na titulní straně. Kromě Disneyho hrdinů nabízel i další americké dobrodružné seriály a stal se tak oblíbeným, že jeho vydavatel, Paul Winkler začal distribuovat práva na americké komiksy do celé Evropy.¹³⁰ Popularitě se ve Francii těšil zejména *Zig a Puce* (1935) Alaina Saint-Ogana. Tento komiks, v originálním znění: *Zig et Puce au XXléme Siécle*, byl poprvé otištěn již v roce 1925 v nedělní dětské příloze *Dimanche Illustré*. Byl vůbec prvním komiksem s dialogovými bublinami na území Francie. Jeho hlavními hrdiny jsou dva chlapci, kteří cestují časem, a často je doprovází mluvící tučňák Alfred. Seriál pojednává zejména o jejich marných pokusech stát se milionáři. Jako samostatný časopis se objevil o deset let později. *Zig a Puce* byli předchůdci science fiction francouzských komiksů.¹³¹ Ve Francii se zrodil i v Čechách velice oblíbený humorný komiks o malém válečníkovi bystrého rozumu s názvem *Asterix* (1926). Rtuťovitý Gal Asterix má kouzelnou moc, kterou čerpá z kouzelného nápoje druida Panoramixe, a se svým nerozlučným kamarádem Obelixem prožívají nevšední dobrodružství. Komiksy o Asterixovi kreslil René Goscinny a Albert Uderzo. Veselé příběhy vycházely i u nás a to v *Sedmičce pionýrů*, v časopise *HOP* a jako samostatné sešity vydavatelství Egmont.¹³²

Jedním z nejznámějších a nejocetovanějších autorů novodobého francouzského komiksu je kreslíř a scénárista, zakládající člen komiksového nakladatelství

---

¹³⁰ PROKŮPEK, T., KOŘÍNEK, P., FORET, M., JAREŠ, M., *Dějiny československého komiksu 20. století*. 1. vyd. Praha: Kosmas, 2014. s. 25. ISBN 978-80-7470-061-3.

¹³¹ GRAVETT, Paul, ed. *1001 comics books you must read before you die: [the ultimate guide to comic book, graphic novels, comic strips and manga]*. 1st pub. London: Cassell Illustrated, ©2011. s. 99. ISBN 978-1-84403-698-1.

¹³² Otvírák. *KDO JE KDO?* [online]. [cit. 2016-01-25]. Dostupné z: <http://asterix.comics.cz/kdojekdo.htm>

L'Association¹³³, Lewis Trondheim (1964). Nakladatelství založil v roce 1989 společně s Neneuem, Stanislasem, Mattem Kontourem, Killofferem a Davidem B. To se stalo záhy vlajkovou lodí nové vlny francouzsko-belgického komiksu. L. Trondheim získal za svou tvorbu řadu ocenění, byly jimi například cena za nejlepší zahraniční komiks na festivalu Max & Moritz Prizes v Německu (2000), řád Rytíře umění a literatury (2005) či Grand Prix de la ville d'Angoulême (2006). V současnosti čítá Trondheimova bibliografie přes sto titulů, které zahrnují různé žánry; v České republice dosud ale vyšel pouhý zlomek jeho tvorby. Z jeho ambiciózního projektu – satiricko-fantastické komiksově série Donžon, čítajícího přes 25 dílů, se českému čtenáři představily doposud pouze čtyři díly této série. V roce 2001 vydal autor dvojalbum Země tří úsměvů & Apokalyptické příběhy. V podobě animovaného televizního seriálu se vyskytuje i jeho poslední, v českém prostředí publikovaný komiks, Moucha (2005), jehož je nejen autorem kreseb, ale i scénáře.¹³⁴

Satirický týdeník Charlie Hebdo

Francie je kolébkou v poslední době často v médiích zmiňovaného satirického levicového týdeníku Charlie Hebdo, na jehož redakci zaútočili v lednu roku 2015 ozbrojenci. Týdeník je známý svými nevybíravými útoky na politiky, jejich chování, bankéře, představitele církví a islamisty. Po více než desetileté pauze začal v roce 1992 znovu vycházet. Několikrát se díky otištění karikatur proroka Mohameda dostal tento časopis do problémů, v roce 2011 někdo vypálil jeho redakci a 7. ledna 2015 došlo k již zmíněnému útoku, který si vyžádal 12 obětí, a 10 lidí bylo zraněno. V té době se

---

¹³³ Nakladatelství L'Association se jako jedno z prvních pokoušelo přinést autorský komiks se závažnějšími a osobnějšími náměty, hledající své vlastní postupy typické pouze pro komiks. V L'Association vycházela nejen komiksová alba, ale také dvě periodika. Byla jím revue Lapin (1992-2002) a L'Éprouvette (Zkumavka). V roce 1999 vydalo nakladatelství sborník Comix 2000, kde se na dvou tisících stran představilo na 324 autorů z 29 zemí. (HOLANOVÁ, M. Rytíři francouzského komiksu. [online]. [cit. 2016-02-09] © Literární novinky 2004 - 2012 | ISSN 1804-7319. Dostupné z: <http://litenky.ff.cuni.cz/clanek.php/id-2134>)

¹³⁴ HOLANOVÁ, M. *Rytíři francouzského komiksu. Portrét kreslíře a scénáristy Lewise Trondheima*. © Literární novinky 2004 - 2012 | ISSN 1804-7319. Dostupné z: <http://litenky.ff.cuni.cz/clanek.php/id-2134>

v Paříži jednalo o nejkrvavější incident od roku 1961, což svým rozsahem předčily teroristické útoky ze 13. listopadu téhož roku.¹³⁵

4.4 Německo

Mnoho českých autorů hledalo inspiraci u zahraničních autorů, zejména tomu tak bylo u německy mluvících sousedů. Ať šlo již o Víta a Věnu (Max und Moritz) nebo o obrázkové seriály jiných autorů, německý komiks slavil na našem území úspěch. Jedním z nejvýraznějších německých autorů byl právě Wilhelm Busch. Wilhelma Busche, iniciátora žánru komiks, nejvíce proslavil právě již zmíněný cyklus příběhů o dvou uličnících Maxi a Mořicovi. Busch od sebe prostorově odděloval slova a obrázky a tím zavedl jejich narativní vzájemnou závislost. V patnácti snímcích svého obrázkového seriálu Virtuóz, například využil postavy pianisty jakožto průvodce čtenářů různými hudebními styly. V Německu se komiksové příběhy otiskovaly zejména v satirických magazínech, jako byly například *Fliegende Blätter* nebo *Münchener Bilderbogen*. Paradoxem je, že ačkoli vydavatelé *Münchener Bilderbogen* zbohatli právě díky Buschově Maxovi a Mořicovi, jemu zaplatili za jeho dílo zanedbatelnou částku a výsledkem bylo, že z jejich další spolupráce sešlo, protože Busch od jejich vzájemné dohody ustoupil. Poslední strana z jeho tvorby, kterou toto vydavatelství otisklo, byla satirickým textem s příznačným názvem „Hladová pilulka“. Tímto a mnoha obdobnými příběhy se opakovaně vysmíval zástupcům jednotlivých skupin společnosti, zejména Filištýnům a jejich sebeuspokojování z pochybných morálních postojů. Jeho dílo Max a Mořic inspirovalo nejen české tvůrce komiksů, ale také Rudolpha Drikse, německého autora žijícího ve Spojených státech, který na základech tohoto díla vytvořil úspěšný komiks *The Katzenjammer Kids*.¹³⁶

---

¹³⁵ ČTK. *Charlie Hebdo: tvrdá satira, která nešetří ani proroka Mohameda*. [online]. [cit. 2016-01-25] © 1999–2016 MAFRA, a. s.. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/charlie-hebdo-profil-casopis-francie-mohamed-fmr-/zahranicni.aspx?c=A150107_140917_zahranicni_aha

¹³⁶ GRAVETT, Paul, ed. *1001 comics books you must read before you die: [the ultimate guide to comic book, graphic novels, comic strips and manga]*. 1st pub. London: Cassell Illustrated, ©2011. s. 26. ISBN 978-1-84403-698-1.

Německý „komiks pro uprchlíky“

Jedním z aktuálních témat v Německu, je zejména situace uprchlické krize a s ní spojená snaha vládních a soukromých organizací o co nejlepší vysvětlení historie a tradic země migrantům. V souvislosti s tím se německá veřejnoprávní televizní stanice Bayerischer Rundfunk rozhodla na svých internetových stránkách uveřejnit sérii komiksů, které by imigrantům z Blízkého východu zjednodušeně vysvětlily evropskou mentalitu. Obrázky připomínající svou formou informační schémata v letadlech svým čtenářům sdělují například, že v Německu mohou homosexuálové projevovat své sexuální preference na veřejnosti, nebo že ženy musí být respektovány, ať už si oblékají cokoli. Tento počín přinesl obrovské pozdvižení, a to zejména na sociální síti Twitter, kterou záhy zaplavily nejen jízlivé poznámky na provedení skic, ale také nejrůznější parodie humoristů, kteří přinesli svou vlastní satirickou verzi návodů chování. Příručka se dostala odsouzení, a to zejména z hlediska grafického provedení a největšího úspěchu dosáhla zejména její nově vytvořená verze, mířená proti západním zemím, tzn., jak by se měli chovat lidé ze západu na Blízkém východě.¹³⁷

4.5 Itálie

Na rozdíl například od Francie, kde po celou dobu existence komiksu vládne značně rozvinutý komiksový trh, je v Itálii tento druh literatury považován za podřadný, určený pouze dětem a mládeži. Od padesátých let minulého století se zde daří výhradně populárním komiksům. Jedná se zejména o formu nepříliš drahých, zhruba stostránkových alb tištěných na levném papíru. Tyto populární minisérie se prodávají na novinových stáncích a očekává se od nich, že si je kupuje množina věrných čtenářů. Prodej komiksů je obecně málo rozvinutý a jejich produkce je přizpůsobena nízkým nárokům potencionálních čtenářů. Velcí vydavatelé se o tento žánr příliš nezajímají a autoři komiksů se doma veřejného uznání téměř nedočkají. Počátky italského komiksu sahají do roku 1881, kdy Ferdinando Martini založil časopis *Il Giornale per i bambini*, ve kterém vycházela pokračování první verze Collodiho *Pinocchia* a příhody *Maxe* a

---

¹³⁷ *Místo poučení satira. Německý komiks pro uprchlíky bavi na internetu.* [online]. Copyright 2015 © Echo Media a.s. © ČTK. [cit. 2016-01-25] Dostupné z: <http://echo24.cz/a/iCviU/misto-poucení-satira-nemecky-komiks-pro-uprchlíky-bavi-na-internetu>

Mořice Wilhelma Busche. První skutečně ilustrovaný časopis určený mládeži, založil v roce 1889 Enrico Novelli a otiskoval zde mimo jiné první italskou komiksovou sérii „Pitoměčci“. Zároveň také roku 1904 otiskl dvě stránky amerického The Yellow Kid. V týdeníku *Carriere dei Piccoli* určeném zejména mládeži, měli možnost se více projevit i italští kreslíři. Objevovaly se zde mimo jiné série Sergia Tofana s názvem Pan Bonaventura či Sor pampurio Carola Bisiho. Pan Bonaventura byl jednou z nejtypičtějších postav týdeníku. Je postavičkou, jíž každá příhoda vynese milion lir. Všechny tyto komiksy po grafické stránce reflektovaly malířské styly daného období – kubismus, dadaismus a modernismus. Z dalších italských autorů se zde prosadil kreslíř Attil Mussin se svým hrdinou černouškem Bilbolbem nebo spisovatel, malíř a básník Antonio Rubino s postavičkami Pino e Pina a Quadratino. Mezi další komiksy, které *Carriere dei Piccoli* otiskoval, patřily zahraniční Buster Brown, Happy Hooligan, The Katzenjammer Kids, Bringing up Father nebo Little Nemo. Původní jména těchto zahraničních komiksových postaviček byla často nahrazována italskými jmény. Týdeník vycházel až do roku 1996.¹³⁸

---

¹³⁸ ZARKOFF, *Stručná historie italského komiksu*. [online]. © 2000-2016. Komiks.cz. [cit. 2016-01-25] Dostupné z: <http://www.komiks.cz/clanek.php?id=1590>

5 PROPAGACE A REKLAMA V KOMIKSU

K oslovení cílového publika reklama vždy nevyužívala nových technologií, které má k dispozici dnes, a přesto významně ovlivňovala každodenní život konzumenta. K upoutání pozornosti zákazníků reklama využívala klasických výtvarných postupů, zejména zručnosti kreslířů, kteří díky své představivosti dokázali velmi rychle a efektivně zprostředkovat divákovi potřebnou informaci. Již před první světovou válkou se jako vhodný zprostředkovatel oslovující různé věkové skupiny konzumentů prostřednictvím kreslených seriálů s oblíbenými postavičkami, jevil komiks. Stejně jako se proměňoval komiks v reklamě i reklama proměňovala samotný komiks. Prvky reklamy v komiksu byly patrné u tvorby Ondřeje Sekory, autora Ferdy Mravence, a to konkrétně v roce 1950, kdy v seriálu Kousky mládence Ferdy Mravence Ferda Mravenec propagoval spoření.¹³⁹ V časopisu ABC to byl seriál o Spořínkovi – v podobě nekutila, (v Sedmičce pionýrů se totiž objevovala tato postavička v provedení kutila s názvem Spořínkova dílna) který se objevoval v souvislosti s Československou státní bankou.

Podobného charakteru byl v časopisu Sedmička pionýrů i seriál v režii pražských konzerváren a lihovarů s názvem 7 minut vaření, ve kterém na barevných obrázcích dvě figurky názorně předváděly, co nakoupit a jakým způsobem to zpracovat na chutné pokrmy. Figurky svým neotřelým námětem, vtipným ztvárněním a stručným slovním doprovodem, uváděly recepty na rychlé pomazánky, saláty či nápoje. Seriál byl vynalézavý i co se propagace konzerv pražských konzerváren a lihovarů týká. Například v případě receptu na mořskou rybu v salátu potápěč odposlouchal hovor dvou ryb, v čem se cítí nejlépe a na obrázku pak už byl „naservírovaný“ pastiňákový salát.¹⁴⁰

Mnoho komiksových seriálů a jejich postaviček (hlavních hrdinů) bylo tak úspěšných, že jejich slávy okamžitě využila jak samotná vydavatelství, tak i mnoho dalších subjektů, zejména prodejem propagačních předmětů, jako byly různé figurky,

---

¹³⁹ PROKŮPEK, T. *Český komiks jako reklamní médium ve 20. století*. [online]. [cit. 2016-25-01] Dostupné z: <http://fresh-eye.cz/tomas-prokupek-reklama/2012/03/>

¹⁴⁰ BEZDĚKOVÁ, O. *Po stopách kreslených seriálů*, 2. díl. 1. vyd. Praha: VOLVOX GLOBATOR, 2012. s. 62-63. ISBN 978-80-7207-862-2.

plyšové hračky, plakáty, později CD a DVD a mnohé další. V dnešní době se jedná o kompletní vybavení do školy (sešity, penály, aktovky, ořezávátka, kufříky na školní potřeby), trička, mikiny nebo kšiltovky, většinou však s motivy hrdinů amerických komiksů nebo kreslených televizních seriálů či filmů. Úspěšnými reklamními tvářemi byly a stále jsou komiksy Batman, Superman, Spider-Man či Hulk. Ve většině případů se ale jedná pouze o vypůjčení postavy, její komiksová forma v reklamě dodržena není.

Dalším, odlišným případem, jsou reklamy, které využívají pouze komiksové formy spolu s panely plnými bublin. V minulosti byl mnohdy využíván i delší komiks k propagaci určitého produktu (často se jednalo o prací prášky, šampóny nebo cigarety; viz Obrázek č.11). Dnes se používají výrazně kratší komiksové formáty, a to zejména z finančních a časových důvodů. Často se používají komiksy beze slov – například u kampaně hudební televize MTV s názvem „Sex není nehoda“ (německá agentura Grey Worldwide). Naopak velké množství bublin plných slov zvolila chilská agentura Y&R pro reklamu na zubní pastu Colgate s názvem „Mluvte sebevědomě“, kde se vizuály ztrácí pod velkým množstvím bublin a ukazují, že díky této zubní pastě se nikdo nemusí bát otevřít ústa. Prvek komiksové bubliny užila pro svou reklamu na kuřecí burger i společnost McDonald's a to v outdoorové reklamě umístěné v MHD, kde její reklamu dotvářeli v metru spící cestující (viz Obrázek č.12).¹⁴¹

---

¹⁴¹ *Komiks ve službách reklamy*. [online]. © 2016 [cit. 2016-02-09]. Dostupné z: <http://www.mediaguru.cz/2012/08/komiks-ve-sluzbach-reklamy/#.Vr1rKcINzqC>

6 PROMĚNY KOMIKSU V ČASE

Tak jako se vyvíjí a v průběhu doby proměňuje umění, hudba, nebo například literatura, mění se i samotný komiks. Od jednotlivých obrázkových pásem se přes drobné přílohy v denním tisku a komiksové časopisy, komiks vyvinul až do několikaset stránkových knih. Karikatura, humoristické časopisy a obrázková pásma, které vznikaly v 19. století a ilustrace téže doby, by dnešním dětem zřejmě moc neříkaly, ale tehdy byly jednou z mála forem, která jim přinášela zábavu. České předválečné komiksové časopisy, případně zábavné komiksové přílohy denního tisku, zaznamenaly v prvních letech obrovský úspěch. Ten však záhy ukončila druhá světová válka. Za okupace došlo k úřednímu zastavení periodik a mnoho z nich toto složité období nepřežilo. Po skončení války se dařilo zejména zcela novým komiksovým časopisům, většina původních s úředním zastavením skončila. Nové časopisy se ale oblíbily dlouho netěšily, jen o několik málo let později, v roce 1948, došlo k likvidaci pro režim nepohodlných časopisů a 50. léta se stala smutným mezníkem v historii českého komiksu. Kreslené seriály byly ostře kritizovány a zachovány mohly zůstat pouze tendenčně laděné obrázkové výstupy vzdělávacího charakteru s textem pod obrázky. To velmi poznamenalo další vývoj českého komiksu, ztratil krok se světovým vývojem a kreslený seriál zakrněl.

6.1 60. léta a Kája Saudek

Až v 60. letech docházelo k postupnému obnovování objektivního náhledu na komiks, ale i toto období nebylo pro komiksovou tvorbu tím nejšťastnějším. V této době tvořila nejznámější hvězda českého komiksu, v předchozích kapitolách již zmiňovaný Kája Saudek. Ani jemu politické poměry nedovolovaly se komiksu věnovat svobodně a bez omezení. Mohl za to i jeho židovský původ, proč se stával terčem ostré šikany a kritiky. Únikem z této reality byly zejména jeho komiksové výjevy; v komiksech našel jedinou možnost seberealizace. Přirozeně jej fascinovala témata, která byla pro režim absolutním tabu. Byla to erotická témata, američtí vojáci nebo dokonce příslušníci Wehrmachtu, které nejčastěji vyobrazoval ve svých komiksech. Až do 80. let režim nedovoloval kreslířovu oficiální tvorbu zpřístupnit. To se však změnilo v 90. letech, kdy byla o Saudekovu zakázanou tvorbu velká poptávka. Mnoho z jeho děl se dočkalo

vydání, ale sám Saudek o komiksovou tvorbu ztrácel zájem. Ještě na jaře 2006 nakreslil kresbu pro olomouckou výstavu *His Master's Freud*, ale svou dosavadní tvorbu zredukoval na erotické kresby, v nichž již bylo těžko hledat něco z jeho někdejší kreativity a fantazie.¹⁴² Mnoho autorů, kteří působili v devadesátých letech, ovlivnila právě jeho tvorba. Kája Saudek se stal jejich vzorem, ale mnohdy ho noví autoři pouze kopirovali. Jen málo z nich se jím nechalo inspirovat a odrazilo se k vlastní osobité tvorbě. Na konci 60. let se zformovalo uskupení Polyegran, jež bylo od počátku spojeno s dobově společenským týdeníkem *Mladý Svět*. V 70. letech – v období totality jsou do české tvorby adaptovány zejména ruské komiksy. Zároveň se do komiksové podoby přenáší velké množství dobrodružných a sci-fi románů.

6.2 Underground a komiks

Pojem underground/undergroundová literatura lze do českého jazyka přeložit jako „literární podzemí“. Charakteristika undergroundové literatury je ale mnohem složitější. Především je nutno poznamenat, že underground a jeho tvorba úzce souvisí se skrýváním, proto název „podzemí“. Umělci, kteří tvoří v tzv. undergroundu, jsou lidé, kteří mají odpor k „oficiálnímu“ světu a jeho kultuře, neztotožňují se s ním, sdružují se s lidmi podobně uvažujícími a vytvářejí se současným světem svět paralelní, a to svět s jinou kulturou a jinými hodnotami. Je nutné neopomenout, že undergroundová tvorba vychází zejména z nespokojenosti s vládnoucí garniturou, a zejména s politickým proudem zvaným socialismus.¹⁴³ Underground se pojí nejen s událostmi 50. let, ale také se 70. lety. Bezprostředně po nástupu Gustáva Husáka do čela KSČ v dubnu 1969, začal tento politik, pozdější prezident, se změnami společenských poměrů – a to zejména s vedením země k „normalizaci a konsolidaci“. Orientoval se na Sovětský svaz a snažil se o obnovu nezpochybnitelné role komunistické strany ve státě. Během tohoto procesu došlo k vystupňování cenzury, k výměně vedení státní televize a rozhlasu a k zatýkání s režimem nesympatizujících tzv. antisocialistických živlů. V samotné komunistické straně docházelo k vlně čistek. V důsledku čistek přišlo velké množství lidí o zaměstnání (zejména se jednalo o učitele, umělce a vědce). Mnozí lidé museli

---

¹⁴² KOŘÍNEK, P., PROKÚPEK, T. *Signály z neznáma, Český komiks 1922-2012*. 1. vyd. Řevnice: Arbor vitae, 2012. s. 268-298. ISBN 978-80-7467-012-1.

¹⁴³ PILAŘ, M. *Underground (kapitoly o českém literárním undergroundu)*. Brno 1999. s. 13-17

emigrovat a na jejich místa přicházeli lidé bez patřičného vzdělání a zkušeností. Právě tyto zásahy do celé struktury společnosti vzbudily obrovskou vlnu nevole a změnily kvalitu života v tehdejší Československu. To, co je pro tuto práci podstatné, je fakt, že Gustáv Husák věnoval velkou pozornost nové politice kultury. Díky jeho přičinění docházelo k postupnému omezení hudebních, filmových, divadelních i literárních aktivit. Kultura měla být svázána stranickými direktivami, hudebníci a hudební skupiny musely podstupovat komisionální přehrávky – povolena zůstala pouze ta hudba, která se nevymykala „spotřebnímu“ trendu kultury. Cenzurní zásahy se odrážely i v literárních dílech a repertoáru divadel, kdy docházelo k návratu ke klasickým ruským hrám.¹⁴⁴

Jinak tomu bylo v té době se ve Velké Británii a Spojených státech. Zde se oblibě těšil tzv. pop art, což byl dominantní směr výtvarníků, ovlivněný populární kulturou, inspirující se velkoměstskou kulturou a jejími vizuálními projevy – filmem, reklamou a komiksem. Vznikl jako reakce mladých výtvarníků na změny v poválečné společnosti. Pop art je svým pojetím provokující, ironizující i poetizující.¹⁴⁵ V evropském prostředí se o něm hovořilo jako o novém realismu. Iniciátorem a vůdčí osobností pop artu byl americký malíř, grafik a filmař slovenského původu, Andy Warhol (1928 – 1987), který fascinoval drzími nápady, ale také tvorbou znázorňující banality každodenního života. Pro pop art typické se stalo užití komiksu Roye Lichtenstina (1923 – 1997), který otevřeně používal prvky masové kultury, industriálního prostředí (typické pro pop art) i směsici parodie a ironie. Jeho obrazy byly nadměrnými zvětšeninami rámečků komiksů s dialogy. Paradoxem bylo, že jeho obrazy nemohly být v žádné knize věrně reprodukovány, protože jejich zmenšením se z nich stal komiks nerozeznatelný od svého původního vzoru..¹⁴⁶

Komiksový underground (v obecném významu slova) se v Československu zrodil jako součást hudebních a celkově kulturních nemainstreamových aktivit na přelomu 60. a 70. let. Ačkoli bylo základním vymezením být proti hlavnímu proudu,

---

¹⁴⁴ DENČEVOVÁ, I., STÁREK, F., STEHLÍK, M., NOVOTNÁ, A. (ed.). *Tváře undergroundu*. Vyd. 1. V Praze: Radioservis, 2012, 238 s. ISBN 978-80-87530-17-7.

¹⁴⁵ GLENN, M. Pop Art. [online]. © 1999-2016 [cit. 2016-02-09] Dostupné z: http://www.artmuseum.cz/smery_list.php?smer_id=90

¹⁴⁶ *Roy Lichtenstein*, Art Museum. [online]. © 1999-2016 [cit. 2016-02-09]. Dostupné z: http://www.artmuseum.cz/umelec_php?art_id=555

československé prostředí ani v tomto období vlastním komiksovým mainstreamem nedisponovalo a představa o jakémisi středním proudu byla přebírána spíše ze zahraničí.

Undergroundový komiks (comix) se vyznačoval uvolněnějším zobrazováním sexuality, svým specifickým humorem, ale také experimentováním s tvůrčím užitím drog (u nás spíše alkoholu). Jak již bylo zmíněno, český a slovenský undergroundový komiks měl i rozměr politický.¹⁴⁷ Již v 70. letech, právě v důsledku výše zmíněných politických událostí, dochází k prvnímu pokusu o vydávání ilegálního undergroundového komiksového časopisu, též „alternativní komiks“, a to nejprve v prostředí hudebních komunit. Ve Spojených státech je v tu dobu značná snaha vymezit se proti diktátu komiksové (auto)cenzury; Comics Code Authority zakazovala násilné výjevy, vulgarismy nebo sexuálně explicitní scény v komiksech věnovaných mládeži. Mezi lety 1965 – 1976 se objevuje undergroundový komiks i v Československu, a to díky Kimovi Deitchovi – prominentnímu autorovi undergroundových komiksů - comixů, který většinu své produkce posílal svému otci, filmovému režisérovi Gene Deitchovi (od počátku 60. let žil v ČSR). Vývoj československého komiksu byl zabrzděn v srpnu 1968. Undergroundová hudebníci a výtvarníci, vymezující se stále zřetelněji proti establishmentu, měli kvůli situaci po srpnových událostech omezené možnosti existence a růstu.

Průkopníkem českého comixu je kytarista Jaroslav Jeroným Neduha. Tvořil velmi osobité komiksy – libreta, ale i originální výtvarné artefakty.¹⁴⁸ Do listopadu 1989 bylo otištěno velké množství kreslených seriálů v časopisech i novinách, ovšem nízké úrovni, a to zejména právě díky cenzuře a autocenzuře.¹⁴⁹ Od poloviny 80. let byl nejvýraznějším autorem Vladimír Tučapský.¹⁵⁰

---

¹⁴⁷ PROKŮPEK, Tomáš et al. *Dějiny československého komiksu 20. století*. vyd. 1. Praha: Akropolis, 2014. s. 611 (2.svazek). ISBN 978-80-7470-061-3.

¹⁴⁸ KOŘÍNEK, P., PROKŮPEK, T. *Signály z neznáma, Český komiks 1922-2012*. 1. vyd. Řevnice: Arbor vitae, 2012. s.132-137. ISBN 978-80-7467-012-1.

¹⁴⁹ BEZDĚKOVÁ, O. *Po stopách kreslených seriálů*, 1. díl. 1. vyd. Praha: VOLVOX GLOBATOR, 2012. s. 20 – 25. ISBN 978-80-7207-861-5.

¹⁵⁰ Více o autorovi v Seznamu vybraných komiksových autorů (11.)

6.3 Po roce 1989

Po roce 1989 došlo k zajímavému úkazu – i když se zde nikdy plnohodnotně nepodařilo nastartovat kulturu komerčního komiksu, zformovala se zde silná vrstva umělců využívajících komiksové prvky ve své tvorbě nebo vytvářejících komiks jako své umělecké sdělení. Všechny nově vzniklé umělecké časopisy zařazovaly do svého obsahu i komiks – a to jako prvek, který k časopisecké kultuře patří. 90. léta jsou pro komiksovou tvorbu nečekaným zklamáním. Namísto toho, aby toto období přálo tvůrcům komiksů, přichází vystřízlivění. V tomto období nevzniká žádné převratné dílo. Mezi významnější autory této doby patřili Ondřej Neff (Pérák: Toho dne byla mlha), erbovní ilustrátor Respektu, Pavel Reisenauer, který se věnoval ryze postmodernímu autorskému komiksu, jenž předběhl svou dobu. Nově vznikaly gotické a pornografické časopisy – převzaté i původní komiksy. Mezi lety 1994 – 1998 nevznikala žádná výraznější díla.¹⁵¹ Až na přelomu tisíciletí přichází generace akademicky vzdělaných umělců – tzv. Generace „0“ (nebo Generace nula), jejichž vlajkovou lodí se stal brněnský magazín Aargh! Tato generace je i generací současnou. Autoři tohoto období již nemají potřebu navazovat na tvorbu Káji Saudka. Kladou důraz na původní i překladové práce. Patří sem zejména autoři Jiří Grus, Karel Jerie, František Skála, Dan Černý, Miloš Mazal, Jan Bažant, Jiří Zimčík, Matěj Němeček, Václav Šlajch, atd. S novým tisíciletím přichází také celková změna chápání komiksu – komiks se stal mezi mladší uměleckou generací běžným výrazovým prostředkem. Vznikají tzv. komiksová alba, mezi něž patří například: Alois Nebel spisovatele Jaroslava Rudiše a kreslíře Jaromíra Švejdíka, Nitro těžkne glycerinem, Oidipus Rex a Šifra mistra Hanky.

Nebylo tomu jen u Káji Saudka, ale mnohé historické události se odrážely i v tvorbě několika dalších, v předchozích kapitolách zmiňovaných autorů. Mnohými zákazy a cenzurou někdejších vládnoucích garnitur byli ovlivněni nejen samotní autoři, ale také vydavatelé časopisů a jejich čtenáři. Každá generace tak zažila určitou podobu komiksové tvorby, kterou byla do značné míry více či méně ovlivněna. Dnešní generaci dětí a mládeže oslovuje zejména komiksová tvorba zahraniční, a to zejména americká

---

¹⁵¹ KOŘÍNEK, P., PROKŮPEK, T. *Signály z neznáma, Český komiks 1922-2012*. 1. vyd. Řevnice: Arbor vitae, 2012. s.132-137. ISBN 978-80-7467-012-1.x. s.165. ISBN 978-80-7467-012-1.)

(vydavatelství Marvel a DC Comics), kterou mohou zakoupit ve specializovaných obchodech s komiksy (např. Comicspoint), domácí tvorba přetrvává zejména v komiksových časopisech určených menším dětem (Sluníčko, Čtyřlístek, Bublifuk). Tvorba určená starším dětem a mládeži, se objevuje v již zmíněných časopisech Crew² nebo Aargh! Mnoho současných komiksů, věnovaných starším dětem a mládeži, se nachází také na internetu. Komiks se stává více uměním, kterému se věnuje pouze úzká skupina tvůrců a které sleduje povětšinou také úzká skupina jejich čtenářů/fanoušků, než aby byl masovým čtením.

6.4 Dnešní podoba českých komiksů

Co se tvorby komiksů týče, není jen v rukou zkušených ilustrátorů a malířů, jako tomu bývalo před nástupem Generace nula, ale mezi významnými autory se najdou i mnozí z řad studentů, a to nejen uměleckých oborů. Hlavními hrdiny již nejsou pouze indiáni, zvířátka nebo party mladých dobrodruhů, ale jsou jimi také fantastické postavy. Objevují se postavy, jejichž rysy se úzce podobají reálným postavám z reálného světa. Pro Generaci nula je na rozdíl od tzv. Generace 89 komiks něčím samozřejmým. Jejich tvorba zahrnuje mnohem širší spektrum po stránce formální, je více „alternativní“, ale méně žánrová. Zástupci Generace nula tvoří spíše pro nezávislé platformy, vydávají publikace vlastním nákladem nebo umísťují svou tvorbu na internet či do neziskových časopisů. Fantazii se meze nekladou a díky absenci cenzury se tak na komiksový trh dodnes dostávají nejrůznější díla, která by byla dříve zakázána. Komiksová tvorba určená dětem se objevuje v menší míře a do popředí se dostává tvorba určená převážně dospívajícím a dospělým. To je v českém prostředí od nového milénia novinkou.¹⁵² Vydávání komiksů určených dětem se věnují nakladatelství Portál a Albatros.

6.5 Současní autoři

V roce 2006 založila skupina komiksologů občanské sdružení Sequence na podporu komiksu v České republice s cílem aktivně se podílet na propagaci, medializaci komiksu a jeho popularizaci jako devátého umění. Od téhož roku probíhá v Praze

---

¹⁵² KOŘÍNEK, P., PROKÚPEK, T. *Signály z neznáma, Český komiks 1922-2012*. 1. vyd. Řevnice: Arbor vitae, 2012. s.304-306. ISBN 978-80-7467-012-1.

každoročně festival věnovaný komiksu KomiksFest!¹⁵³ Český komiks v poslední době charakterizuje nárůst titulů, které mapují jeho historii. V roce 2015 vyšly dvousvazkové Dějiny československého komiksu 20. století, které mají dle jejich autorů ambici stát se nepostradatelným zdrojem pro nadcházející generace. Tyto dějiny vznikly díky spolupráci týmu ve složení Pavel Kořínek, Tomáš Prokůpek, Martin Foret a Michal Jareš. Na projektu pracovali několik let a je pravděpodobné, že jejich snažení v příštích dekádách nikdo nenapodobí. Více o knize a jejích autorech v praktické části této práce.

Pavel Čech (1968) Ilustrátor, spisovatel, malíř a tvůrce komiksů je od roku 2004 výtvarníkem na volné noze. Napsal a ilustroval několik knih pro děti a mládež a v letech 2010 a 2011 byl oceněn komiksovou cenou Muriel. O dva roky později získal prestižní cenu Magnesia Litera v kategorii „Literatura pro děti“. Tvorba Pavla Čecha velmi připomíná tvorbu Jiřího Trnky. Jeho pozoruhodným dílem je Mapa Tajemných Stínadel, kde ztvárnil svět Jaroslava Foglara.¹⁵⁴

Štěpán Mareš (1972) Kreslíř, ilustrátor a karikaturista, který je od samého počátku ovlivněn tvorbou Káji Saudka, aktivně působí v několika periodikách a pro týdeník Reflex již dvacet let tvoří komiks Zelený Raoul. Jedná se o legendární komiks psaný očima ufoha. Ve svých humorných stripech si bere často na paškál aktuální společenská a politická témata.¹⁵⁵

Jaromír Švejdík „Jaromír 99“ (1963) Výtvarník, zpěvák skladatel a kytarista, jehož nejvýznamnějším počinem je trilogie Alois Nebel, která se stala jedním z neúspěšnějších komiksů u nás a dočkala se nejen divadelního, ale i filmového zpracování v režii Tomáše Luňáka. Na tomto díle spolupracoval se spisovatelem Jaroslavem Rudišem.¹⁵⁶

Vladimír Brož (1978), přezdívky Vladimír 518 nebo X-kmen. Český rapper a zároveň jeden z nejdéle účinkujících rapperů na české scéně, vystupující s uskupením

---

¹⁵³ KOŘÍNEK, P., PROKŮPEK, T. *Signály z neznáma, Český komiks 1922-2012*. 1. vyd. Řevnice: Arbor vitae, 2012. s. 168. ISBN 978-80-7467-012-1.

¹⁵⁴ Český komiks: retrospektiva od 20. let 20. století do současnosti: katalog k výstavě. 1. vyd. Břeclav: Městské muzeum a galerie Břeclav, 2015. s.17. ISBN 978-80-906071-0-1.

¹⁵⁵ Tamtéž, s. 19

¹⁵⁶ Tamtéž, s. 20

PSH, věnující se tvorbě komiksů, ilustrací, knih a vůdčí osobnost labelu BiggBoss. V roce 2005 připravil pro časopis Era 21 sérii komiksů o architektuře. V roce 2008 vydal první sólové album „Gorila vs. Architekt“.

Jiří Grus (1978) Jeden z předních představitelů Generace nula, malíř, komiksový kreslíř a scénárista, dnes patřící mezi nejpłodnější české komiksové autory. Poprvé vešel ve známost s komiksem Nitro těžkne glycerínem, za nějž dostal v roce 2007 cenu Muriel a pronikl s ním i do zahraničí. Poté vydal své asi nejznámější částečně autobiografické dílo Voleman, což je příběh inspirovaný skutečnými událostmi odehrávajícími se na pozadí hlavního města Prahy.¹⁵⁷

Lela Geislerová (1975) Sestra známé herečky Ani Geislerové, nadaná výtvarnice, módní návrhářka a ilustrátorka. Její touha po uměleckém projevu se objevila poměrně netradičně – začala se sprejerstvím, které ji přivedlo ke komiksové tvorbě. Jejím stěžejním dílem je komiks Zen Žen, který již od roku 2010 publikuje v časopisu Respekt. Hrdinkami jejích komiksů jsou výhradně ženy, což je mimo dalších prvků jedním z poznávacích znamení její tvorby.¹⁵⁸

6.6 Squaterství a komiks

Obsazování prázdných domů a jejich následné užívání není fenoménem posledních let. Již v 70. letech, zejména v USA díky technologickým změnám a liberalizaci trhu, začaly přesouvat firmy svou výrobu do zemí s levnou pracovní silou, z pracujících lidí se stali nezaměstnaní, bezdomovci či vězni a byli tak nuceni opustit své domovy. Z tradičních afroamerických ghatt vznikala ghetta chudinská, zrodil se hip hop a house. K podobným problémům docházelo také v západním, ale i východním Berlíně a dokonce v některých případech i v Československu. Opuštěné, zchátralé domy začaly obsazovat skupiny bezdomovců nebo „alternativců“ a začaly zde bydlet.¹⁵⁹

---

¹⁵⁷ Český komiks: retrospektiva od 20. let 20. století do současnosti: katalog k výstavě. 1. vyd. Břeclav: Městské muzeum a galerie Břeclav, 2015. s. 22. ISBN 978-80-906071-0-1.

¹⁵⁸ Tamtéž, s. 23

¹⁵⁹ SCHEJBAL, T. *Squaterství nebo barbarství*. [online]. © 2016 [cit. 2016-02-09]. Dostupné z: <http://denikreferendum.cz/clanek/16316-squaterstvi-nebo-barbarstvi>

6.6.1 Jak souvisí squaterství s komiksem?

Z řad tvůrců komiksů tvořících v několika posledních letech poněkud vystupuje výtvarnice tvořící pod přezdívkou Toy Box, která v roce 2015 vydala komiksový román s názvem *Moje kniha Vinnetou*. Toy Box je sympatizantkou squaterského života a součástí její komiksové knihy je příběh o zemřelé kamarádce Semtexdesign z tohoto prostředí. Vytvořila řadu obálek pro časopis *Nový prostor*, dlouhodobě spolupracuje s hudebním klubem *Cross*, má za sebou dvě divadelní představení, vytvořila ilustrace k prvnímu dílu série sbírky *urban legend Černá sanitka* a publikuje v komiksových časopisech *Aargh!* a *Zkrat*. K sympatizaci se squaterským způsobem života ji dovedlo nejen zalíbení v životě lidí, kteří neustále zpochybňují to, čím jsou a žijí každý den života znovu, ale také zkušenost z práce v redakci novin, která ji bavila pouze po dobu, kdy se učila něco nového, ale časem jí práce připadala příliš svazující a vadilo jí to, že nejde ani tak o to psát něco věcného, ale zejména to, co noviny prodá.

6.6.2 Moje kniha Vinnetou

Motivací k vytvoření tohoto komiksového románu byla Toy Box jednak její již zmíněná kamarádka Semtexdesing, ale i kamarád Martin Fontán, který se jako malý nedokázal smířit s tím, že v jeho oblíbených kovbojkách na konci jeho nejoblíbenější indián umírá a začal tak psát svou alternativní verzi. Právě dobrodružství Apačů se v *Mojí knize Vinnetou* (viz obrázek 10) objevuje na začátcích kapitol. *Moje kniha Vinnetou* je knihou o přátelství, inspirovaná skutečnými událostmi ze života Toy Boxiných přátel. Toy Box zde vypráví o kultuře squatů a zejména o tom, že dnešní squateři jsou novodobými indiány toužícími po svobodě. Kniha je kreslená akvarelovou technikou, při které Toy Box smíchala sůl s barvou, přičemž krystalky soli vytvořily na papíře zajímavou strukturu. Všechny kresby v této knize jsou nakresleny za minimálního užití počítače; celá kniha je dělaná ručně.¹⁶⁰

---

¹⁶⁰ *Toy Box napsala dojemný komiks o přátelství*. [online] © 1997-2016 [cit. 2016-01-10]
Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/radiowave/kultura/_zprava/toy-box-napsala-dojemny-komiks-o-pratelstvi--1451593

PRAKTICKÁ ČÁST

7 PŘEDMĚT PRAKTICKÉ ČÁSTI

Dějiny československého komiksu shrnula publikace vydaná v roce 2015 od kolektivu autorů Pavel Kořínek, Tomáš Prokůpek, Martin Foret a Michal Jareš z Ústavu pro českou literaturu AV ČR a Filosofické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci nazvaná Dějiny československého komiksu 20. století. První polovina praktické části této práce je proto věnována analýze rozhovorů s tvůrci této publikace a zasazení zjištěných skutečností do kontextu se závěry získanými vlastní rešerší dříve vydaných odborných publikací s obdobnou tematikou.

Druhá polovina praktické části se zabývá přípravou vlastního scénáře dětského didaktického komiksu podle zásad popsanych v publikaci Stavba komiksu od Thierryho Groensteena, které autorka adaptovala na formu využívanou v české komiksové tvorbě pro děti. Jeho výtvarnou prezentaci ztvárnila pod vedením českého malíře a grafika PaedDr. Šimona Brejchy studentka estetické výchovy Gymnázia Na Pražačce, sestra autorky této práce, Barbora Bryndová.

7.1 Cíle praktické části

Cílem první poloviny praktické části je konfrontovat jednotlivé autory odborné publikace Dějiny československého komiksu 20. století s tematicky rozdělenými dotazy týkajícími se komiksové tvorby v českých zemích v 19. i 20. století, zejména v kontextu komiksu určeného dětem a mládeži.

Ve druhé polovině praktické části pak autorka aplikuje zjištěné skutečnosti na vytvoření scénáře didaktického dětského komiksu, zabývajícího se negativními dopady lehkovážného přístupu k plnění povinností. Při tvorbě scénáře autorka práce aplikuje zásady stavby komiksu dle Thierryho Groensteena.

8 KVALITATIVNÍ VÝZKUM

Pro získání informací potřebných k analýze rozhovorů byla využita metoda kvalitativního výzkumu formou individuálních hloubkových rozhovorů, které byly vedeny s osobami, jež se podílely na tvorbě publikace Dějiny československého komiksu 20. století a jež dlouhodobě působí na české komiksové scéně. Byli osloveni všichni čtyři autoři této publikace, avšak Ing. arch Tomáš Prokůpek v době přípravy této práce byl zaneprázdněn přípravou nové publikace a z časových důvodů byl nucen odmítnout účast na kvalitativním výzkumu. Na tvorbě nové publikace se spolupodílí i další oslovený, Mgr. Martin Foret, který taktéž musel z časových důvodů účast na kvalitativním výzkumu odmítnout.

Metoda hloubkových rozhovorů byla stanovena z důvodu možnosti porovnání odpovědí týkajících se vzniku publikace, vývoje komiksu pro děti a mládež a budoucnosti komiksu této skupině věnovanému. Rozhovory byly provedeny na základě předchozí domluvy, z nichž se pouze jeden konal prostřednictvím osobního setkání, další byl z důvodu působení respondenta v Olomouci proveden online, prostřednictvím dotazování v e-mailové korespondenci. Efektivnější metodu se všemi respondenty současně nebylo možné použít, neboť nebyla v časových a logistických možnostech jednotlivých respondentů.

8.1 Výzkumný vzorek

Rozhovory byly vedeny v průběhu měsíců ledna a února roku 2016 se dvěma respondenty – odborníky na český a slovenský komiks, autory publikace Dějiny československého komiksu 20. století. Všechny rozhovory se týkaly totožného tématu, respondentům byly položeny shodné otázky.

Respondent č. 1 Mgr. Pavel Kořínek: Je komiksový teoretik a publicista, vystudoval český jazyk a literaturu na Filosofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze. Působí jako odborný pracovník Ústavu pro českou literaturu AV ČR. Pro čtrnáctideník A2 recenzuje moderní komiks s aktuální překladovou prózou. Kurátorsky a editorsky se společně s Tomášem Prokůpkem podílel na projektu Signály z neznáma: český komiks 1922-2012. Mezi lety 2010-2012 byl hlavním řešitelem grantového projektu GA ČR

Komiks: dějiny – teorie zaměřeného na teoretické představení komiksového média a zpracování dějin československého komiksu. Je jedním z autorů Dějin československého komiksu 20. století.

Respondent č. 2: Mgr. Michal Jareš: Je absolvent teorie a dějin dramatických umění na Filozofické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci. Od roku 1999 je pracovníkem Ústavu pro českou literaturu AV ČR. Věnuje se zejména české a slovenské literatuře 20. a 21. století. V rámci studia komiksu se nejvíce soustřeďuje na jeho mezní podoby s přihlédnutím k alternativnímu a undergroundovému comixu angloamerické provenience.¹⁶¹

8.2 Výzkumná metodika

Jednotlivým respondentům byly položeny otázky ze tří okruhů: O publikaci Dějiny československého komiksu 20. století; Vývoj komiksu pro děti a mládež; Budoucnost komiksu pro děti a mládež. Odpovědi jednotlivých respondentů byly vzájemně porovnány. Účelem nebylo porovnání odpovědí na veškeré výzkumné otázky, ale analýza výše zmíněných tematických celků (okruhů) a získání relevantního pohledu na zásady současné komiksové tvorby pro děti a mládež v České republice. Odpovědi na všechny výzkumné otázky jsou součástí příloh této práce (viz Příloha B – C).

8.3 Výzkumné otázky

O knize Dějiny československého komiksu 20. století

1. Co bylo hlavním impulzem k vytvoření takto obsáhlé knihy?
2. Z jakých zdrojů jste při psaní knihy čerpali?
3. Jakým způsobem jste získávali materiály pro tvorbu této publikace?
4. Jak dlouho trvalo dát všechny informace dohromady, sepsat je a vytvořit tuto publikaci?
5. Proč jste knihu ukončili rokem 2000 a nepokračovali do současnosti?

---

¹⁶¹ Tisková zpráva, *Den s dějinami československého komiksu 20. století*, Ústav pro českou literaturu AV ČR, v. v. i.

O komiksu v českých zemích

6. Jaký byl komiks v českých zemích před rokem 1900?
7. Kdy se z comics stal český komiks s „k“?
8. Jaký je podle Vás český komiks 21. století?
9. Proč se podle Vás komiksová tvorba na našem území nikdy nestala tak populární jako ve Spojených státech?
10. Kam bude podle Vás komiksová tvorba směřovat?

Komiks pro děti a mládež

11. Jak byste historicky zhodnotil komiksovou tvorbu věnovanou dětem a mládeži?
12. Jaký měla podle Vás komiksová tvorba na děti vliv v průběhu doby?
13. Ve kterém období vznikalo nejvíce tvorby věnované této skupině čtenářů?
14. Jaká je podle Vás současná komiksová tvorba jim určená?
15. Je věnován podle Vás komiksu pro děti a mládež dostatečný prostor?
16. Jaký vliv má podle Vás dnešní přetechnizovaná doba na komiks?
17. Mají podle Vás o komiks dnešní děti a mládež zájem?

8.4 Analýza řízených rozhovorů

O publikaci Dějiny československého komiksu 20. století

Publikace věnovaná československému komiksu od roku 1900 do roku 2000 vznikla na základě potřeby autorů vydat odborný text, který by komplexně zpracovával jedno století komiksu v českém prostředí. Mnoho publikací věnovaných komiksu nebylo uceleným přehledem, a tak zde vznikala ze strany odborné veřejnosti a do komiksové tvorby zainteresovaných osob potřeba vzniku takového díla. Všichni čtyři autoři této knihy se komiksem dříve zaobírali a tak se společně domluvili na sepsání této publikace. Při psaní knihy čerpali z dosavadní sekundární literatury věnované českému komiksu, které nebylo mnoho, pokoušeli se hledat materiály v databázích knihoven a archivech, ale informace sháněli také u

sběratelů nebo v zahraničních knihovnách a navazovali na předešlou badatelskou činnost Tomáše Prokůpka. Realizace projektu započala díky vstřícnosti pracovišť jednotlivých autorů, a to zejména Ústavu pro českou literaturu AV ČR a Filozofické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci a také díky tomu, že se autorům podařilo na realizaci získat standardní grantový projekt Grantové agentury ČR v letech 2010 – 2012. Přípravné práce začaly v roce 2009 a kniha vyšla na přelomu roku 2014/2015.

Proč autoři knihu ukončili rokem 2000 a nepokračovali do současnosti?

Michal Jareš: „Protože po roce 2000 jsme byli všichni jeho součástí a je třeba mít odstup. I k hodnocení posledních let a k zhutnění je třeba mít nějaké ty roky k dobru. Navíc sto let je docela dost, ne?“

Pavel Kořínek: „...Rok 2000 je oproti roku 1900 pevněji stanoven. Jedním z důvodů je odborně-metodologicko-historický, pokud chceme psát dějinný text, který si klade nároky na reprezentativnost a adekvátnost, pak nesmíme psát o tom, co je úplně aktuální. Navíc bychom se potýkali pravděpodobně s vlastními pracemi nebo pracemi našich přátel a kolegů. Dalším důvodem je, že rok 2000 je v dějinách českého komiksu takovým zlomem.“

Oba respondenti se shodují na tom, že by nebylo vhodné po roce 2000 se psáním publikace pokračovat, a to zejména z toho důvodu, že by mnohdy museli analyzovat i vlastní tvorbu, což se u tvorby takto zaměřeného textu nedělá. Pavel Kořínek navíc dodává, že pokud si má takovýto text klást nároky na reprezentativnost a adekvátnost, pak se nesmí psát o tom, co je úplně aktuální. Autorka této práce pracovala s odbornou literaturou, na které se autorsky podíleli právě někteří z autorů *Dějin československého komiksu 20. století*, například s publikací *Signály z neznáma*, které napsal Tomáš Prokůpek ve spolupráci s Pavlem Kořínkem a Lucií Česálkovou. V tomto případě se tvrzení obou respondentů potvrzuje.

O komiksu v českých zemích

Před rokem 1900 (mezníkem, který si autoři Dějin československého komiksu 20. století zvolili) se komiks v dnešním slova smyslu na území dnešní České republiky nevyskytoval. Ve druhé polovině 19. století se zde začaly objevovat zárodky komiksu, což byla různá obrázková pásma a zejména pak karikatury objevující se v humoristických, zábavných a zájmových časopisech. V této podobě se komiks objevoval střídavě s texty nebo bez textu. O komiksu s textem v bublinkách lze hovořit až od počátku 20. století. „Komiksu před komiksem se v současné době věnují Tomáš Prokůpek a Martin Foret v rámci práce na nové knize,“ zmínil v rozhovoru Pavel Kořínek. Vyjde tak tedy zcela nová publikace, která se bude věnovat tomuto období podrobně.

Jaký je podle respondentů český komiks 21. století?

Michal Jareš: „Pestrý, ukotvený, je o něj zájem, čtou ho ti, komu je určen. Intelektuálové si o něm povídají, stal se součástí kinematografie. Ale celkově ztrácí některé pozice, do kterých nikdy pořádně ani nepatřil: nevychází a ani nebudou vycházet běžně desítky sešitů mainstreamu, postupně odcházejí tištěná periodika, ve kterých by mohl v případě stripů být a růst. Je někdy zbytečně drahý (pevná vazba místo brože) a tím i zbytečně luxusní.“

Pavel Kořínek: „Rozhodně je žánrově pestřejší, v něčem ambicióznější a sebevědomější. Je to tím, že se nenechává svázat do určitých žánrových kategorií a není odkázán do nějaké oblasti, ale snaží se vyprávět i velmi složité příběhy a sociálně aktivizované příběhy. To je něco, co komiksově tvorbě nebylo tak vlastní.“

Dle v teoretické části provedené rešerše dospěla autorka této práce k obdobným závěrům. V komiksových příbězích se objevují postavy, jejichž rysy se velmi podobají reálným postavám z reálného světa. Komiksová tvorba v České republice nemá podobu desítek dlouhodobě vycházejících komiksových sešitů, jako je tomu například ve Spojených státech, výjimku tvoří pouze nově vzniklý komiksový sešit Dechberoucí zázrak. Mnoho autorů se věnuje složitějším, realistickým tématům většinou inspirovaným vlastními prožitky, jako je tomu například u Toy Box a její

komiksové knihy *Moje kniha Vinnetou*. Současná generace autorů tvoří spíše pro nezávislé platformy, svou tvorbu umisťuje na internet nebo ji vydává obdobně jako *Toy Box* jako knižní komiksový román. Komiksová tvorba určená dětem se objevuje v menší míře a do popředí se dostává tvorba určená mládeži a dospělým. Se současným českým komiksem 21. století se pak pojí další otázka:

Proč se podle respondentů nestala komiksová tvorba na našem území nikdy tak populární jako ve Spojených státech?

Michal Jareš: „Protože jsme blbci a v 90. letech jsme to vzali – jako hodně dalších věcí – za špatný konec. Dřív to nešlo v takové míře, i když komiks pořád byl součástí světa populární kultury.“

Pavel Kořínek: „Velkou roli zde sehrávalo to, že u nás nikdy nedošlo k takovému boomu. Nikdy zde nebyla tak silná kontinuita (například žádného seriálu). Zatímco Spojené státy mají takové tituly, které vycházejí nepřetržitě již od konce 30. let, u nás je nejdéle vycházejícím komiksem *Čtyřlístek*, ale to je pořád výjimka, navíc je to *Čtyřlístek* a pak dlouho nic. U nás to nejsou desítky ani stovky titulů, které se odehrávají v průběhu času. Dlouhodobých silných komiksů bychom sečetli na prstech jedné ruky. Samozřejmě se na omezeném přijetí komiksu projevil i nepříznivý postoj autorit a režimů ke komiksu.“

Dle literární rešerše autorky této práce po roce 1989 skutečně došlo k zajímavému úkazu a potvrzuje se tak odpověď respondenta Michala Jareše. Ačkoli všechny nově vzniklé umělecké časopisy zařazovaly do svého obsahu i komiks, došlo v 90. letech ke zklamání. Nevzniklo žádné převratné dílo a komiks se až do nového milénia nesetkal s ničím převratným. Současně se potvrzuje i tvrzení Pavla Kořínka, a to již v analýze odpovědi na předešlou otázku. Na našem území se nikdy neobjevovaly siné komiksové sešity a na komiksově tvorbě a jejím vývoji se výrazně projevil nepříznivý postoj autorit a režimů.

Budoucnost komiksově tvorby v České republice obecně bude dle Pavla Kořínka patřit silným komiksovým autorům a jejich textům, ale pravděpodobně nikdy nedojde k tomu, že by se stal komiks masovým čtením, a to z toho důvodu, že se

jedná o formu náročnou na recepci a vyžaduje jiný typ vnímání než televize. K tomu nutno dodat, že vyžaduje nadchnutí se pro tento typ žánru a dostatek času, proto pravděpodobně zůstane oblíbený mezi úzkou skupinou fanoušků.

Komiks pro děti a mládež

Nejdůležitějším okruhem otázek, na které respondenti odpovídali, je právě Komiks pro děti a mládež. Nejen z toho důvodu, že je ústředním tématem této práce, ale také proto, že právě jemu byl historicky věnován největší prostor, což se po roce 2000 výrazně změnilo, a to zejména z toho důvodu, že se mnoho autorů snažilo prosadit komiks jako formu, která nemusí nutně přinášet pouze témata určená dětem. Tím se dětem a mládeži tento žánr poměrně odcizil a nyní se stále se zvyšujícím významem internetu tato propast prohlubuje.

Dětská tvorba v českém komiksu po dlouhou dobu dominovala, byla to jediná podoba, ve které se komiks na českém území mohl vyskytovat. Komiks měl pro děti a mládež mimo zábavnou funkci zejména význam didaktický. Pomáhal této skupině čtenářů pochopit zkratky, umělecky se vyjádřit a podporoval jejich kreativitu. Zároveň podporoval chápání vizuality. Po dlouhou dobu se mnohé dětské časopisy snažily prostřednictvím komiksů děti kultivovat a vychovávat. Vůči tomuto vlivu je ale mnoho autorů skeptických, včetně respondenta Pavla Kořínka. Současná komiksová tvorba určená dětem a dospělým je na ústupu. V poměru s ostatní tvorbou je komiksově tvorbě pro děti a mládež věnován nejmenší prostor, co kdy byl. Právě didaktický význam komiksu inspiroval autorku této práce k vytvoření vlastního scénáře komiksu, jemuž se věnuje druhá polovina praktické části práce. Zároveň se autorka tímto počinem pokusila o vyvrácení toho, že by komiks nemohl plnit vzdělávací funkci.

Je podle respondentů současnému komiksu pro děti a mládež věnován dostatečný prostor?

Michal Jareš: „Měl by mít víc původních časopisů i míst, kde můžou autoři publikovat. Takže více prostoru, i v tom zčásti dostačujícím.“

Pavel Kořínek: „Nový český komiks pro děti stále je, jeho kvalita i množství stále narůstá. Množství autorů se mu věnuje kontinuálně a nějakou formu rozvoje představuje i nově vzniklý časopis *Bublifuk*. Pro staršího dětského čtenáře je zde pokus o superhrdinský komiks od Blesku – *Dechberoucí Zázrak*. Svědčí to o tom, že se pole dětského komiksu rozšiřuje a je snaha s tím něco dělat. Osobně by mě těšilo, kdyby v časopisech určených nejmenším, poskytovali původním komiksům větší prostor (*Sluníčko*, *Mateřídouška*). Domácího komiksu by mohlo být více, vychází v samostatných publikacích, ale co se týče komiksu v periodikách, zde se objevuje velmi málo – nestala se z toho samozřejmá součást obsahu.“

Jaký vliv má dle respondentů dnešní přetechnizovaná doba na komiks?

Michal Jareš: „To nevím – jaký má vliv na film, literaturu nebo na hudbu? Současnost je těžké nějak bez odstupu pojímat jinak než zkresleně nebo dogmaticky.“

Pavel Kořínek: „Netuším, jak je to s dětským konzumentem internetu. Mám pocit, že děti tráví čas zejména na sociálních sítích a hraním online her. Myslím si, že ztrácí svůj smysl různé dětské servery. Sice zde nějaká interakce probíhá, ale spíše mám při pozorování školáků v autobusu pocit, že většina tráví čas na sociálních sítích. Komiks svou cestu na internetu určitě nachází, například jsou to „*Opráskí sčeskí historje*“. Zároveň se komiks snaží na pokrok technologií reagovat nejrůznějšími způsoby, například co se digitální platformy nebo digitální distribuce týče. Ale dochází také k rozvoji webového stripu. Opět se ale nejedná o rozvoj v masovém měřítku. Aktuální tvůrci jsou ale mnohem méně závislí na tisku.“

Na základě stále se zvyšujícího zájmu dětí a mládeže o internet byl této skutečnosti přizpůsoben nejen scénář komiksu ve druhé polovině praktické části, jeho jednoduchá forma, ale také samotný formát. Aby si takovýto komiks dnešní děti a mládež přečetli a prohlédli, byl zvolen čtvercový formát, který se dá snadným způsobem sdílet například prostřednictvím sociální sítě Instagram, která je založena na sdílení fotografií či videí čtvercového formátu.

Mají podle respondentů dnešní děti a mládež o komiks zájem?

Michal Jareš: „Nevím, jestli mají zájem vůbec o něco, jestli jsou schopné soustředění.“

Pavel Kořínek: „Zájem určitě některé děti mají, jde o to, zda a v jaké formě se k němu dostanou. Nedávno byl zveřejněn celostátní reprezentativní průzkum Národní knihovny ČR – České děti jako čtenáři (ve věku 9 – 14 let), kde bylo uvedeno „čteme komiksy“ u 25 % respondentů. To je poměrně vysoké procento, ale otázkou je, jak je to míněno. Mám dojem, že se veskrze jedná o čtení Čtyřlístku po rodičích, ale nejedná se o soustavný zájem o komiks. Co se tvůrců nového tištěného komiksového časopisu *Bublifuk* týče, snaží se objíždět školy a knihovny a nabízet dětem komiks a jsou poměrně úspěšní, ohlas je velmi dobrý.“

Cílem první poloviny praktické části bylo konfrontovat jednotlivé autory odborné publikace *Dějiny československého komiksu 20. století* s tematicky rozdělenými dotazy, které se týkaly tvorby knihy, komiksové tvorby v českých zemích v 19. i 20. století, zejména v kontextu komiksu určeného dětem a mládeži. Cíl této části práce byl splněn.

9 TVORBA SCÉNÁŘE VLASTNÍHO KOMIKSU

Podle výsledků analýzy kvalitativního výzkumu i na základě skutečností uvedených v publikaci Stavba komiksu či v seriálu Jak vytvořit vlastní komiks¹⁶² by měl každý scénář srozumitelnou formou prezentovat příběh (tím může být příběh zábavný, vzdělávací, či fantaskní), jehož návrh by měl být úměrně zpracovaný dle zvoleného účinku na čtenáře. Tomu je pak přizpůsobena celková atmosféra a grafický výraz komiksu. Didaktický komiks pro děti a mládež musí v 21. století reflektovat současné problémy mládeže a zároveň komunikovat jasnou, srozumitelnou a stručnou formou.

Za téma scénáře didaktického komiksu pro mládež byla zvolena problematika lehkovážného přístupu zejména dnešních teenagerů k důslednosti, s jakou plní některé své každodenní povinnosti. Grafickou realizaci scénáře komiksu dostala na starost Barbora Bryndová, která sama spadá do cílové skupiny čtenářů tohoto komiksu a která jej vytvořila pod vedením malíře a grafika PaedDr. Šimona Brejchy.

Za dějovou linku celého komiksu byl zvolen obraz každodenního dojíždění do školy, kterému předchází ranní spěch studentky na autobus. Protože je ale nepořádná, má poházené věci po pokoji, a vstává příliš pozdě, není schopna zvládnout důslednou kontrolu všech svých věcí. Jako reprezentace tohoto problému je záměrně zvoleno zapomenutí OpenCard, a to proto, že u něj lze prezentovat negativní dopady lehkovážného chování, konkrétně trestem ve formě pokuty (ta je pro tyto účely zvolena záměrně vyšší, než by tomu bylo ve skutečnosti z důvodu zvýšení účinku na čtenáře). Díky tomu je vyšší pravděpodobnost, že si čtenář komiksu bude moci po jeho přečtení odnést výchovné ponaučení.

Celý příběh je tvořen pouze čtyřmi obrazy, aby bylo zachováno pravidlo stručnosti, jednoduchosti a srozumitelnosti didaktického sdělení.

---

¹⁶² KAJÍNEK, M., EPOCH TIMES, Jak vytvořit vlastní komiks – díl. 2.: Scénář. [online]. [cit. 2016-02-16]. Dostupné z: <http://www.epochtimes.cz/2012083119978/Jak-vytvorit-vlastni-komiks-dil-2.-Scenar.html>

Slovní popis

1. obraz: Dívka snídá chleba s máslem a kocour jí shazuje OpenCard z postele
2. obraz: Dívka stojí opřená v autobusu a zatím netuší, že jede bez jízdního dokladu
3. obraz: K dívce přistupuje revizor a žádá ji o jízdní doklad
4. obraz: Dívka OpenCard nenajde a musí proto zaplatit pokutu

Podklad pro grafickou tvorbu

<p>Obraz č. 1: Dívka snídá chleba s máslem a kocour jí shazuje OpenCard z postele. - postel, kocour, snídající dívka</p>	<p>Obraz č. 2: Dívka stojí opřená v autobusu a zatím netuší, že jede bez jízdního dokladu - prostředí autobusu, uvolněná atmosféra</p>
<p>Obraz č. 3: K dívce přistupuje revizor a žádá ji o jízdní doklad - revizor kontroluje jízdenky, dívka mává rukama, že jízdní doklad nenašla</p>	<p>Obraz č. 4: Dívka OpenCard nenajde a musí proto zaplatit pokutu - pokuta</p>

Komiks byl nakreslen obyčejnou tužkou, následně naskenován do digitální podoby a výsledná podoba, včetně textových bublin, byla vytvořena v Microsoft Word: Mac 2011.

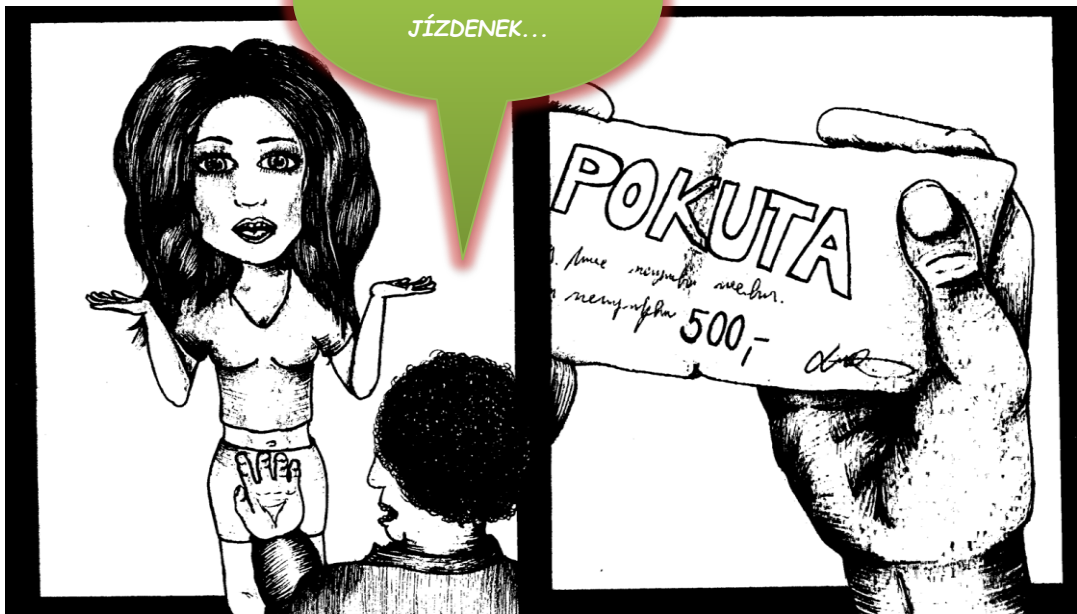
...Nepořádná holka...

MŇAU,
MŇAU...

DOUFÁM, ŽE MÁM
VŠECHNO, TO BYL ZASE
FOFR...

KONTROLA
JÍZDENEK...

Grafická podoba komiksu nazvaného Nepořádná holka byla vytvořena v souladu se současným trendem komiksů pro mládež, kdy obrazová forma užívá jednoduchých grafických výrazových prostředků, které však nepostrádají zachycení emocí a atmosféry, která je důležitá pro získání a udržení pozornosti mladého čtenáře. Formát komiksu byl zvolen tak, aby korespondoval se současnou komiksovou tvorbou populární mezi českou mládeží. Z tohoto důvodu obsahuje minimum textu a pouze čtyři obrazy. Navíc byl zvolen čtvercový formát, který je vhodný nejen pro sdílení prostřednictvím sociálních sítí Facebook, Twitter či Snapchat, ale také pro stále populárnější sociální síť Instagram. Ta slouží ke sdílení výlučně obrazových sdělení a informací, které jsou zde publikovány ve čtvercovém formátu. V souladu s doporučeními publikace Comics od Anny Mikušákové je využito i v současném českém komiksu populární výrazové formy užívající citoslovce, konkrétně u postavy kocoura.

Pro zachování jednoduchého a srozumitelného sdělení je využito grafického i obsahové rozdělení na dvě poloviny. První polovina se věnuje popisu vzniku problému a pro teenagery důvěrně známé situace odchodu do školy na poslední chvíli. Druhá polovina komiksu se věnuje popisu následků lehkovážného jednání. V tomto případě kontroly revizorem a pokuty. Tato část má reprezentovat obecnou hrozbu negativních důsledků, které také často mnohonásobně převyšují původní očekávání mladého člověka.

ZÁVĚR

Cílem diplomové práce bylo na základě detailní rešerše vytvořit ucelený pohled na vývoj českého komiksu ve vztahu k dětskému čtenáři, shrnout vývoj zahraničního komiksu ve vybraných zemích a analýzou hloubkových rozhovorů s odborníky na československý komiks 20. století a charakterizovat možný budoucí vývoj komiksu pro děti a mládež v České republice. Praktická část diplomové práce byla dále doplněna o vlastní scénář didaktického komiksu pro mládež, který byl navržen tak, aby respektoval všeobecné zásady pro stavbu komiksu a zároveň svým obsahem i formou dokázal oslovit současnou českou mládež.

Tématem této práce byl komiks jako specifický žánr literatury pro děti a mládež. V první, teoretické, části této práce, autorka detailně shrnula vývoj komiksu v českých zemích od 19. až do 21. století, porovнала ho s vývojem komiksu ve vybraných zemích světa ve stejném období a sumarizovala jeho didaktické, ideologické a estetické dopady na děti a mládež. Toto shrnutí bylo provedeno na základě důkladného prostudování vybraných publikací věnovaných historii komiksu, zejména: Po stopách kreslených seriálů od autorů Olga Bezděková a Milan Krejčí; Signály z neznáma: český komiks 1922 – 2012 od autorů Lucie Česálková, Pavel Kořínek a Tomáš Prokúpek; Český komiks 01. poloviny 20. století od Heleny Diesing; Comics: stručné dějiny od Milana Krumla a Dějiny československého komiksu 20. století od Tomáše Prokúпка, Pavla Kořínka, Martina Foreta a Michala Jareše, kteří byli osloveni i za účelem získání podkladů pro praktickou část této diplomové práce. Za účelem seznámení se s problematikou komiksů pro děti a mládež autorka prozkoumala stěžejní komiksové tituly 20. a 21. století, včetně titulu Crew² a jeho předchůdce Crew, který přináší od roku 1997 české mládeži světové komiksy, zejména z nakladatelství DC a Marvel Comics, v českém znění, a zároveň pomáhá svým čtenářům přiblížit svět komiksových postav, jejich autorů a nakladatelství, a to původní formou. Důležitým vstupem pro tuto rešerši bylo i 50. číslo Crew², které přineslo svým čtenářům detailní pohled nejen na historii komiksu v Československu na přelomu 80. a 90. let, ale také na historii vzniku samotného časopisu Crew, i prvního československého specializovaného obchodu zaměřeného na sci-fi a fantasy komiks.

Rozsáhlou rešerší řady odborných publikací na téma československého i zahraničního komiksu, včetně studia dobových materiálů, autorka identifikovala stěžejní témata tuzemského i zahraničního komiksu pro děti a mládež, jejich vývoj v čase, jednotlivé podžánry, i rozdíly ve významu, který komiks v jednotlivých zemích hrál.

V teoretické části se autorka věnuje definici základních pojmů, které s komiksem souvisejí, a to zejména grotesce, humoru, karikatuře, komedii, komičnu a satíře, dále pak charakteristice pojmu komiks, počátkům českého kresleného seriálu, vybraným časopisům, které komiksovou tvorbu věnovanou dětem a mládeži přinášely a některé dodnes přinášejí, vzniku a vývoji komiksu ve Spojených státech, nejznámějším komiksovým hrdinům, v úvodu kapitoly věnované světovému komiksu také Rusku; komiksu v několika vybraných evropských zemích (Německo, Francie, Spojené království a Itálie), propagaci a reklamě v komiksu a proměnám komiksu v čase.

V praktické části autorka provedla vlastní výzkum metodou řízeného rozhovoru se dvěma českými odborníky na československou komiksovou tvorbu z Ústavu pro českou literaturu AV ČR a Filozofické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci, kteří jsou zároveň spoluautory souborné publikace Dějiny československého komiksu 20. století. Na základě analýzy těchto rozhovorů byla stanovena východiska pro zásady, kterými by se měl řídit současný český komiks určený dětem a mládeži. Tato východiska byla dána do kontextu s obecnými pravidly pro stavbu komiksu a výstupem této práce se stal návrh scénáře didaktického komiksu pro současnou českou mládež. Nad rámec této práce a ve spolupráci se studentkou estetické výchovy Barborou Bryndovou, byla vytvořena i grafická realizace scénářistického záměru, která se nachází v kapitole 9 této diplomové práce.

Na základě analýzy hloubkových rozhovorů, které jsou součástí této práce, lze dospět k závěru, že trh s komiksy pro děti a mládež zaznamenává již od přelomu století sestupnou tendenci. To je způsobeno zejména nástupem internetu, sociálních sítí, nových formátů (blogy, vlogy, Youtubeři apod.) a celkovou změnou oblastí, o které se současné děti a mládež zajímají. Ústup tiskových komiksů nahrává i celkový odklon tištěných médií směrem k internetu. Prostředí internetu a sociálních sítí má tak radikální

vliv na současnou podobu i obsah komiksu pro děti a mládež, kde je patrný příklon k velmi krátkým, stručným a výstižným formátům, které reagují na aktuální a mnohdy i hyperlokální témata. Vzhledem k výše uvedeným skutečnostem byl cíl této práce, specifikovaný v úvodu, splněn.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam použitých českých zdrojů

BEZDĚKOVÁ, Olga a Milan KREJČÍ. *Po stopách kreslených seriálů*. Vyd. 1. Praha: Volvox Globator, 2012, 263 s. ISBN 978-80-7207-862-2.

BEZDĚKOVÁ, Olga a Milan KREJČÍ. *Po stopách kreslených seriálů*. Vyd. 1. Praha: Volvox Globator, 2012, 2 sv. (236, 263 s.). ISBN 978-80-7207-865-3.

CREW², č. 50, roč. 2015. ISSN 1213-5712

ČENĚKOVÁ, Jana. *Vývoj literatury pro děti a mládež a její žánrové struktury: adaptace mýtů, pohádek a pověstí, autorská pohádka, poezie, próza a komiks pro děti a mládež*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2006, 171 s. ISBN 80-7367-095-x

Český komiks: retrospektiva od 20. let 20. století do současnost: katalog k výstavě. 1. vyd. Břeclav: Městské muzeum a galerie Břeclav, 2015, 27 s. ISBN 978-80-906071-0-1.

ČESÁLKOVÁ, Lucie, KORÍNEK, Pavel a Tomáš PROKŮPEK (eds.). *Signály z neznáma: český komiks 1922-2012*. Vyd. 1. V Řevnicích: Arbor vitae, 2012, 350 s. ISBN 978-80-7467-012-1.

DENČEVOVÁ, I., STÁREK, F., STEHLÍK, M., NOVOTNÁ, A. (ed.). *Tváře undergroundu*. Vyd. 1. V Praze: Radioservis, 2012, 238 s. ISBN 978-80-87530-17-7.

DIESING, Helena. *Český komiks 01. poloviny 20. století*. Praha: Verzone, 2011, 359 s. ISBN 978-80-904546-8-2.

FORET, M., *Česká literatura – časopis pro literární vědu*, roč. 58, č. 5, listopad 2010. Ústav pro českou literaturu AV ČR. ISSN 0009-0468, zn. MK ČR E 4249.

GROENSTEEN, Thierry. 2005 *Stavba komiksu*, přel. Barbora Antonová (Brno: Host)

Komiksový magazín Crew², č. 50, roč. X (2015), Nakladatelství CREW s.r.o., Praha 2015. s. 4. ISSN 1802-2219.

KRUML, Milan. *Comics: stručné dějiny*. 1. české vyd. Praha: Martin Trojan - 3-JAN, 2007, 318 s. ISBN 978-80-86839-12-7.

LADA, Josef. *Nezbedné komiksy: obrázkové seriály z Humoristických listů 1908-1916*. 1. vyd. v knižní podobě. V Praze: Plus, 2012, 110 s. ISBN 978-80-259-0122-9.

Magazín Crew, č. 3, roč. 1. 1997. Praha. ISSN 1211-6548. Crew s.r.o.

Magazín Crew, č. 7, roč. 2, 1998. Praha. ISSN 1211-6548. Crew s.r.o.

Magazín Crew, č. 9, roč. 2. 1998. Praha. ISSN 1211-6548. Crew s.r.o.

Magazín Crew, č. 10, roč. 2. 1998. Praha. ISSN 1211-6548. Crew s.r.o.

MCLUHAN, Marshall. *Jak rozumět médiím: extenze člověka*. 2., rev. vyd., V Mladé frontě 1. Praha: Mladá fronta, 2011, 399 s. Strategie. ISBN 978-80-204-2409-9.

MIKUŠŤÁKOVÁ, Anna. *Comics*. Brno: CERM, 1995, 14 s. Tematická jednotka pro základní školy (CERM). ISBN 80-85867-44-3.

PILÁŘ, M. *Underground (kapitoly o českém literárním undergroundu)*. Brno 1999.

PROKŮPEK, Tomáš, Pavel KORŮNEK, Martin FORET a Michal JAREŠ. *Dějiny československého komiksu 20. století*. Vyd. 1. Praha: Akropolis, 2014, 3 sv. ISBN 978-80-7470-061-3.

VLAŠÍN, Š. ed. *Slovník literární teorie*. 2., rozš. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1984.

URBANOVÁ, S., KOTRLA, P. *Comics*. Ostrava: Scholafourum, 1996. sv. *Tematický sešit. Český jazyk a literatura*. 2. díl. ISBN 978-80-86058-50-6

Seznam použitých zahraničních zdrojů

CHAPMAN, James. *British comics: a cultural history*. 1st pub. London: Reaktion, 2011, 303 s. ISBN 978-1-86189-855-5.

GRAVETT, Paul (ed.). *1001 comics books you must read before you die: [the ultimate guide to comic book, graphic novels, comic strips and manga]*. 1st pub. London: Cassell Illustrated, 2011, 960 s.:. ISBN 978-1-84403-698-1.

Seznam použitých internetových zdrojů

Bublifuk, komiksová revue pro holky a kluky. [online]. [cit. 2016-01-25].

Dostupné z: <http://komiksblifuk.cz/>

Blesk Komiks – nový časopis na scéně. [online]. [cit. 2016-02-10]. Dostupné z:

<http://mediahub.cz/media-35808/blesk-komiks-novy-casopis-na-scene-998084>

ČTK. *Charlie Hebdo: tvrdá satira, která nešetří ani proroka Mohameda.* [online].

[cit. 2016-01-25] © 1999–2016 MAFRA, a. s.. Dostupné z:

http://zpravy.idnes.cz/charlie-hebdo-profil-casopis-francie-mohamed-fmr-/zahranicni.aspx?c=A150107_140917_zahranicni_aha

Dikobraz – vtipný pohled do minulého tisíciletí. [online]. dikobraz.mikroforum.cz

© 2000-2016 [cit. 2016-02-01]. Dostupné z: <http://dikobraz.mikroforum.cz/>

GLENN, M. Pop Art. [online]. © 1999-2016 [cit. 2016-02-09] Dostupné z:

http://www.artmuseum.cz/smery_list.php?smer_id=90

HARTMAN, W. O., *Dechberoucí Zázrak – bez jiskry a inovace.* [online]. [cit.

2016-02-10]. Dostupné z: [http://geekcave.cz/comics/recenze/dechberouci-zazrak-](http://geekcave.cz/comics/recenze/dechberouci-zazrak-bez-jiskry-a-inovace)

[bez-jiskry-a-inovace](http://geekcave.cz/comics/recenze/dechberouci-zazrak-bez-jiskry-a-inovace)

HEČKOVÁ, M. *Vyšlo nové číslo komiksového časopisu Aargh!* [online]. © 2016

[cit. 2016-01-25]. Dostupné z: [http://denikreferendum.cz/clanek/1587-vyslo-](http://denikreferendum.cz/clanek/1587-vyslo-nove-cislo-komiksoveho-casopisu-aargh)

[nove-cislo-komiksoveho-casopisu-aargh](http://denikreferendum.cz/clanek/1587-vyslo-nove-cislo-komiksoveho-casopisu-aargh)

HOLANOVÁ, M. *Rytíři francouzského komiksu.* [online]. [cit. 2016-02-09]

© Literární novinky 2004 - 2012 | ISSN 1804-7319. Dostupné z:

[http://litenky.ff.cuni.cz/clanek.php/id-2134\)](http://litenky.ff.cuni.cz/clanek.php/id-2134)

HOLEČEK, J. *Garfield se prožral k ironii a sarkasmu – 100 %.* [online]. © 2000-

2016 Komiks.cz [cit. 2016-02-09]. Dostupné z:

<http://www.komiks.cz/clanek.php?id=1943>

KAJÍNEK, M., EPOCH TIMES, *Jak vytvořit vlastní komiks – díl. 2.: Scénář.* [online]. [cit. 2016-02-16]. Dostupné z:
<http://www.epochtimes.cz/2012083119978/Jak-vytvorit-vlastni-komiks-dil-2.-Scenar.html>

Komiks ve službách reklamy. [online]. © 2016 [cit. 2016-02-09]. Dostupné z:
<http://www.mediaguru.cz/2012/08/komiks-ve-sluzbach-reklamy/#.VrlrKcINzqC>

Mateřídouška. [online] © 2007-2016 [cit. 2016-02-10]. Dostupné z:
www.mf.cz/produkty/materidouska

Media Guru, *Lazzy twin pulls a boner.* [online]. © 2016 [cit. 2016-02-17].
Dostupné z: <http://www.mediaguru.cz/2012/08/komiks-ve-sluzbach-reklamy/#.VsjSeIzhBn3>

MICHAL, P. *PR skandál Aneb domnělá soulož ve Čtyřlístku a její důsledky.* [online]. © 2004-2013 [cit. 2016-01-25]. Dostupné z: http://www.m-journal.cz/cs/aktuality/pr-skandal-aneb-domnela-souloz-ve-ctyrlistku-a-jeji-dusledky__s288x11796.html

Místo poučení satira. Německý komiks pro uprchlíky baví na internetu. [online].
Copyright 2015 © Echo Media a.s. © ČTK. [cit. 2016-01-25] Dostupné z:
<http://echo24.cz/a/iCviU/misto-pouceni-satira-nemecky-komiks-pro-uprchliky-bavi-na-internetu>

Otvírák. *KDO JE KDO?* [online]. [cit. 2016-01-25]. Dostupné z:
<http://asterix.comics.cz/kdojekdo.htm>

PŘIBYL, M. *AARGH! 15 už je v tiskárně.* [online]. [cit. 2016-01-25]. Dostupné z:
<http://www.komiksarium.cz/index.php/2016/01/aargh-15-uz-je-v-tiskarne/#more-35333>

Roy Lichtenstein, Art Museum. [online]. © 1999-2016 [cit. 2016-02-09].
Dostupné z: http://www.artmuseum.cz/umelec_php?art_id=555

SCHEJBAL, T. *Squaterství nebo barbarství*. [online]. © 2016 [cit. 2016-02-09].
Dostupné z: <http://denikreferendum.cz/clanek/16316-squaterstvi-nebo-barbarstvi>

Toy Box napsala dojemný komiks o přátelství. [online] © 1997-2016 [cit. 2016-01-10] Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/radiowave/kultura/_zprava/toy-box-napsala-dojemny-komiks-o-pratelstvi--1451593

ZARKOFF, *Stručná historie italského komiksu*. [online]. © 2000-2016.

Komiks.cz. [cit. 2016-01-25] Dostupné z:
<http://www.komiks.cz/clanek.php?id=1590>

SEZNAM ZKRATEK

AV ČR – Akademie věd České republiky

CCA - dozorčí orgán Comics Code Authority

GA ČR – Grantová agentura České republiky

FF UP – Filozofická fakulta Univerzity Palackého

PO SSM – Pionýrský organizace socialistického svazu mládeže

ZČU – Západočeská univerzita

SEZNAM VYBRANÝCH KOMIKSOVÝCH AUTORŮ

- 1. Miloš Novák (1909 – 1988)** Další autor, který se zabýval výhradně ilustracemi pro děti a mládež, byl český malíř a ilustrátor, člen SVU Mánes. Spolupracoval s Humoristickými listy a u nakladatele J. R. Vilímka ilustroval pohádkové knihy. Mimo dětské ilustrace se vyznačoval také dobrodružným komiksem. Nejznámějším dobrodružným komiksem z jeho tvorby je Lovec jelenů – a to i přesto, že postrádá text. Po výtvarné stránce nemá v české komiksové tvorbě konkurenci. Dnes je Miloš Novák vysoce ceněn také jako malíř. (Český komiks: retrospektiva od 20. let 20. století do současnosti: katalog k výstavě. s.8)
- 2. Josef Lada (1887 – 1957)** Jeden z nejvýznamnějších českých ilustrátorů, malířů a spisovatelů, průkopník komiksu v Čechách, přezdíváný také jako otec moderního českého komiksu. Jako první užíval pro komiks charakteristické dialogové bubliny. Čerpal inspiraci pro svou tvorbu z české a kontinentálně-evropské karikaturní a ilustrační tradice (mnichovské časopisy *Fliegende Blätter* a *Simplisicimus*). Inspiraci hledal také u Wilhelma Busche, Mikoláše Alše a Karla Stroffa. Mezi jeho komiksové kresby patří mimo Šprýmové kousky Frantíka Vovíska a kozla Bobeše i Žertovné kousky Frantíka Klinděry, Dobrodružství psa Kuldíka a skutečně komiksový Velkofilm o králíčkově. (ČESÁLKOVÁ, L., KOŘÍNEK, P., PROKŮPEK, T., *Český komiks 1922-2012*. 1. vyd. Řevnice: Arbor vitae, 2012. s. 74, 78. ISBN 978-80-7467-012-1)
- 3. Karel Ladislav Thuma (1853 - 1917)** Tvorba K. L. Thumy se v průběhu let značně změnila. V mnohých ohledech byla archaická, ale nepostrádala dynamičnost, nadsázku a přesvědčivost. Tradiční byla jeho práce s kompozicí; stejně velká pole umisťoval do zrcadla symetricky podle svislé i vodorovné osy, ale několikrát ze svého standardu vybočil (například v díle *Lest barona Prášila*). Ačkoli nepracoval s textovými bublinami, které jsou pro komiksovou tvorbu ikonické, do posledního panelu příběhu *Ladíkův fonograf* vložil text psaný psacím písmem, které vystupuje z trouby zvukového přístroje. Vydal vůbec první samostatnou knihu s českými komiksy s názvem *Humoru kvítky pro hodné dívky*. (PROKŮPEK, T., KOŘÍNEK, P., FORET, M., JAREŠ, M., *Dějiny*

československého komiksu 20. století. 1. vyd. Praha: Kosmas, 2014. s.40-45. ISBN 978-80-7470-061-3.)

4. **Ladislav Vlodek (1907 – 1996)** Český malíř, ilustrátor, sochař a jeden z prvních tvůrců komiksu u nás. Ve dvacátých letech provedl díky svým předchozím zkušenostem ze Spojených států, kde žil jedenáct let, v časopisu Koule, pokus o představení komiksu. Vznikl tak seriál o přihlouplém chlapci Adolfovi, který obsahoval pro komiks typické textové bublinky. Hlavní hrdina Adolf v červeně pruhované košili a modrých kalhotách zažíval svá dobrodružství na stránkách Koule až do konce jejího prvního ročníku. Adolfovy příběhy potvrzovaly vysokou komiksovou gramotnost svého autora. Tvorba Ladislava Vlodka se vyznačuje silnou uměleckou hodnotou. (Český komiks: retrospektiva od 20. let 20. století do současnosti: katalog k výstavě. 1. vyd. Břeclav: Městské muzeum a galerie Břeclav, 2015. s. 5. ISBN 978-80-906071-0-1.)
5. **Ondřej Sekora (1899 – 1967)** Byl významným spisovatelem, žurnalistou, ilustrátorem, grafikem, karikaturistou a etymologem, tvůrcem krátkých novinových stripů – Ferda Mravenec, kuře Napipi, kapitán Animukov a pes Rek, které převáděl velmi často do knižní podoby. Jeho bezpochyby nejvýznamnější postavou byl Ferda Mravenec, jehož si z knih oblíbila většina dětí a dospělých. Svou inspiraci čerpal u populárních amerických importů. ((Český komiks: retrospektiva od 20. let 20. století do současnosti: katalog k výstavě. 1. vyd. Břeclav: Městské muzeum a galerie Břeclav, 2015. s. 5. ISBN 978-80-906071-0-1.)
6. **Jaroslav Foglar (1907 – 1999)** Byl významným českým prozaikem, publicistou, redaktorem mládežnických časopisů a významnou osobností českého skautského hnutí. Pracoval jako odpovědný redaktor v časopisu Mladý hlasatel, Junák a Vpřed. Po celý život vedl pod přezdívkou Jestřáb skautské oddíly. Již v roce 1935 začal spolupracovat s Mladým hlasatelem, kde od roku 1938 vychází jeho komiks Rychlé šípy. Po nástupu komunismu byl Foglar jako spisovatel shledán nežádoucím a jeho tvorba byla po dlouhou dobu zakázána. Až po roce 1989 se začaly Foglarovy knihy opět navracet ke svým čtenářům. (KOŘÍNEK, P., PROKŮPEK, T. *Signály z neznáma, Český komiks 1922-2012*. 1. vyd. Řevnice: Arbor vitae, 2012. s. 101-115. ISBN 978-80-7467-012-1.)

7. **Dr. Jan Fischer (1907 - 1960)** Dr. Jan Fischer byl významným kreslířem a karikaturistou, který se povětšinou věnoval sportovní tematice. Kreslil pro koncern Melantrich. Jeho kresby se pak objevily zejména v Mladém hlasateli, který zpočátku vydával příběhy Rychlých šípů. Měl obrovský smysl pro humor a karikaturu a dal postavám Rychlých šípů jejich podobu. (KORŮNEK, P., PROKŮPEK, T. *Signály z neznáma, Český komiks 1922-2012*. 1. vyd. Řevnice: Arbor vitae, 2012. s. 101-115. ISBN 978-80-7467-012-1.)
8. **Marko Čermák (1940)** Představil v obnoveném Skautu-Junáku v letech 1968 – 1969 seriál Psáno na březové kůře. Ve své tvorbě navazoval na Dr. Jana Fischera a dal Rychlým šípům novou, modernější podobu. (BEZDĚKOVÁ, O. *Po stopách kreslených seriálů*, 1. díl. 1. vyd. Praha: VOLVOX GLOBATOR, 2012. s. 109-128. ISBN 978-80-7207-861-5.)
9. **Jaroslav Němeček (1944)** Autor nejslavnějšího a u nás nejdéle vycházejícího časopisu, který se věnuje dětskému komiksu – Čtyřlístku. Jaroslav Němeček původně pracoval pro časopis Mateřídouška, kam přispíval svým komiksem každý týden. V roce 1968 se dostal do Itálie, která ho inspirovala k vytvoření časopisu, v němž jsou čtyři hlavní zvířecí hrdinové s lidským charakterem. Časopis po celou dobu své existence nikdy nesklouzl k dobovým reáliím, a to zejména díky autorce scénáře – Ljubě Štíplové. (BEZDĚKOVÁ, O. *Po stopách kreslených seriálů*, 2. díl. 1. vyd. Praha: VOLVOX GLOBATOR, 2012. s.132-136. ISBN 978-80-7207-862-2.)
10. **Kája Saudek (1935 – 2015)** V historii českého komiksu je prozatím nejplodnějším komiksovým autorem, zároveň byl po mnoho let jediným kreslířem, který tvořil komiksy pro dospělé. Na komiksovou scénu se dostal v polovině 60. let, ale s komiksovou tvorbou se setkal již v dětství, kdy ho v americkém časopisu Time okouzila tvorba Miliona Caniffa. Jeho první kniha Muriel a andělé patří k nejvýznamnějším českým komiksům vůbec. Mezi jeho další tvorbu patří Pepík-Hipík, Lips Tullian, Muriel a anděl Ró. Jeho tvorba byla napůl nelegální a z tohoto důvodu i zakázaná. V roce 2009 proběhla v Českém centru výstava jeho tvorby „Zlatá šedesátá komiksově!“ a v témže roce vydal Albatros album „Muriel a oranžová smrt.“ V roce 2010 vyšla Saudkova monografie od Heleny Diesing, jež reprezentuje Saudkovu tvorbu šedesátých let.

O rok později se konala v Topičově salonu dražba více než 80 originálů jeho tvorby. Tento významný malíř a karikaturista zemřel v roce 2015 po 9 letech, kdy ležel v bezvědomí v Motolské nemocnici. (BEZDĚKOVÁ, O. *Po stopách kreslených seriálů*, 1. díl. 1. vyd. Praha: VOLVOX GLOBATOR, 2012. ISBN 978-80-7207-861-5.)

- 11. Vladimír Tučapský (1958)** Výtvarník, který tvoří zejména autorské komiksy a píše příležitostné texty, byl v dětství velmi ovlivněn Rychlými šípy a tvorbou Káji Saudka. Mezi jeho nejvýznamnější díla patří černobílý komiks *Pouť do Země šafránu* (1989). Zajímavostí tohoto díla je, že zde autor kombinuje svou kresbu s útržky novin, použitými vstupenkami a reprodukuje slavná výtvarná díla. Jeho tvorba je spojením několika základních tematických proudů. (KOŘÍNEK, P., PROKŮPEK, T. *Signály z neznáma, Český komiks 1922-2012*. 1. vyd. Řevnice: Arbor vitae, 2012. s.165. ISBN 978-80-7467-012-1.)

SEZNAM VYBRANÝCH KOMIKSOVÝCH HRDINŮ

- 1. Ferda Mravenec** – Postavičku Ferdy Mravence vytvořil kreslíř Ondřej Sekora, který díky velkému úspěchu kresleného seriálu Ferdy Mravence vydal i několik prozaických knížek, které bohatě ilustroval jak drobnými kresbami, tak i celostránkovými obrázky. Později se Ferda objevil i v animovaném filmu, opěře a dokonce i v muzikálu. Na motivy knížek o Ferdovi Mravencovi vznikla pohádka pro rozhlas od J. Kubištové (1984). Ferda se u dětí těšil takové pozornosti, že ho každé toužilo mít doma – a to především ve formě hraček nebo různých suvenýrů. Později se Ferda objevil na stránkách Lidových novin, kde Ondřej Sekora působil jako výtvarný redaktor, a to v příloze Dětský koutek na poslední straně. Své kresby doprovázel Sekora rýmovanými čtyřveršími. Témata kreslených příběhů byla velmi ovlivněna dobou, ve které vznikala. Zejména politickou situací, napětím a nástupem fašismu v Německu. (BEZDĚKOVÁ, O. *Po stopách kreslených seriálů*, 1. díl. 1. vyd. Praha: VOLVOX GLOBATOR, 2012. s. 95-106 ISBN 978-80-7207-861-5.)
- 2. Superman (1938)** Superman byl jedním z prvních opravdových superhrdinů Action Comics. Superhrdina se superschopnostmi, kostýmem a skrytou identitou. Superman se vypořádával s muži mlátícími své ženy, zachraňoval horníky, kteří uvízli v dole, zastavoval nespravedlivé popravy. (GRAVETT, Paul, ed. *1001 comics books you must read before you die: [the ultimate guide to comic book, graphic novels, comic strips and manga]*. 1st pub. London: Cassell Illustrated, ©2011. s. 110-11. ISBN 978-1-84403-698-1.)
- 3. Batman (1939)** Po úspěchu Supermana se Batman objevil taktéž v Action Comics. Rozdíl mezi nimi byl zejména v tom, že Superman byl mimozemšťan s nadlidskými schopnosti, zatímco Batman člověk, který spoléhal na svůj fyzický a psychický výcvik. Nosil masku a pracoval výhradně v noci. (Tamtéž)
- 4. Spider-Man (1962)** V roce 1962 vytvořil pro měsíčník Amazing Fantasy Stan Lee společně s výtvarníkem Stevem Ditkem novou a originální figurku brýlatého „šprta“ Petera Parkera, hýčkaného přehnaně starostlivou tetičkou. Jakožto člověk byl Peter Parker pro komiks naprosto nezajímavou postavou.

Jednou ho ale kousl pavouk a všechno se změnilo. Peter získal nejen proporcionální sílu pavouka, ale zejména jeho instinkty a schopnosti. Tak vznikl jeden z nejslavnějších komiksových superhrdinů - Spider-Man, kterému se přezdívá „korunovační klenot“ nakladatelství Marvel. (Magazín Crew, č.12, roč. 3. 1999. s. 33)

5. **Tarzan (1929)** Tarzan, původně románová sága Edgara Rice Burroughse, později komiks, byl dlouho považován za jeden z nejlepších akčních a dobrodružných stripů vůbec. Neobsahoval dialogové bubliny, ale text byl umístěn na okrajích polí. Postava Tarzana zaujala veřejnost natolik, že s touto tematikou vzniklo kolem devadesáti filmů, televizní seriál i divadelní adaptace. ((GRAVETT, Paul, ed. *1001 comics books you must read before you die: [the ultimate guide to comic book, graphic novels, comic strips and manga]*. 1st pub. London: Cassell Illustrated. ISBN 978-1-84403-698-1. S.80,81)
6. **Mickey-Mouse (1933)** Autorem nejslavnějšího myšáka je Walt Disney. Denní strip Mickey Mouse psal původně právě on a kreslil ho Ub Iwerks a Win Smith. Ale již v roce 1930 jej převzal začínající kreslíř Floyd Gottfredson. Ze stripu se postupem času stala jednodenní groteska a Myšák Mickey byl až do poloviny padesátých let opravdu kvalitním a oblíbeným komiksem. (GRAVETT, Paul, ed. *1001 comics books you must read before you die: [the ultimate guide to comic book, graphic novels, comic strips and manga]*. 1st pub. London: Cassell Illustrated. s.85. ISBN 978-1-84403-698-1.)
7. **Kačer Donald (1936)** se zrodil v kresleném filmu „Moudrá slepička“, kde figuroval po boku myšáka Mickeyho. Z animovaného filmu vznikl v roce 1936 kreslený seriál v podobě nedělních gagových příhod kreslených Taliiferem na texty Boba Karpa. Po boku Donalda se v prvních letech objevovaly postavy Goofy, Pluto, Horace a Clarabelle. (BEZDĚKOVÁ, O. *Po stopách kreslených seriálů*, 1. díl. 1. vyd. Praha: VOLVOX GLOBATOR, 2012. ISBN 978-80-7207-861-5.)
8. **Dick Tracey (1931)** Populární, čestný detektiv, který ke své práci využíval mnoho „vychytávek“. Dokonce používal odposlechy telefonů, které se v reálném světě objevily až o několik let později. Autorem této oblíbené postavičky byl Chester Gould.(GRAVETT, Paul, ed. *1001 comics books you*

must read before you die: [the ultimate guide to comic book, graphic novels, comic strips and manga]. 1st pub. London: Cassell Illustrated, ©2011. s. 80, 81. ISBN 978-1-84403-698-1.)

SEZNAM OBRÁZKŮ, TABULEK A GRAFŮ

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1: Šprýmové kousky Frantíka Vovíska a Kozla Bobeše

Obrázek 2: Punt'a

Obrázek 3: Junák

Obrázek 4: Koule

Obrázek 5: Ferda Mravenec

Obrázek 6: Sek a Zula

Obrázek 7: Rychlonožka v říši snů

Obrázek 8: Čtyřlístek

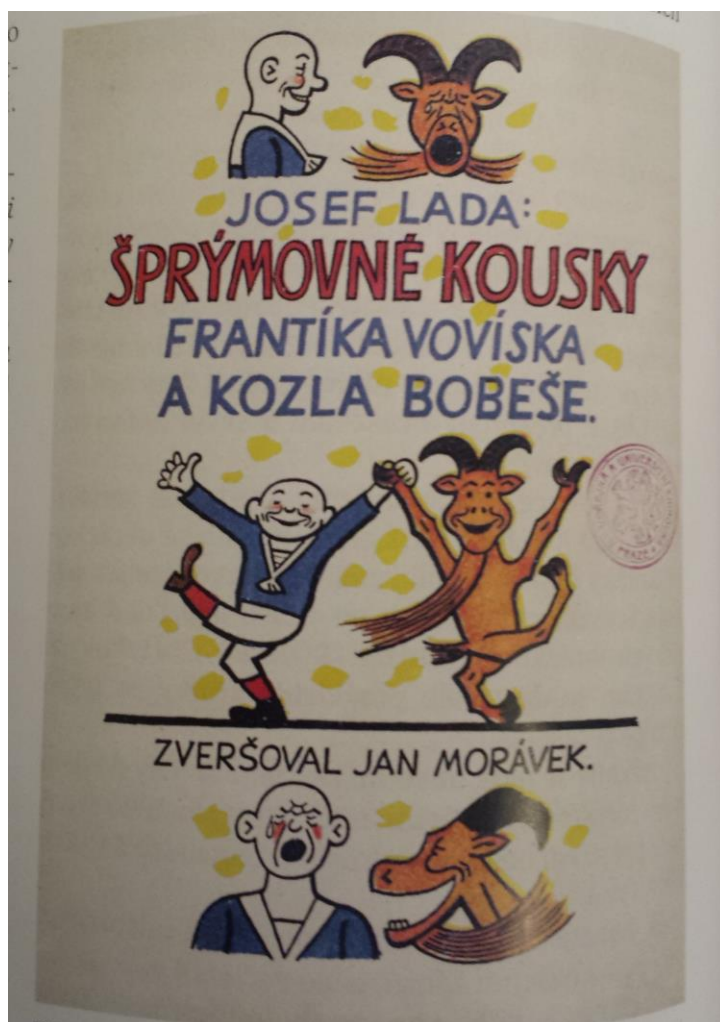
Obrázek 9: PR skandál Aneb domnělá soulož ve Čtyřlístku a její důsledky

Obrázek 10: Moje kniha Vinnetou

Obrázek 11: Lazy twin pulls a boner

Obrázek 12: McDonald's - Bublina

Obrázek 1: Šprýmové kousky Frantíka Vovíška a Kozla Bobeše

Zdroj: Šprýmové kousky Frantíka Vovíška a Kozla Bobeše¹⁶³

¹⁶³ BEZDĚKOVÁ, O. *Po stopách kreslených seriálů*, 1. díl. 1. vyd. Praha: VOLVOX GLOBATOR, 2012. s. 82. ISBN 978-80-7207-861-5.

Obrázek 2: Punťa

Obálka časopisu Punťa nezapře inspiraci v americkém kreslíři Disneyem. R. Klapač, Punťa č. 78/1940.

Zdroj: Punťa, Po stopách kreslených seriálů¹⁶⁴

---

¹⁶⁴ BEZDĚKOVÁ, O. *Po stopách kreslených seriálů*, 1. díl. 1. vyd. Praha: VOLVOX GLOBATOR, 2012. s. 30. ISBN 978-80-7207-861-5.

Obrázek 3: Junák

Zdroj: Junák, Po stopách kreslených seriálů¹⁶⁵

¹⁶⁵ BEZDĚKOVÁ, O. *Po stopách kreslených seriálů*, 1. díl. 1. vyd. Praha: VOLVOX GLOBATOR, 2012. s. 59. ISBN 978-80-7207-861-5.

Obrázek 4: Koule

Zdroj: Koule, Příloha, Signály z neznáma¹⁶⁶

¹⁶⁶ KOŘÍNEK, P., PROKÚPEK, T. *Signály z neznáma*, Český komiks 1922-2012. 1. vyd. Řevnice: Arbor vitae, 2012. s.18. ISBN 978-80-7467-012-1.

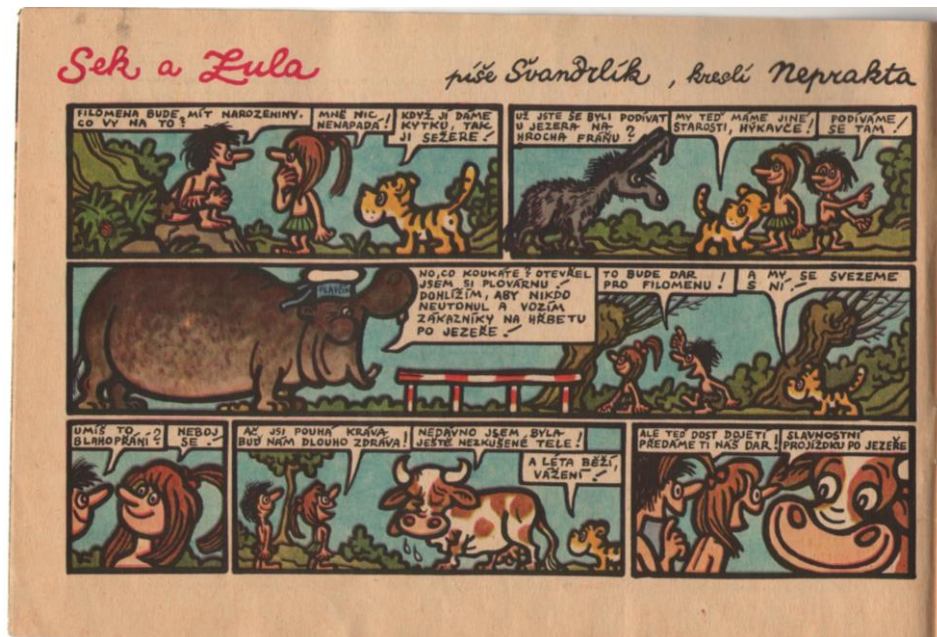
Obrázek 5: Ferda Mravenec

Zdroj: Ferda Mravenec, 1933, Signály z neznáma¹⁶⁷

¹⁶⁷ KOŘÍNEK, P., PROKÚPEK, T. *Signály z neznáma, Český komiks 1922-2012*. 1. vyd. Řevnice: Arbor vitae, 2012. s. 79. ISBN 978-80-7467-012-1.

Obrázek 6: Sek a Zula

Zdroj: Sek a Zula, Ohníček XII.¹⁶⁸

¹⁶⁸ Ohníček XXI.

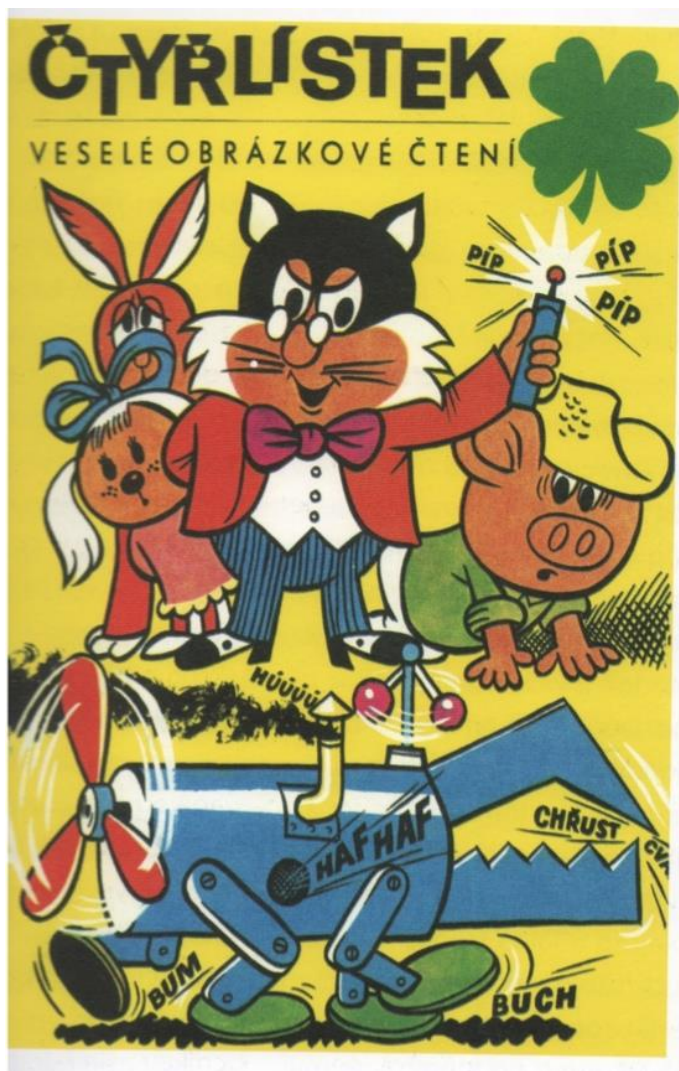
Obrázek 7: Rychlonožka v říši snů

Zdroj: Jan Fischer, 1956, Signály z neznáma¹⁶⁹

¹⁶⁹ KOŘÍNEK, P., PROKŮPEK, T. *Signály z neznáma*, Český komiks 1922-2012. 1. vyd. Řevnice: Arbor vitae, 2012. s.103. ISBN 978-80-7467-012-1.

Obrázek 8: Čtyřlístek

Zdroj: Čtyřlístek, Signály z neznáma¹⁷⁰

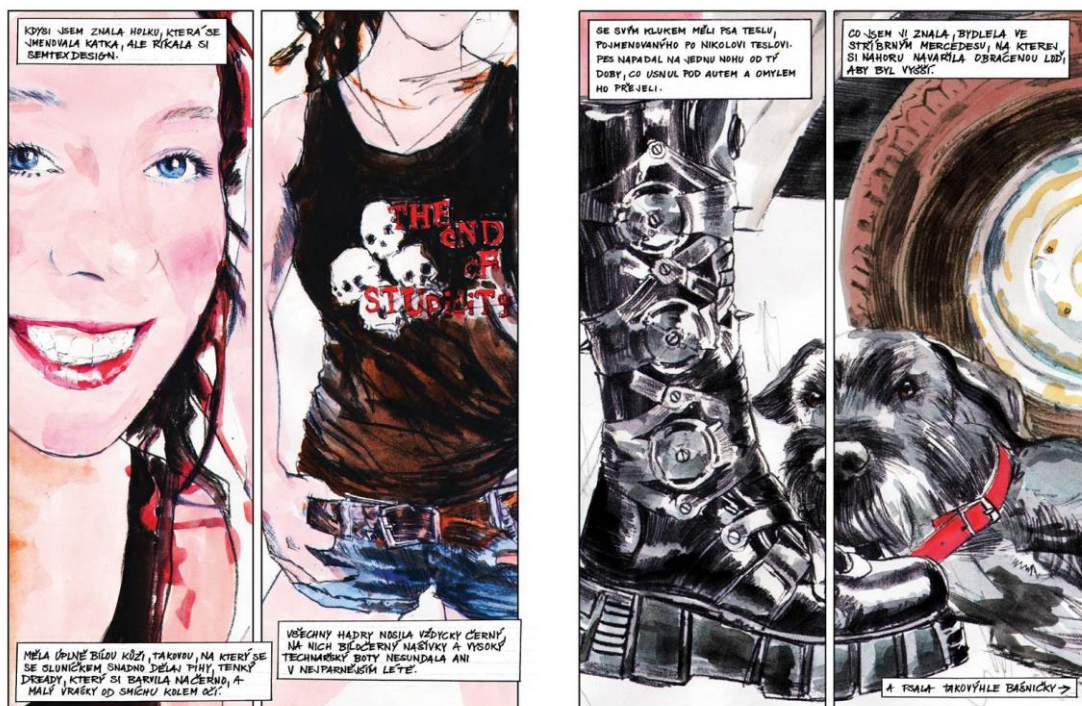
---

¹⁷⁰ KOŘÍNEK, P., PROKÚPEK, T. *Signály z neznáma*, Český komiks 1922-2012. 1. vyd. Řevnice: Arbor vitae, 2012. s. 27. ISBN 978-80-7467-012-1.

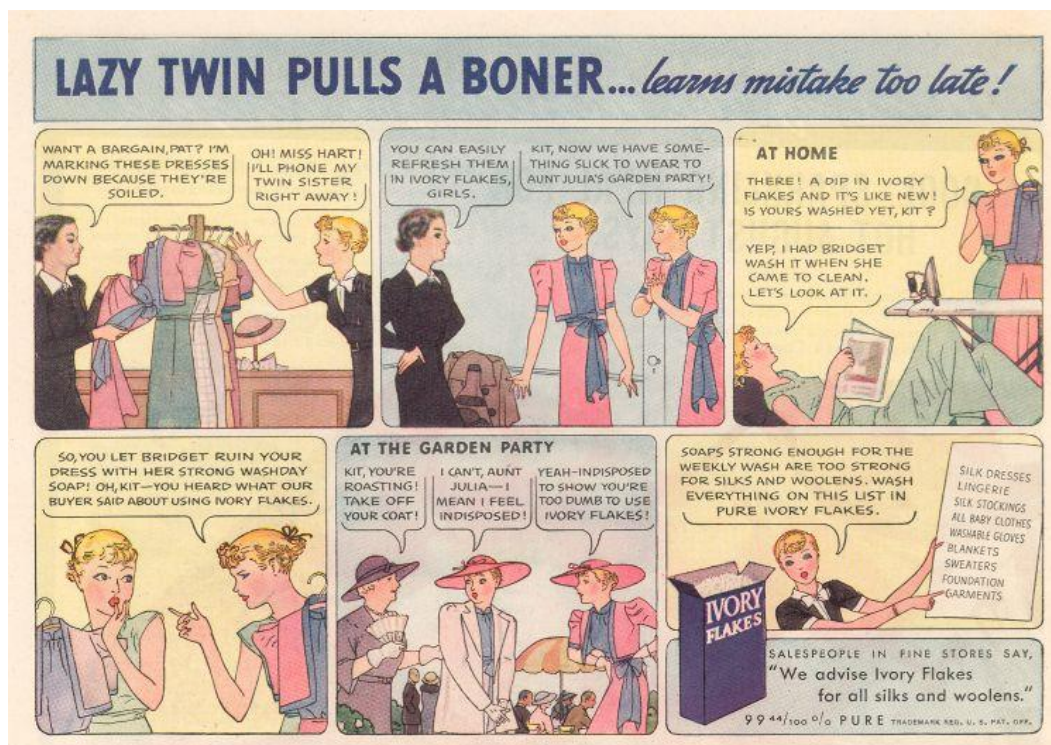
Obrázek 10: Moje kniha Vinnetou

Zdroj: První knihou kreslířky ToyBox se linou příběhy indiána a squatterky, online, cit. 2016-01-10¹⁷²

¹⁷² První knihou kreslířky ToyBox se linou příběhy indiána a squatterky. [online]. © 1996-2016 [cit. 2016-01-10]. Dostupné z: <http://art.ihned.cz/knihy/c1-63481970-toybox-moje-kniha-vinnetou>

Obrázek 11: Lazy twin pulls a boner

Zdroj: Media Guru, využití komiksu v reklamě na prací prášek, online, cit. 2016-02-17¹⁷³

¹⁷³ Media Guru, *Lazy twin pulls a boner*. [online]. © 2016 [cit. 2016-02-17]. Dostupné z: <http://www.mediaguru.cz/2012/08/komiks-ve-sluzbach-reklamy/#.VsjSelzhBn3>

Obrázek 12: McDonald's – Bublina

Zdroj: Media Guru, McDonald's – Bublina, online, cit. 2016-02-17¹⁷⁴

---

¹⁷⁴ Media Guru, *McDonald's - Bublina*. [online]. © 2016 [cit. 2016-02-17]. Dostupné z: <http://www.mediaguru.cz/2012/08/komiks-ve-sluzbach-reklamy/#.VsjSeIzhBn3>

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A – Rozhovor s tvůrci časopisu CREW.....	I
Příloha B – Rozhovor s Pavlem Kořínkem.....	VII
Příloha C – Rozhovor s Michalem Jarešem.....	XIII

PŘÍLOHA A - ROZHOVOR S TVŮRCI ČASOPISU CREW

U PRAMENU CRWE

Tenhle rozhovor vznikl tak, že Boris Hokr pokládal otázky pánům Vladimíru Veverkovi (VV), Petru Litošovi (PL), Jiřímu Pavlovskému (JP), Štěpánu Kopřivovi (ŠK) a Karlu Stibralovi (KS) a zkoušel se dopídit toho, jak vlastně vznikla Crew a co všechno se při zakládání dělo. Jak se ukázalo, ne vždycky se dokázal dostat k pravdě... ale i tak dal výsledek pro budoucí historiky dohromady a vy si ho můžete přečíst. Možná pak budete o něco chytřejší. Nebo taky ne.

1. Na začátek záluďně: jak jste se dostali ke komiksu a jak vás proboha napadlo něco tak zvráceného jako ho vydávat?

VV: Já se ke komiksu dostal už začátkem osmdesátých let. A v devadesátých letech jsem se jím ještě pořád zabýval pouze teoreticky, protože věnovat se mu tehdy u nás prakticky, to byl naprostý nesmysl.

Komiksový fandom tehdy neexistoval, jedním z cílů všech těch aktivit bylo právě jeho vytvoření. A proto byla naprosto logická i návaznost komiksářů na SF/fantasy fandom, z kterého jsme i napůl vyšli – v letech 82 - 92 jsme se podíleli na vytváření SF fandomu a jakmile měl začátky za sebou, tak jsme se přeorientovali na komiksy... Klukům bylo tenkrát ani ne patnáct, takže jsme to maskovali pod Domem pionýrů a mládeže. Vzhledem k tomu, že mluvíme o době, kdy tady lidé znali jen Foglarovy Rychlé šípky a Čtyřlístek a pod slovem komiks si představovali pouze a jen dětské seriály většinou hodně infantilní úrovně, bylo z hlediska čistě komiksového magazínu zcela nevyhnutelné použít k propagaci a reklamě hlavně fandomové kontakty. Ty byly tehdy hodně rozsáhlé, respektive celorepublikové. Proto také první představení Crwe veřejnosti bylo přes fandom, když jsme v rámci Pragoconu udělali velkou reklamní „akci“ včetně přednášky kombinované s tiskovou besedou a představením právě prvního čísla.

I díky tomu byla první Crew v následujícím roce oceněna fandomovou cenou Mlok (Mlok 1997 za vydavatelský počin). Škoda jen, že se tehdy ještě Mloci nevyhlašovali na knižním veletrhu, jako je to nyní...

ŠK: Komiks na mě udeřil, když mi byly tři roky, a to prostřednictvím švédské záležitosti Lille Rikard och hans katt, která vycházela na pokračování v Květech jako Martin a kocour Kolumbus. Pak přišel Čtyřlístek, na kterém jsem se naučil číst: znal jsem Pošlete mrak DM1 nazpaměť, z toho jsem si odvodil, jak které slovo vypadá napsané, a postupně jsem identifikoval jednotlivá písmena. Jako když luštíte šifru. Takže jsem pak nikdy nechápal lidi, co vykládají, že komiks je jenom pro zábavu, dokonce ani ty, co si pochvalují, jak můžou při komiksu vypnout mozek – pro mě byl komiks vždycky spojený s dozdíváním se nových věcí. A pořád je. Stačí ten mozek jenom nevyvinat. Nikde jinde se nedozvíte tak cenné věci pro život typu: jak pomoci umělé lochnesky instantně vyvolat davovou hysterii, jak se řekne osel latinsky nebo že správné oslovení hosta v hospodě je „puchýří zvyjedený“.

JP: Moje cesta ke komiksu byla klasická pětiproudá dálnice – Čtyřlístek – Asterix – Pif – Clever and Smart – polské překlady Batmana a Spider-Mana. Po revoluci se Ondřej Hejtmánek ze

Šíření správných hodnot.

První komiksová prodejna u nás!

Score rozhodl, že k nám začne dovážet komiksy, a potřeboval někoho, kdo by vysvětlil lidem, že komiksy jsou bezva. No a jelikož jsem měl už v té době knihkupectví a ty komiksy od něj bral (hlavně pro sebe), tak nabídl mně a Štěpánovi Kopřivovi, jestli o nich nechceme psát. Což jsme samozřejmě chtěli a chabě znalosti se nám dařilo zakrývat pubertálními vtipy. Na naši omluvu, v té době měl internet asi pět stránek, takže nebyla taková brnkačka získat informace. Dokonce i pomo na něm bylo těžké shánět, a to už je co říct. Ale nějak jsme to zvládali. No a na základě těch článků se nám pak ozval Vláďa Veverka, který chtěl vydávat komiksový magazín a potřeboval někoho, kdo by mu s tím pomohl, aby to zase neskončilo u prvního čísla.

PL: Já jsem měl komiks hodně propletený s fantastikou, což tak v osmdesátých letech prostě bylo – existoval sci-fi fandom, do kterého jsem se díky Veverkově náborové akci na základních školách Prahy 8 dostal cca ve třinácti, a na scifisty byli příilipi komiksáři. On v tomhle prostředí tenkrát fungoval třeba i takový Kája Saudek.

Veverka byl živý, donutil nás tenkrát snad všechny zúčastnit se jeho komiksové kresliřské soutěže Bemik, dokonce i mě, ač i sirkový panáček je daleko za hranicím mých schopností. A stejně mi to nedokázal znechutit... Jinak krom profiáckých Čtyřlístků, Ohničků a Abiček na mě měl největší vliv Asterix – spolužák ze základky ho měl v němčině, ale všechno si postupně popře-kládal a bublny přelepil českými verzemi, takže jsem si počítal i já. Z Asterixe jsem byl úplně mimo.

KS: Začínal jsem jízdu po stejné dálnici co Jirka, k tomu se pak přidal i Saudek a různé příběhy z ABC, ale i Sekora. I já byl nadšený z Asterixe, a učil se německy na stejné verzi, kterou zmiňuje Petr. U francouzských Pifů jsem ovšem jen nadšeně koukal na obrázky mezi nesrozumitelnými nápisy, ale to vůbec nevařilo. Už před Listopadem jsem se začal učit díky dostupnosti tamních knih a televize polsky a pak tam i jel na chvíli studovat, takže jsem řadu věcí četl přes jejich překlady. Ke komiksům jsem se dostal ale především díky pokusům napodobovat. Od dětství jsem kreslil, takže jsem si velmi brzy začal čmárat z nedostatku i komiksy, většinou na sci-fi témata, byť to zpočátku scénaristicky nepřesáhlo Čtyřlístek. Později jsem dělal určité parodie, opět na sci-fi či fantasy (pochopitelně, vliv VV a Spectry), pamatují si na poněkud disneyovsky kresleného Conana, co vyšel v nákladu asi 150 kusů, dotáhl jsem to ale maximálně ke třem raným publikacím v Kometě (a jedné v Crwi). Nějaký čas jsem se živil jako grafik a přivydělával si ilustracemi, dokonce jsem napsal diplomku na téma sci-fi

a fantasy, ale pak jsem tuhle branži opustil. Sice teď zrovna nějaké ilustrace, ale vědecké, kreslím, ovšem stejně vše sleduji opravdu jen zpovzdálí.

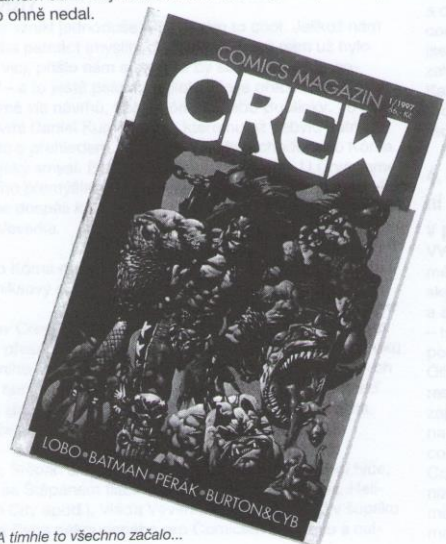
2. Jak jste se dali dohromady? Když nefungoval internet, tak asi nebyla ani komiksová seznamka, ne?

VV: Ve dvou fázích. S Litošem a Karlem Stibralem jsme se znali z dob jejich členství v SF klubu Spectra, který jsem s několika dalšími fandami vedl, a už tenkrát jsem je nadočkoval komiksama... Paralelně šla i rovina Pavlovský/Kopřiva, kteří se dali dohromady v rámci článků pro Score, a tudíž logicky na sebe začali přitahovat pozornost. Když pak přišli s nápadem zkusit vydávat komiksový časopis (začátek devadesátých let byl dobou, kdy kdekdo zkoušel vydávat kdeco), tak logicky kontaktovali mě, protože věděli, že je to oblast, které se dlouhodobě věnuji, a navíc že mám za sebou už i první pokus (Comics Arénu z roku cca 1993).

Specifické pro dobu zakládání Crwe bylo myslím i to, že ČR byla v období velkých přeměn na knižním trhu. Do té doby panovalo ještě porevoluční šílenství, kdy se knižní a časopisecké náklady pohybovaly ve statisících kusů (první vydání Rychlých šípů mělo náklad 350 000, který se vyprodal, a následoval dotisk a druhé vydání... Kometa také začínala s nějakými cca 24 000). Už to sice začalo jít dolů, ale pořád to ještě byla ta nejlepší doba na rozjetí takového projektu. Čili kluci se na mě obrátili s tím, že by chtěli zkusit vydávat komiksový časopis, a začali jsme pracovat na koncepci. Tehdy si ale nikdo z nich netroufal ještě myslet globálněji a představovali si to tak, že se budou ze začátku držet při zemi...

Proto také byli poněkud zaskočení tím, že jsem to celé tlačil k tomu začít rovnou komunikovat přímo s vydavateli Batmana a podobných značek.

Jako vzor posloužil francouzský Metal Hurlant, který už měl tehdy relativně legendární postavení, čili jsme chtěli dělat cca 2–6x do roka (častěji by bylo nereálné) magazín kombinující čb a barvu (kvůli ceně; ono i tak bylo těch 66 korun, na kterých jsme začínali, pro čtenáře, zvyklé na časáky kolem deseti korun, hodně vysoko), a s nákladem jen pět tisíc kusů. A to celé bez reklamy. On vlastně celý časák měl být i jakousi platformou pro zkoušení jednotlivých seriálů atd. A v případě úspěchu se mělo přejít k vydávání daného seriálu v Modré Crwi – proto také hned v názvnosti na trojku Crwe vyšla první Modrá Crwe s Lobem (Kostěj nesmrtelný...) a Hellboy, následovaní Sláinem od Bisleyho a Batmanem. I když za pořadí bych ruku do ohně nedal.

A tímhle to všechno začalo...

JP: Co si pamatuju, tak dohromady nás dal Vladimír Veverka. Nejprve jsme se scházeli u něj ve skladě a pak se redakční schůzky přesunuly do hospod, kde jsme taky Crew založili. Koneckonců, když to zabralo u Komunistické strany, tak proč ne u komiksového magazínu? Na počátku bylo hned několik dost protikladných táborů. Jednak já a Štěpán Kopřiva z nenávislného uměleckého sdružení Rigor Mortis. Pak Petr Litoš a Karel Stibral z mnohem sofistikovanějšího uměleckého hnutí jménem Spectra (pokud seženete knihy jako Technologie masa, Se sáňkami po Tibetu, Den Vosáka, tak vřele doporučuju... ale neseženete je... možná jen v našem knihkupectví Arkham, tam máme všechno (konec reklamní vložky)). Do toho byl Veverka a Daniel Kumermann, jako zástupci skutečných komiksových znalců a profiků.

Karel Stibral dlouho nevydržel (ono chvíli trvalo, než se začalo něco dít, než jsme se jen přestali bavit o tom, jak děsně super bude, až začneme vydávat) a dal přednost univerzitní kariéře. My ostatní jsme neměli na práci nic lepšího, tak jsme zůstali. Daniel Kumermann zmizel vzápětí, protože chtěl spíš komiksový magazín zaměřený na klasiku a my tlačili vpřed moderní, spíše angloamerický komiks.

ŠK: Moje vzpomínka je taková, že mi Jírka řekl, že s námi o něčem chtějí mluvit Litoš a Stibral, které jsme znali jako členy sci-fi klubu Spectra (přičemž pod označením "sci-fi klub" si v tomhle případě představte něco jako filozoficko-alkoholickou divadelní společnost). A Petr s Karlem do Jirkova knihkupectví v Čáslavské dorazili s tím, že chtějí vydávat komiksový magazín, a jestli bychom do toho nešli s nimi. Měli několik variant s různými modely financování, od bombasticky megalomanské verze až po naprostý androš množený na xeroxu.

No a pak proběhla konspirační schůzka v knižním skladě s Vláďou Veverkou, doktorem filozofie a legendou propagace komiksu u nás už od osmdesátých let, a tam pochopitelně dostala přednost ta bombasticky megalomanská varianta, protože přičetnost a střídmost nebyla silnou stránkou ani jednoho z přítomných. Logo Crwe navrhl dnešní game designer Kingdom Come: Deliverance David Horák a DTP dělali kluci z Calibre – a tak se k tomu dostali Vašek Dort a Martin Trojan, kteří se později stali ve firmě společníky (a ještě později založili vlastní nakladatelství Comics Centrum).

A pak už to jelo. Sice jako velorex, kterému ustavičně chcipá motor, ale jelo.

JP: No, evidentně se asi na přesným sledu událostí neshodneme. Je to ale už dávno a taky je možný, že nás někdo všechny obtelefonoval, vydával se pokaždé za někoho jiného a dal to dohromady. Akta X po česku...

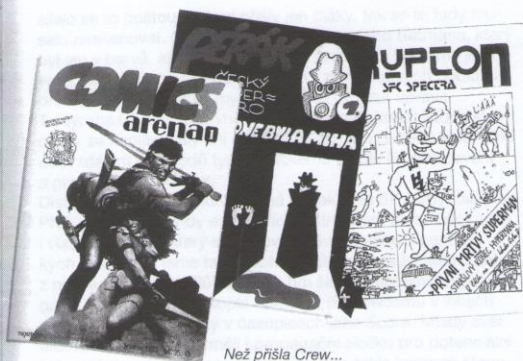
Důležité ale je, že jsme – jak říká Štěpán, který obecně říká chytrý a důležité věci – nahodili motor.

PL: To je sice pravda, ale s tím vznikem to bylo trochu jinak. I když to není tak romantické jako globální spiknutí za účelem vzniku komiksu v Česku, tak skutečnost (aspoň co si já pamatuju) je taková, že to celé spustil Karel Stibral. Už jsme spolu něco vydávali, on měl komiksy rád, tak do toho nejprve uvrtal mě a já pak začal shánět další lidi. Veverka to pak zase vytáhnul na vyšší úroveň – my to fakt původně viděli jako něco malého, spíš na úrovni lepšího fanzinu.

Ironií je, že to otec zakladatel zapíchnul ještě předtím, než vůbec časopis vznikl.

JP: Proč by ne? Zasel semínko a mohl jít zase dál. Jeho práce byla splněna, tak odešel do neznáma, aby pomáhal dalším lidem.

KS: Ono je to fakt už dávno... určitě jsme se kolem toho nějak motali všichni a pak jsme se potkali na té památné schůzce, jejíž místo ani čas si již nepamatuju a která je popsána v jiných odpovědích. Na nás s Petrem měl jistě silný vliv Vláďa Veverka, který nás dal dohromady a organizoval nás doslova od dětství,

chvála mu! My jsme s Petrem ale současně byli z jedné ulice a viděli se nejen na Spectře, která fungovala ještě dlouho poté, co ji otec-zakladatel opustil, jako již zmiňovaná filozoficko-alkoholicko-umělecká společnost (na pořadí je těžké se dohodnout). Po zkušenostech s cyklostylovaným a pak xeroxovaným fanzinem Krypton (kde jsme měli první krátký komiks již v roce 1988) jsme s Petrem a ještě s jedním spolu-Spectrákem založili v roce 1992 nakladatelství (oficiálně jsem byl jeho vedoucí, jakožto odmaturovaný polygraf, zaměstnaný jako grafik, ale jak vidíte, nejdál to v oboru dotáhl Petr). Zde se kromě různého esteticko-teoretického čtiva (pod naší hlavičkou je vydával i časopis Cinemapur) našlo i pár tvrdších sci-fi i s řadou ilustrací vlastních i kradených. Na komiks však již nedošlo. Ne že bychom dřív zkrachovali, ale ono se to spíš začalo nekontrolovatelně rozjíždět. Čili je klidně docela možné, že původní nápad vyšel z naší strany s Petrem, ale spíše na úrovni mlhavé představy. Něco reálnějšího se z mlhy vynořilo až na té památně schůzce, kterou dal dohromady VV z lidí, kteří se nějakým způsobem vlastně už znali. (S Jirkou a Štěpánem jsme se znali ze sci-fi kruhů, Dana Kumermanna jsem potkával v Lidových novinách, kde jsme oba pracovali.) A pak jsem, jak již bylo řečeno, odešel do neznáma, kde jsem dodnes.

3. Kde jste vzali ten název, české kulturní dědictví na úrovni ČEDOKU a Orionu? A měli jste od začátku tedy jasnou vizi?

JP: Název vznikl jednoduše. Přišlo nám to cool. Jelikož nám bylo zhruba patnáct (myslím duševně, tělesně nám už bylo mnohem víc), přišlo nám super, že by se magazín jmenoval KREV – a to ještě psáno anglicky! To je přece cool! Bylo samozřejmě víc návrhů, třeba Kóma... nebo Bublinky. To poslední navrhl Daniel Kumermann, kterému už nebylo patnáct, a byl proto s přehledem přehlasován. Mimochodem, to Kóma mělo i nějaký smysl. Byl to KOMiksový MAGazín. U Crwe jsme taky dlouho přemýšleli, co by to mohlo znamenat, a po dlouhé době jsme dospěli k vysvětlení, že je to Comicsový Magazín Et Vladimír Veverka.

PL: Ale to Kóma máme pořád v záloze. Pokud budeme dělat další komiksový magazín, je Kóma připravené.

ŠK: Název Crew vymyslel Karel Stibral a dokonce můžu říct naprosto přesně kde: v prvním patře McDonaldu na Václaváku (toho dolního McDonaldu, tenkrát měl ještě patro). Mohl bych tvrdit, že tam jednou bude pamětní deska, ale jelikož už teď jde svým způsobem o svatyni konzumního způsobu života, myslím, že status toho místa příliš upgradovat nelze.

PL: Jo jo, Štěpán si to pamatuje dobře. Co se koncepcí týče, tak Jirka se Štěpánem tlačili nové americké věci (Loba, Hellboye, Sin City apod.), Vláda Veverka měl ještě pořad v šuplíku Bartona a Cyba nakoupeného pro Comicsovou Arénu a cel-

kově holdoval spíš evropské produkci, a já byl tak nějak mezi oběma. Hodně se mi tenkrát líbil na jedné straně Rosinski nebo Corbenův Den a další věci z Heavy Metalu, na straně druhé klidně Batman. Mám pocit, že nakonec koncepce dopadla podle toho, na které majitele práv jsme sehnali kontakty a neposlali nás do háje.

VV: A pamatuje si to špatně. Skupina Litoš/Pavlovský/Horák/Stibral to jen schválila, ale samotný název jsem vymyslel já. Krásně se totiž hodil pro propagační kampaň a já ho předhodil jako návrh ostatním. Ti pak na legendární akci v automatu Koruna Crew schválili s tím, že opravdu jediným vážným konkurentem byl název Kóma aka Komiksový magazín...

Pamatuju si to poměrně přesně hlavně díky tomu, že Stibral diskusi o názvu završil výrokem „Pořád nechápu, proč by se to mělo jmenovat posádka,“ a že mu nato Litoš s Pavlovským vysvětlovali, že to má číst česky...

To Comics Revue Et V. Veverka pak k tomu dodatečně skutečně vymysleli Pavlovský s Litošem...

PL: Souhlasím skoro se vším, kromě té Koruny. Byl to vážně Mekáč.

JP: Já myslím, že Koruna versus McDonald bude jedna z věcí, o které se v budoucnu budou vést náboženské války. Já patřím mezi McDonalďovce a jsem ochotný za tuto pravdu umřít.

KS: Já fakt nevím, jestli jsem to vymyslel (i když to budu rád šířit dál), ale taky si nepamatuji na nějaké dohady s posádkou. I když je pravděpodobné, že jsem rovnou pochyboval, zda to lidé nebudou číst kráj, ale to jsem ještě neznal lidi. Je také zcela možné, že je to návrh VV, ale každopádně to mohl být i kdokoliv z dalších zakládajících praotců, jako byli Petr, Jirka, Štěpán či Dan. Ta zkratka byla podle mě i Comics Revue eventuelně Vladimír Veverka (et je sice logické, ale to právě že přiliš! To by bylo málo bizarní. Comics magazín to nebyl, to by byl CMEW). Co si ovšem poněkud matně pamatují bylo, že se představy o tom, jak by TO mělo vypadat, různily vlastně od počátku. Zatímco chlapi měli představu poměrně životaschopného, barevného projektu orientovaného na americký komiks, já měl spíš představu nějakého těžko prodejného undergroundového komiksu tištěného pouze černou a maximálně červenou. Něco ve stylu antologie Taboo, nebo max. Neffova Péráka, intelektuálního, ironického, morbidního a depresivního. Výtvarně mně také nejvíce seděl komiks francouzský, ale přeciť jsem ho neuměl, takže co se mnou. Tehdy jsem byl zavalen kombinací studia a práce, jel jsem pak i na zahraniční stáž a začal se přesouvat do akademické oblasti. Každopádně nyní pochopitelně lituji, že jsem Crew vypustil, protože řadou Mistrovských děl i Modrou krví mi dělá opravdu radost.

4. Měli jste tedy název, už stačilo jen vydat první album... teda, komiks? Jak to tehdy probíhalo v praxi?

VV: Museli jsme vybrat obsah. Hlavním zdrojem byly soukromé sbírky a znalosti fanoušků (v případě Crwe to byl Pavlovský ohledně Ameriky a já co se týče Evropy a ostatních území a žánrů). Komiksy samotné se pak získávaly hodně složitě – tehdy ještě nebyl internet (resp. existoval, ale v dost odlišné podobě).

Čili to bylo na poště. Já měl navíc už z doby Comics Arény adresář a navíc jsme hned v rámci příprav první Crwe s Litošem zajeli na knižní veletrh do italské Boloně, který se specializoval na dětskou literaturu a komiksy, navazovat osobní kontakty, což je třeba právě u Američanů hodně důležité...

Co se týká podkladů, tak je dobré si uvědomit, že era elektronizace vydavatelského průmyslu teprve nabíhala, resp. teprve měla začít, a vše bylo pouze v podobě filmů a diapozitivů! Čili materiály se objednávaly v rámci copyrightových smluv a ode-

sílalo se to poštou. Pokud přišly jen diáky, tak se to tady muselo naskenovat. Což byla sranda třeba u toho Batmana, který byl jen v barvě, ale my si vyjednali u Amiků, že koupíme jen čb verzi, čili nám poslali jen čb složku (1 ze 4 tiskových podkladů pro celobarevný tisk) a my si to museli pro tisk upravit...

To výroba už byla relativně jednoduchá záležitost, žádné speciality se neplánovaly ani nepožadovaly, pro redakci to končilo odevzdáním podkladů typografickému studiu ke zpracování a provedením korektur.

Distribuce byla několikavrstevná čili jak přes SF kluby, tak přes PNS a i přes síť tehdy existujících distributorů (ti měli dokonce i vlastní časopis, který se věnoval právě distribuci periodických tisků – ten jsme také z tohoto důvodu použili jako jeden z propagačních kanálů). Spolu s tím šla i komplexní propagační kampaň přes časopis Kamelot, přes reklamu v kinech a přes podpůrné články v časopisech jako Score, Mladý svět atd. Kromě toho jsme měli i propagační složku pro potenciální zahraniční partnery/dodavatele, kde byla tahle kampaň shrnutá a popsána... a s touhle složkou jsme pak obíhali ten veletrh, aby mělo zahraničí nějakou představu o našich záměrech a současně vidělo, že to bereme zcela vážně.

Sranda je, že pro tu Boloňu jsme měli jen takový vzorek obálky s grafikou, která se nikdy nepoužila, a s maskotem. O tom už dneska nikdo neví, dokonce ani kluci ne!

Šrumeček pak byl snad jen u Francouzů – tenkrát nám Humanoïdes Associés, kteří sdužovali největší esa jako Corben, Druillet atd., nasadili strašně vysokou pátku na základě představy, že je v Česku komiks asi něco jako u nich, a ve výsledku jsme se ani nemohli dohodnout... Teprve když asi po deseti letech pochopili, že za to opravdu jimi požadované sumy nedáme, slevili a kluci s nimi byli schopni vydávat...

Samotný výběr komiksů líp popíšu kluci, já jen dodám, že ty první roky Crwe fakt byly hlavně o vytváření komiksového podhoubí. Teprve až když první čtenáři Crwe odrostli a vytvořilo se i cosi jako komiksová scéna a základna, začala obnovená Crew podstatněji ovlivňovat směřování těch, kdo se jí věnovali...

DC APPROVAL: C. Crwech DATE: _____
 P. Bova OCT. P. LAYTON, P. GIBSON

PLEASE DO NOT SIGN THIS CONTRACT UNTIL YOU HAVE READ IT CAREFULLY AND UNDERSTAND ALL ITS TERMS AND CONDITIONS.

CONTRACT NO. _____ DATE _____
 ADDRESS _____
 CONTACT NAME _____ FAX _____ E-MAIL _____
 TEL. _____

TITLE(S) OF DC WORK: _____ (SEE BACK FOR DETAILS)

PUBLISHER'S FORMAT: _____ (SEE BACK FOR DETAILS)
 PAGES: _____

IF DC WORK INCLUDES MATERIALS THAT COVER MORE THAN ONE ISSUE, PLEASE INDICATE WHICH ISSUE(S) YOU WILL PUBLISH:

ISSUE(S) _____

TERMS OF PUBLICATION: _____ (SEE BACK FOR DETAILS)
 NUMBER OF PAGES PER ISSUE _____
 FREQUENCY OF ISSUES _____

LANGUAGE: _____
 TERRITORY: _____
 MARKET/LAUNCH DATE: _____
 PASTOR NAME: _____
 COVER PRICE: _____
 EXTENSION SERVICE CONTRACTS IN USA: _____
 AMOUNT OF LOCAL CURRENCY: _____
 CURRENCY: _____
 TERMS: _____
 SIGNATURE OF BUSINESS OR CONTRACT PARTNER: _____
 PLEASE PRINT NAME AND ADDRESS: _____

Takhle se komunikovalo s vydavateli. Tohle je faxový formulář nabídky na titul z DC

PL: Tak především nebyly e-maily ani internet (rozhodně ne pro běžné užití). Takže jsem sepsal dopisy, zalepil do obálky a rozeslal na adresy opsané z tiráží komiksů, které jsme vlastnili (a pár jich už znal Vláda Veverka). A pak jsme čekali, kdo napíše zpátky. Ozvali se hlavně Američané, DC a Dark Horse. Taky Fleetway z Anglie (vydávali tenkrát 2000 AD), Norma ze Španělska. Napsali nám na sebe faxové číslo a můj táta měl našťastí doma fax, takže pak nás pár let doma všechny hezky ve tři ráno budily přichozí faxy z USA. Tohle trvalo tak půl roku. S většinou z téhle první party jsme se pak s Vládou sešli

na veletrhu v italské Boloni a za neustálého nočního faxování postupně začala vycházet Crew.

Technologicky to bylo s počestvováním komiksů také zajímavé – tisklo se klasickým ofsetem soutiskem čtyř barev (CMYK – azurová, purpurová, žlutá a černá) z litografie (filmů). Ze zahraničí nám poslali původní filmy s texty a bumprásky v originále. Ty bylo potřeba vyřezat (žiletkou, fakt) nebo překrýt, a z toho jsme vyráběli druhý černý film. Takže jsme potřebovali tiskárnu, kde měli v lince dva válce na černou barvu, což ale nebyla vyslovená vzácnost. Teď už do tiskárny posíláme kompozitní PDF a je klid.

Co se distribuce týče, zpětně musím ocenit filozofii Vlády Veverky – každý vydaný komiks je důležitý, i kdyby to byl pro dané nakladatelství ten poslední (a že pro většinu to tak bylo, vzpomeňme třeba ostravský Barlow, za kterým se zavřela voda). Až jich bude dost, aby nám v knihkupectví udělali na komiksy poličku, máme vyhráno.

5. Co se týče konkrétních titulů – vytažete na sebe občas, či tetičku jste museli vydat nebo naopak nevydat?

JP: Co já si vzpomínám, tak tehdy jsme byli skoro ze všeho nadšení, takže jsme se spíš hádali o to, z čeho jsme byli nejnadšenější. Samozřejmě, spoustu věcí jsme si netroufli vydat... ale dost z toho jsme vypustili do světa po letech, když už byl ten trh zaběhlý.

Jinak jsme zkusili všechno možné. Se spoustou věcí jsme si naběhli (Johnny Nemo, Tank Girl), spousta věcí měla úspěch (Lobo, Sin City, Batman). Taky se ukázalo, že i u čtenářů mají americké komiksy, díky svému rychlejšímu vyprávění, větší úspěch než evropské řady. I když třeba náš první Thorgal docela zabodoval... což byla asi jediná thorgalovská kniha, na které vydavatel úplně neprodělal.

PL: Ono jde také o to, že jsme primárně dělali časopis. Takže nadupanější americké věci zastínily evropské záležitosti, které potřebují větší prostor. Vhod nám přišly i věci z 2000 AD (Sláine, Soudce Dredd, Sinister a Dexter...), kde všechno vždy vyráběli na nízké násobky šesti stran. Pro pestrost ideál. V evropském komiksu (myšleno hlavně frankofonním a španělském) lze najít také spoustu skvělých povídek, ale třeba Humanoïdes Associés se s námi odmítali bavit (stojí za Metal Hurlantem, mají Moebia a další), a tak jsme se k tomu nejlepšímu nedostali. Zato jsme ve druhém čísle měli Mignolla, ve třetím Bollanda, ve čtvrtém Gaimana... Oni nám ti Amici (a Angliáni) tenkrát vyšli vlastně docela dost vstříc. Za Evropu to táhl Pepa Pervert.

6. V čem jste se díky prvním číslovům Crwe změnil? Bohně, nový účes, změny šatníku, nenávisť k lidem...

JP: Tak první pocit byl radost, že se můžu žít tím, co mě baví. A pak přišla realita a člověk si uvědomil, že komiksem se může žít pouze dýchavec. Jinak to ale bylo fajn.

PL: Začal jsem miň spát. A to nejen kvůli faxům z Emériky. Jinak třeba to, že jsme si s Filipem Škábou vysloveně vydupali licenci na vydávání Garfielda (první tři knížky vyšly mimo Crew v jiném formátu pod hlavičkou Cosmos Pictures), mě zviditelnilo v očích merchandisingové agentury EEMC a skoro deset let jsem na vedlejšák dělal jejich regionálního ředitele pro ČR a SR, tj. prodával Simpsony na trička, Pána prstenů na produkty Eurotelu, Garfielda na džusy, South Park a Happy Tree Friends a Sesame Street a další už nevím na co. Člověku to rozšířilo obzory a mohl si dát takové adrenaliny, jako ztratit se v noci se dvěma senior viceprezidenty New Line Cinema chvíli po premiéře prvního Pána prstenů v parku na Petříně.

jsem Crew opustil, protože mě vydávání komiksů přestalo bavit, neznamená, že jsem se od ní odřízl: dál jsem pro ni překládal, a když jsem ze sebe začal tlačit romány, ať už šlo o SF akčárny typu Asfaltu a Aktivních kovů, nebo o detektivky typu Rychlopalby a chystaného Rychlokurzu, celkem logicky se z Crwe stalo moje kmenové nakladatelství. A bude to tak i nadále, dokud mi budou platit tolik peněz. Protože já jsem sentimentální.

7. Prostě jste si plnili sny, ale nakonec stejně došlo k restartu...

JP: Ono je to trochu složitější a asi bych se měl vrátit ještě k původní Crwi, tak nějak kolem osmého čísla. Tam došlo k tomu, že jsme se vydali tak trochu špatnou cestou. Zprofesionalizovali jsme se, měli jsme kanceláře... a ve spolupráci s novými společníky jsme se snažili z Crwe a komiksu udělat výdělečný projekt. To byla cesta do pekel, což jsme si po nějaké době sami uvědomili a nakonec došlo k rozdělení firmy. Nám, coby původnímu osazenstvu, zůstal název Crew, a začínali jsme pěkně znova od nuly.

A jelikož jsme rozhodně neměli peníze na vydávání pravidelného magazínu, přenechali jsme ho Vláďovi Veverkovi, který vydal tuším tři čísla, než taky zjistil tu krutou skutečnost, že komiksový magazín je pořád stejně bezpečný počin jako žonglování s motorovými pilami na okraji bouřící sopky. Ale i když Crew umřela podruhé, stejně jsme to odmítali brát jako znamení shůry a rozhodli jsme se to rozjet znova. Tentokrát jsme se spojili s firmou BB art, která se stala velkým hráčem na českém komiksovém trhu (a stále je) a jedenáct čísel vyšlo s jejich pomocí... než i jim došlo, že peníze mohou investovat do něčeho spolehlivějšího, třeba nigerijských princů. Ale my si furt nedali říct. Nechtěli jsme nechat Crew zhebnout, takže jsme převzali štafetu a zpoceně klusali dál.

8. Crew prostě prošla několika fázemi...

JP: Crew má tři fáze. Tedy, možná víc, ale tři je maximum, do kolika jsem schopný napočítat. První byla "komiks je i pro dospělé a tady je důkaz – Lobo!". Jelikož u nás nic nevycházelo, měli jsme obrovské možnosti, co vydávat. To jsme představovali ty největší ikony.

Crew na druhou už ikony vyčerpal, takže musela jít dál. Začala představovat moderní a mnohem dospělejší komiksy – Transmetropolitan, Preacher, 100 nábojů, Planetary atd. A teď jsme v jejím padesátém čísle a zase je všechno jinak. Jedeme vážnější a epičtější příběhy, které nepředstavujeme už jedním sešitem, ale celou sérií.

PL: Já jsem především hrdý na označení na komiksech první fáze – "pro čtenáře s maturitou".

Předskokan knižní řady Crwe.

JP: Modra Crew byl první pokus o komiksové knihy. První byl tuším Hellboy, pak Sláine, Thorgal, Soudce Dredd... pak jsme začali vydávat tlustší knihy, které se nám do téhle řady už nehodily, a na Modrou Crew jsme prostě zapomněli. Což je možná škoda. Ale co se dá dělat, jsme vydavatelští sklerotici.

PL: Ehm. Pochopitelně byl první Lobo – nedávno převedaný Kostěj nesmrtelný. Pak Sláine: Zabiják démonů. Batman vs Soudce Dredd. Pak zase Sláine (Královna čarodějek). A pak teprve Hellboy.

JP: Já se jen snažil zmást čtenáře. Není nic horšího, než když má čtenář vydavatele prokouknuté.

10. No, minimálně vás mají okouknuté – třeba na každoročním Crweconu. Kde ten se vlastně vzal? A jak dlouho trvalo, než se usadil na svém stálém místě?

JP: Crwecon vznikl čistě z nouze. Tehdy skončil ComiCZcon a neexistovala žádná jiná komiksová akce. A to nás štvalo. Chtěli jsme nějakou platformu, na které by se mohli komiksové fanové scházet a utvrzovat se ve svém komiksovém fanovství. Prostě jsme, coby vydavatelé, potřebovali budovat komunitu. A jelikož se nikdo jiný k ničemu neměl, museli jsme se na to vrhnout sami. (Pak sice vznikl KomiksFEST, ale ten se soustředí spíše na jiný typ lidí, než jsou komiksové fanové.)

A zase tolik míst jsme nevystřídali. Začínali jsme v kině Aero, kde se nám hodně líbilo, ale problém byl, že tam bylo místo jen na jednu šňůru přednášek. Pak jsme zkoušeli klub Roxy, kde to moc nefungovalo, až jsme nakonec zakotvili v klubu Cross. Je to správně ujeté prostředí, kde obvykle lidé mohou trávit celé dny tím, že budou hledat, kde je jaká přednáška, dá se sedět venku – a lidé z Crossu jsou na nás hodní.

A to je důležité, protože láska, vole.

Crwecon v Crossu

PL: Narvali jsme tenkrát Crew do názvu asi nešťastně. Chtěli jsme dát najevo, že se lidi nemají bát přijít, že to přece dělá to nakladatelství Crew, co vydává dvě čísla časopisu a dvě knížky do roka (dneska děláme osmdesát titulů a nějaké dotisky). Jenže už nás to dohání, i když dáváme prostor i ostatním nakladatelům a vůbec se snažíme neuzurpovat si akci pro sebe, ten název nám vráží kudlu do zad.

Snad (doufám) ne mezi fanoušky, co přijdou, ti vidí, jak je ta akce pojatá (navíc je vstup je zdarma), ale třeba média nás během zlomku sekundy vyhodnotí jako komerční akci, kterou nemají v popisu práce jakkoli propagovat. Asi jako kdyby slavnosti piva pořádal Prazdroj.

JP: Takže uvažujeme o nějakých změnách a novém, všeobjímajícím názvu. Třeba Litošův a Pavlovského komiksový koutek.

11. A na co jste nejvíc hrdí?

VV: Za dobu existence Crwe jsem hrdý na dvě věci. Jednak že nakonec kluci vzali na milost evropský, resp. neamerický comics (Corben, Metabaroni, Sláine, Moebius atd.), plus že se mi po zániku Crwe podařilo prokázat, že ten časák je životaschopný a s drobnými úpravami snadno vzkřísitelný, což de facto vedlo ke vzniku Crwe² - a kolikáté že to měla letos výročí?

PL: Asi by to i bez nás nějak dopadlo, historie by šla jinou cestou, nicméně vnímám to tak, že jsme položili základ komiksovému trhu u nás v podobě, jak ho dnes známe. A na to bych si dovolil být hrdý. V úplných začátcích jsme vydávali komiksy proto, aby tady byly, proto, že se nikdo další neodvažoval. Trochu nám tohle zůstalo, i když v menším - pořád se snažíme zkoušet nové věci, i když teď už nás neúspěch jedné jediné knížky nepoloží, což hrozilo v počátcích.

A taky mě těší, že s naší kapesní produkcí dělanou po večerech vedle jiné práce jsme se dostali mezi ta větší nakladatelství u nás, jsme plus mínus mezi padesátkou největších, v určitých případech si to (v dobrém) rozdáváme s kolosy, jako je třeba Albatros či Egmont. Teď v létě jsme např. měli nejprodávanější dětskou knížku v oficiálním týdenním žebříčku Unie nakladatelů a knihkupců (Mimoni). To potěší.

Nejvíc ale potěší pohled na to, kolik se tu teď vydává komiksů, kdo všechno komiksy vydává a nestydí se za to, kolik mají teď komiksy fanoušků. A samozřejmě zpětná vazba od fanoušků, hlavně když nás chválí!

JP: Jo, chválení je fajn... a taky to, že občas někdo řekne, že jsme ho ke komiksu popostrčili. Jako třeba Aleše Kota, jehož Zero teď vydáváme. Jinak jsem hrdý na každý komiks, který se nám povede - i na věci, které třeba nejsou tak úspěšné, ale je jasné, že pokud bychom je nevydali, nikdo jiný by do nich nešel. A doufám, že i v budoucnu se k té hrdosti nějaké důvody najdou.

ŠK: Co se mého působení v Crwi týče, nejvíc jsem hrdý na to, že jsem měl nejinteresantnější penis. Nikdo nedokázal na svém údu zauzlovat tolik balonových zvířatek jako já. A na to holky letí. Jo a pak jsem ještě hrdý na to, že jsem dokázal včas odejít a nepřekážet Petrovi a Jirkovi v tom, aby z Crwe vybudovali silné komiksové nakladatelství s bezkonkurenčně nejširším záběrem v Česku. To bylo ode mě taky dobrý. Ale na ten penis jsem pyšnější.

12. A napadá vás nějaké motto, kterým byste své komiksové crwáčení shrnuli?

JP: Myslím, že mottem by mohl být slogan Willie E. Coyota, který obvykle vytasí těsně předtím, než se mu podaří vyhodit se do vzduchu: Proboha, co to vlastně dělám?

Díky za odpovědi!

Otázky pokládal Boris Hokr

Petr Kopl

Za současnou Crew děkujeme všem, co to s náma rozjžděli. Ať už s námi dělají doteď, nebo jejich cesty směřovaly jinak. Jirkovi Buchalovi, Václavu Dortovi, Davidu Hanzlovi, Davidu Horákovi, Štěpánu Kopřivovi, Danielu Kumeramannovi, Ondřeji Neffovi, Ludovitu Platovi, Karlu Stibralovi, Ondřeji Svátkovi, manželům Tejnickým, Martinu Trojanovi, a samozřejmě Vládovi Veverkovi, který to všechno nastartoval. A čtenářům, kteří nás od začátku podporovali. A omlouváme se všem, na které jsme zapomněli.

Zdroj: U pramenu Crwe, CREW², č. 50.¹⁷⁵

¹⁷⁵ CREW², č. 50, roč. 2015. ISSN 1213-5712

PŘÍLOHA B - ROZHOVOR S PAVLEM KOŘÍNEM

O knize Dějiny československého komiksu 20. století

Co bylo hlavním impulzem k vytvoření takto obsáhlé knihy?

Impulzem k vytvoření té knihy bylo zejména to, že všichni, kdo jsme na ní pracovali, jsme se komiksem zaobírali již dříve a přišlo nám, zejména s Martinem Foretem zapotřebí, pokusit se nabídnout nějaké odborné zpracování komiksu v českém prostředí. Komiks v té době, kdy jsme se jím začali zaobírat, byl stále pouze fanouškovskou záležitostí, nějaké odborné práce se vyskytovaly, ale bylo jich minimum, občas někdo napsal diplomovou práci, ale jinak neexistovalo žádné souborné ohledání toho, jaký ten komiks byl, jak vypadal, které by se snažilo dodržet nějakou metodologickou čistotu.

Z jakých zdrojů jste při psaní knihy čerpali?

Pokusili jsme se seznámit s veškerou existující sekundární literaturou o českém komiksu, která předtím byla, což nebyl těžký úkol, protože jí nebylo mnoho. Zároveň jsme se pokoušeli hledat v databázích knihoven a archivech. Komiks ale nikdy v průběhu 20. století nebyl do těch archivních bází zaznamenáván. Nakonec to získávání materiálů vypadalo tak, že jsme chodili do knihoven a objednávali si periodika, tituly, ve kterých se dalo očekávat, že něco nalezneme.

Jakým způsobem jste získávali materiály pro tvorbu této publikace?

Navazovali jsme na badatelskou činnost Tomáše Prokúpa. Čerpali jsme z tipů pamětníků nebo lidí, kteří nám radili, na co se máme zaměřit. Nakonec jsme ale trochu se zděšením a zároveň s radostí zjistili, že by bylo zapotřebí projít téměř veškerý periodický tisk, protože se tam komiks v té či oné podobě, v tom či oném období vyskytoval skoro všude.

Jak dlouho trvalo dát všechny informace dohromady, sepsat je a vytvořit tuto publikaci?

K realizaci projektu jsme mohli přistoupit díky tomu, že jednak naše pracoviště k tomu byla velmi vstřícná (Ústav pro českou literaturu a Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci) a také díky tomu, že se nám na projekt podařilo získat standardní grantový projekt grantové agentury v letech 2010 – 2012. Přípravné práce začaly v roce 2009 a kniha vyšla na přelomu roku 2014/2015. Celou tu dobu jsme na té knize pracovali.

Proč jste knihu ukončili rokem 2000 a nepokračovali až do současnosti?

Důvodů bylo několik. Rok 2000 je oproti roku 1900 pevněji stanoven. Zatímco u roku 1900 přiznáváme, že nám šlo o pouhou chronologii, u roku 2000 byla těch důvodů celá řada. Jedním z důvodů je odborně-metodologicko-historický, pokud chceme psát dějinný text, který si klade nároky na reprezentativnost a adekvátnost, pak nesmíme psát o tom, co je úplně aktuální. Nesmíme psát kritiku, potřebujeme psát dějiny. Navíc bychom se potýkali pravděpodobně s vlastními pracemi nebo pracemi našich přátel a kolegů. A psát dějiny bez zmínění Tomáše Prokúpk, by po roce 2000 šlo velmi obtížně. Dalším důvodem je, že rok 2000 je v dějinách českého komiksu takovým zlomem. Vznikl Aargh!, začíná vycházet Crew, přichází nová vlna filmových komiksových adaptací a komiks se začíná z několika proudů oživovat a to v nové podobě. Doba po roce 2000 nás samozřejmě taktéž zajímá a chtěli bychom se jí v budoucnu věnovat, otázkou je, jak. Mnohem více by byla budoucí práce pravděpodobně založena na rozhovorech a interpretačních analýzách.

O komiksu v českých zemích

Jaký byl komiks v českých zemích před rokem 1900?

Bylo ho málo a záleží na tom, čemu říkáme komiks. Již od 2. poloviny 19. století stále častěji nacházíme v humoristických, zábavných, společenských, ale i zájmových časopisech různá obrázková pásma, karikatury, které se začínají řetězit do cyklů a propojovat. Komiks s bublinami a výraznou postavou ale zaznamenáváme až na počátku století 20. Komiksu před komiksem se v současné době věnují Tomáš Prokúpek a Martin Foret v rámci práce na nové knize, takže je zde stále co nacházet.

Kdy se z comics stal český komiks s „k“?

Přesnou dataci nelze nalézt, ale pokud by mělo jít opravdu o tu změnu z „c“ na „k“, tak o ní lze hovořit až možná až na konci 80., počátku 90. let. Je to dáno zejména tím, že pojem komiks zde po dlouhou dobu nebyl oblíbený. Mnoho autorů se snažilo předejít případné cenzuře zejména tím, že o svých komiksech nehovořili, jako o komiksech, ale nejčastěji jako o obrázkových seriálech.

Jaký je podle Vás český komiks 21. století?

Rozhodně je žánrově pestřejší, v něčem ambicióznější a sebevědomější. Je to tím, že se nenechává svázat do určitých žánrových kategorií a není odkázán do nějaké oblasti, ale snaží se vyprávět i velmi složité příběhy a sociálně aktivizované příběhy. To je něco, co komiksově tvorbě nebylo tak vlastní.

Proč se podle Vás komiksová tvorba na našem území nikdy nestala tak populární jako ve Spojených státech?

Velkou roli zde sehrávalo zejména to, že u nás nikdy nedošlo k takovému boomu. Nikdy zde nebyla tak silná kontinuita (například žádného seriálu). Zatímco Spojené státy mají takové tituly, které vycházejí nepřetržitě již od konce 30. let, u nás je nejdéle vycházejícím komiksem Čtyřlístek, ale to je pořád výjimka, navíc je to Čtyřlístek a pak dlouho nic. U nás to nejsou desítky a stovky titulů, které se odehrávají v průběhu času. Dlouhodobých silných komiksů bychom sečetli na prstech jedné ruky. Samozřejmě se na omezeném přijetí komiksu projevil i nepříznivý postoj autorit a režimů ke komiksu.

Kam bude podle Vás komiksová tvorba směřovat?

Asi se dá tvrdit, že český komiks nikdy nebyl v tak dobré kondici jako je dnes. Není to tím, že bychom nyní měli nejlepší autory, ale je to dáno tím, že komiks má největší přístup do médií, dostává se mu nějaké popularity. Autoři tvoří zajímavá díla. Zároveň komiks zvládá nacházet čtenáře. Zároveň se ale bavíme o velice malém písečku. Věřím, že v příštích letech lze očekávat silné komiksové autory a texty, stejně, jako tomu bylo v několika předchozích letech u silných komiksových románů. Ale nevěřím tomu, že by

se komiks stal masovým čtením. Komiks je náročná forma na recepci a vyžaduje jiný typ vnímání, než televize.

Komiks pro děti a mládež

Jak byste historicky zhodnotil komiksovou tvorbu věnovanou dětem a mládeži?

Dětská tvorba v českém komiksu dlouho dominovala, vzhledem k tomu, že byla tvorba, které bylo dovoleno vznikat, bylo ji snadné obhájit a měla publikační platformu. Dobově byl komiks vnímán jako součást literatury pro děti a mládež, z toho důvodu převažovalo i množství té produkce.

Jaký měla podle Vás komiksová tvorba na děti vliv v průběhu doby?

Z historie máme dohledány a dobře dokumentovány případy, kdy některé komiksové seriály opravdu výrazně rezonovaly dobovou dětskou kulturou. Ať už se jedná o Rychlé šípy nebo třeba Čtyřlístek. Na takovýchto příkladech lze něco nacházet. Jaký to má vliv na děti, těžko posoudit. Jsem skeptický vůči zamýšlenému výchovnému vlivu, který tam občas bývá inzerován. Můžeme hovořit o tom, že čtenářské kluby Mladého hlasatele vedly k větší aktivizaci a zapojení mládeže a k vytváření pozitivních vzorů skrze komiks. Ale u většiny komiksů můžeme o podobných vlivech hovořit omezeně.

Ve kterém období vznikalo nejvíce tvorby věnované této skupině čtenářů?

To se obtížně kvantifikuje. V absolutních počtech to možná bylo v 60. ,70. a 80. letech, kdy existovalo pět časopisů, které to kontinuálně tiskly. Zároveň to bylo i ve 30. a 40. letech, kdy byla šíře časopisů širší. Rozhodně bylo tvorby pro mládež více před rokem 1989 než po roce 1989, respektive rozhodně jí bylo více před rokem 2000 než po něm.

Jaká je podle Vás současná komiksová tvorba jim určená?

V současnosti je komiksu pro děti a mládež v poměru s ostatní tvorbou asi nejméně, co kdy bylo. Důvodem může být to, že se komiks snažil po dlouhou dobu ukázat, že není pouze zábavným dětským čtením a není to jen čtení o zvířátkách, až mám pocit, že zapomíná, že tomu tak může být. Zapomíná se na to, že komiks může být i zábavou pro

děti a mládež. Protože se snaží být něčím víc, než jen čtením pro děti, má tendenci zdůrazňovat takové věci, jako je například Alois Nebel, ale na Čtyřlístek a Kačera Donalda se zapomíná.

Je věnován podle Vás komiksu pro děti a mládež dostatečný prostor?

Nový český komiks pro děti stále je, jeho kvalita i množství stále narůstá. Množství autorů se mu věnuje kontinuálně a nějakou formu rozvoje představuje i nově vzniklý časopis Bublifuk. Pro staršího dětského čtenáře je zde pokus o superhrdinský komiks od Blesku – Dechberoucí Zázrak. Svědčí to o tom, že se pole dětského komiksu rozšiřuje a je snaha s tím něco dělat. Osobně by mě těšilo, kdyby v časopisech určených nejmenším, poskytovali původním komiksům větší prostor (Sluníčko, Mateřídouška). Domácího komiksu by mohlo být více, vychází v samostatných publikacích, ale co se týče komiksu v periodikách, zde se objevuje velmi málo – nestala se z toho samozřejmá součást obsahu.

Jaký vliv má podle Vás dnešní přetechnizovaná doba na komiks?

Netuším, jak je to s dětským konzumentem internetu. Mám pocit, že děti tráví čas zejména na sociálních sítích a hraním online her. Myslím si, že ztrácí svůj smysl různé dětské servery. Sice zde nějaká interakce probíhá, ale spíše mám při pozorování školáků v autobusu pocit, že většina z nich tráví čas na sociálních sítích. Komiks svou cestu na internetu určitě nachází, například jsou to „Opráskí sčeskí historje“. Zároveň se komiks snaží na pokrok technologií reagovat nejrůznějšími způsoby, například co se digitální platformy nebo digitální distribuce týče. Ale dochází také k rozvoji webového stripu. Opět se ale nejedná o rozvoj v masovém měřítku. Aktuální tvůrci jsou ale mnohem méně závislí na tisku.

Mají podle Vás dnešní děti a mládež o komiks zájem?

Zájem určitě některé děti mají, jde o to, zda a v jaké formě se k němu dostanou. Nedávno byl zveřejněn celostátní reprezentativní průzkum Národní knihovny ČR – České děti jako čtenáři (ve věku 9-14 let), kde bylo uvedeno „čteme komiksy“ u 25 % respondentů. To je poměrně vysoké procento, ale otázkou je, jak je to míněno. Mám

dojem, že se veskrze jedná o čtení Čtyřlístku po rodičích, ale nejedná se o soustavný zájem o komiks. Co se tvůrců nového tištěného komiksového časopisu Bublifuk týče, snaží se objíždět školy a knihovny a nabízet dětem komiks a jsou poměrně úspěšní, ohlas je velmi dobrý.

PŘÍLOHA C - ROZHOVOR S MICHALEM JAREŠEM

O knize Dějiny československého komiksu 20. století

Co bylo hlavním impulzem k vytvoření takto obsáhlé knihy?

Snaha vytvořit a založit české comics studies na ne čistě fanouškovské základně, ale s dějinami, teorií, perspektivami. Vytáhnout ho trochu z ghetta. Podobné dějiny nikde v okolí nevznikly (a asi ani nevzniknou), jednalo se o vymezení terénu a snahu podchytit co nejširší možné vykolíkování komiksu v českých zemích.

Z jakých zdrojů jste při psaní knihy čerpali?

Zejména z těch, které nám byly nakloněny a přístupny.

Jakým způsobem jste získávali materiály pro tvorbu této publikace?

Po knihovnách, po sběratelích, po člancích, prostě klasická heuristika se vším všudy.

Jak dlouho trvalo dát všechny informace dohromady, sepsat je a vytvořit tuto publikaci?

Pět let, s grantovou pomocí tři, ale někteří z nás v tom mají obtištěnou část života.

Proč jste knihu ukončili rokem 2000 a nepokračovali do současnosti?

Protože po roce 2000 jsme byli všichni jeho součástí a je třeba mít odstup. I k hodnocení posledních let a k zhutnění je třeba mít nějaké ty roky k dobru. Navíc sto let je docela dost, ne?

O komiksu v českých zemích

Jaký byl komiks v českých zemích před rokem 1900?

Tohle je spíš otázka pro Tomáše Prokúpku, Dušana Mulíčka nebo Martina Foreta. Pokud se shodneme na nějaké definici co to je komiks a od kdy ho asi tak datujeme,

máme k dispozici ho zhruba od poloviny 19. století. Objevujeme ho v humoristických časopisech a je to většinou jednoduchý pointovaný příběh v obrázcích, s textem i bez textu. V česky mluvícím prostředí Rakousko-Uherska se využívaly, napodobovaly a transformovaly trendy francouzské nebo německé karikatury. Docházelo ke zjednodušení a zpřesnění ve formální podobě, ale cesta ke komiksu jaký známe dnes to byla ještě trnitá.

Kdy se z comics stal český komiks s „k“?

Pořádně a plošně až po roce 1989, do té doby byl víceméně pořád s „c“. Ale jako příběh s obrázkem byl tady u nás doma již dávno.

Jaký je podle Vás český komiks 21. století?

Pestrý, ukotvený, je o něj zájem, čtou ho ti, komu je určen. Intelektuálové si o něm povídají, stal se součástí kinematografie. Ale celkově ztrácí některé pozice, do kterých nikdy pořádně ani nenaskočil: nevychází a ani nebudou vycházet běžně desítky sešitů mainstreamu, postupně odcházejí tištěná periodika, ve kterých by mohl v případě stripů být a růst. Je někdy zbytečně drahý (pevná vazba místo brože) a tím i zbytečně luxusní. Ale jinak nemá problémy a má budoucnost (minimálně dokud bude Disney dojit Marvel).

Proč se podle Vás komiksová tvorba na našem území nikdy nestala tak populární jako ve Spojených státech?

Protože jsme blbci a v devadesátých letech jsme to vzali – jako hodně dalších věcí – za špatný konec. Dřív to nešlo v takové míře, i když komiks pořád byl součástí světa populární kultury.

Kam bude podle Vás komiksová tvorba směřovat?

K francúzám, k experimentům, setrvá u autobiografií. Až se naučí vyprávět jiné příběhy, než ty ze života a nebo ty akčně-erotické, bude to teprve jízda.

Komiks pro děti a mládež

Jak byste historicky zhodnotil komiksovou tvorbu věnovanou dětem a mládeži?

Myslíte jako jaké to je? To asi nejsem schopen pojmut, už jsem dospělý. Každopádně měla a má význam nejen didaktický, ale také schopnost pochopit zkratku, vyjádřit se v kresbě, vnímat nedořčenost. Podporuje chápání vizuality a s ní tedy i základních věcí jako perspektiva, kompozice a podobně. Nesmí se s tím zase až tolik přehánět, ale ve výsledku je podobně jako všechno dobrým sluhou, ale špatným pánem.

Jaký měla podle Vás komiksová tvorba na děti vliv v průběhu doby?

To je spíš otázka pro psychology a sociology, kdyby se tím zabírali. Nevím, z vlastní zkušenosti snad kladný...

Ve kterém období vznikalo nejvíce tvorby věnované této skupině čtenářů?

To se asi plošně nedá takhle pojmut, jak ostatně snažíme ukázat v Dějinách, od dvacátých let vznikají stovky kratších či delších komiksových seriálů. Spíš bych věděl, kdy vznikalo tvorby nejméně – po roce 1942, v letech 1950 až 1956, na počátku osmdesátých let.

Jaká je podle Vás současná komiksová tvorba jim určená?

Nesleduju ji, takže nejsem schopen nějakých závěrů.

Je věnován podle Vás komiksu pro děti a mládež dostatečný prostor?

Měl by mít víc původních časopisů i míst, kde můžou autoři publikovat. Takže více prostoru, i v tom zčásti dostačujícím.

Jaký vliv má podle Vás dnešní přetechnizovaná doba na komiks?

To nevím – jaký má vliv na film, literaturu nebo na hudbu? Současnost je těžké nějak bez odstupu pojímat jinak než zkresleně nebo dogmaticky.

Mají dnešní děti o komiks zájem?

Netuším. Nevím, jestli mají zájem vůbec o něco, jestli jsou schopné soustředění.

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Lucie Bryndová

Obor: SMK

Forma studia: kombinovaná

Název práce: Komiks jako specifický žánr literatury pro děti a mládež

Rok: 2016

Počet stran textu bez příloh: 115

Celkový počet stran příloh: 17

Počet titulů českých použitých zdrojů: 23

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů: 2

Počet internetových zdrojů: 21

Vedoucí práce: PhDr. Hugo Schreiber